ISSN 1905 - 6265

ลุ่มแม่น้ำมูล

วารสารศิลปะและวัฒนธรรม

THE LOWER MOON RIVER ART AND CULTURE JOURNAL
SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
๑๒ สิงหามหาราชินี สมเด็จแม่ของแผ่นดิน
ทีมายุกา โทตุ มหาราชินี

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๒
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

USA
VIETNAM
siff

วารสาร

ศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำมูล

THE LOWER MOON RIVER ART AND CULTURE JOURNAL

SURINDRA RAJABHAT UNIVERSITY

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๒

ISSN 1905 - 6265

วารสารศิลปะและวัฒนธรรม
ลุ่มแม่น้ำมูล
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๒
ISSN 1905 - 6265

ประธานที่ปรึกษาบรรณาธิการ : รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ภาณุรัตน์ *อธิการบดี*

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ :

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุศล *ผู้ทรงคุณวุฒิสภาวิชาการ*
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรเชต วรคามวิชัย *ผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัย*
รองศาสตราจารย์ ดร.สารภี วรรณตรง *คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เครือจิต ศรีบุญนาค *ประธานสาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น (บัณฑิตศึกษา)*
อาจารย์สาวิตรี สุวรรณสถิตย์ *ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักศิลปะและวัฒนธรรม*
อาจารย์ปลั่งศรี มูลศาสตร์ *ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักศิลปะและวัฒนธรรม*
อาจารย์เสงี่ยม พวงคำ *ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักศิลปะและวัฒนธรรม*
อาจารย์สุดใจ สะอาดยิ่ง *รองอธิการบดีฝ่ายบัณฑิตวิทยาลัย*
อาจารย์อัชราพร สุขทอง *ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม*
อาจารย์ประเสริฐ ใจกล้า *รองผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ*

บรรณาธิการ :

อาจารย์กฤษฎา พิณศรี *รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม*
อาจารย์เกษราภรณ์ สุพรรณฝ่าย *รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม*

กองบรรณาธิการ :

อาจารย์จารุณี สิทธิศร *รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม*
อาจารย์พิศเพลิน พรหมเกษ *รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม*
รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ชิณวงศ์, รองศาสตราจารย์อารี ทองแก้ว,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉลอง สุขทอง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนพร เวทย์ศิริยานันท์
อาจารย์บุญเรือง คัชมาย์, อาจารย์ประทีป แซรัมย์, อาจารย์องอาจ เพชรศรีสุก,
นางพจนี ลีลาพัฒนกุล, นายธานิก นามวัฒนา, นายสมชาย มิถุนดี, นายศิริสัมพันธ์ ทองทวี,
นางสาววิรยา หงษ์ทอง, นางสงวน มีแก้ว, นางสาวพวงฤดี สุกใส

ศิลปกรรมและประชาสัมพันธ์ :

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม ชั้น ๓ อาคาร ๓๑ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
๑๘๖ ถนนสุรินทร์ - ปราสาท ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๐๐๐
โทรศัพท์ : โทรสาร ๐-๔๔๐๔-๑๕๘๗
E-mail : artculturesrru@hotmail.com, เว็บไซต์ : http://srru.ac.th/org/culturesrru

พระแม่มิ่งเมืองเรืองอานุภาพ
พระปราบทุกข์เข็ญเย็นทั่วหล้า
ทวยราษฎร์ซึ้งในพระเมตตา
พระมหากรุณานิรันดร์กาล
ขอพระองค์จงทรงพระเจริญ
ขออัญเชิญทวยเทพในสวรรค์
ขอถวายพระพรชัยผไทสราญ
ยิ่งยืนนานคู่ฟ้าประชาไทย

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้าสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
(ผศ. ธนพร เวทย์ศิริยานันท์ : ประพันธ์)

EDITOR TALK

บรรณาธิการแถลง

วารสารศิลปะและวัฒนธรรม ลุ่มแม่น้ำมูล ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมเผยแพร่งานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทัศนคติและประสบการณ์เชิงวิชาการ โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมวิชาการด้านศิลปะและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ลุ่มแม่น้ำมูล โดยจัดพิมพ์อย่างน้อยปีละ ๑ ฉบับ

บทความทุกเรื่องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการและกองบรรณาธิการที่เห็นว่าเป็นองค์ความรู้ทางวิชาการและเป็นการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทัศนคติและประสบการณ์ ด้านศิลปะและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ลุ่มแม่น้ำมูลและพื้นที่ใกล้เคียง กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจเป็นอย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณผู้เขียนบทความทุกท่าน และขอเชิญชวนผู้สนใจร่วมส่งบทความหรือสมัครสมาชิกวารสารศิลปะและวัฒนธรรม **"ลุ่มแม่น้ำมูล"** กองบรรณาธิการยินดีจะจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

บรรณาธิการ

ทัศนคติใด ๆ ที่อยู่ในวารสารเป็นทัศนคติของผู้เขียนแต่ละท่าน
มิใช่ทรรศนะของกองบรรณาธิการหรือทางสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

CONTENTS

สารบัญ

- **สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ**
  ๑๒ สิงหามหาราชินี สมเด็จแม่ของแผ่นดิน ๗
- **พนมดองแหรก** ไม้คานแห่งพระพรหมเจ้า ๑๕
- **Creating Cultural Bridges :**
  Surin International Folklore Festival, Surin, Thailand ๒๑
- **แต่งงานบนหลังช้าง :**
  อีก (หนึ่ง) ใบเบิกทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ ๓๗
- **การดูแลรักษางานจิตรกรรมเชิงอนุรักษ์** ๔๓
- **การเกิด : มุมมองความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม** ๕๐
- **รูปแบบการพัฒนานโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม**
  เพื่อการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขงโดยการมีส่วนร่วมของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๖๑
- **การพัฒนารูปแบบ One Stop Service สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์** โดยความร่วมมือของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม กับศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจจอมสุรินทร์ ๖๙
- **ชาติพันธุ์วรรณนา** บนเส้นทางเมียนม่าร์สู่จีน ๗๖
- **รางวัล "นาคราชทองคำ"** สุดใจ สะอาดยิ่ง
  รางวัล "คนทำความดี : โครงการเมืองไทยเมืองคนดี" ประสิทธิ์ ทองอุ่น ๙๓
- **นิทานพื้นบ้าน (กูย)** ๑๐๒
- **กิจกรรมโครงการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ปีการศึกษา ๒๕๕๑** ๑๐๔

แม่ ศรีมิ่งศักดิ์ไท้ ราชินี นาถเอย
ของ แผ่นดินภักดี ใฝ่เฝ้า
แผ่น ใจประจักษ์ศรี ประจำสู่
ดิน ร่มฟ้าร่มเร้า เร่งพร้องพระพรถวาย

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า คณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากรและนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ๑๒ สิงหามหาราชินี สมเด็จแม่ของแผ่นดิน ทีฆายุกา โหตุ มหาราชินี

พระราชประวัติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นพระธิดาองค์ใหญ่ของพลเอกพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ กับหม่อมหลวงบัว กิติยากร ทรงพระราชสมภพเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ณ บ้านเลขที่ ๑๘๐๘ ถนนพระรามหก ตำบลวังใหม่ อำเภอปทุมวัน จังหวัดพระนคร ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาพระราชทานนามว่า หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ซึ่งมีความหมายว่า ผู้เป็นศรีแห่งกิติยากร

หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ เริ่มเรียนชั้นอนุบาลที่โรงเรียนราชินี ปากคลองตลาด เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๗๙ ต่อมาได้ย้ายไปเรียนที่โรงเรียนเซ็นต์ฟรังซิสซาเวียร์ คอนแวนต์ ถนนสามเสน ในระดับประถมและมัธยม ในกลางปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้ย้ายตามครอบครัวซึ่งต้องไปปฏิบัติราชการที่ประเทศอังกฤษ เดนมาร์ก และฝรั่งเศส

หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์เข้าพระราชพิธีอภิเษกสมรสกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๓ ณ วังสระปทุม และทรงได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระราชินี ทรงมีพระราชโอรสและพระราชธิดา รวม ๔ พระองค์

ในระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงผนวชในบวรพระพุทธศาสนา เป็นเวลา ๑๕ วัน

ระหว่างวันที่ ๒๒ ตุลาคม ถึงวันที่ ๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๙ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี ทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจต่าง ๆ ด้วยพระปรีชาสามารถ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

วันที่ ๑๒ สิงหาคม ของทุกปี นอกจากเป็นวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถแล้วยังเป็นวันแม่แห่งชาติด้วย ก่อนที่วันแม่แห่งชาติจะจัดขึ้นอย่างเป็นทางการในวันที่ ๑๒ สิงหาคม ของทุกปี เชื่อหรือไม่ว่า สมัยก่อนนั้นก็เคยมีการจัดวันแม่ขึ้น ด้วยวันที่แตกต่างกันไป

มากมาย ซึ่งประวัติความเป็นมาของวันแม่นั้น เริ่มต้นจัดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ ซึ่งจัดขึ้นโดยกระทรวงสาธารณสุข แต่ด้วยสภาวะสงคราม จึงจัดขึ้นได้แค่ปีนั้นเพียงปีเดียว แล้วเมื่อหลังจากที่สงครามสงบลงก็ได้มีการรื้อฟื้นการจัดวันแม่อีกครั้ง แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าไหร่ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงวันจัดทุก ๆ ปี ภายหลังเมื่อคณะรัฐบาลได้รับรองในวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๓ ก็ได้กำหนดใช้มาระยะหนึ่งก่อนจะถูกยกเลิกไป เนื่องจากกระทรวงที่ทำหน้าที่รับผิดชอบถูกยุบ และไม่มีผู้สนับสนุนต่อหลังจากนั้นเป็นระยะเวลากว่าทศวรรษ ในที่สุดวันแม่ก็ถูกจัดขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ โดย สมาคมครูคาทอลิกแห่งประเทศไทย ในวันที่ ๔ เมษายน แต่ด้วยเหตุผลบางประการจึงจัดได้เพียงแค่ปีเดียวเท่านั้น จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ คณะกรรมการอำนวยการสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้กำหนดจัดวันแม่ใหม่ให้เป็นที่แน่นอน โดยถือเอาวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นวันแม่แห่งชาติ และได้เริ่มให้วันที่ ๑๒ สิงหาคม เป็นวันแม่แห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๙ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นเวลากว่า ๓๐ ปีมาแล้ว (อ้างอิงข้อมูลจากวิกิพีเดีย)

สัญลักษณ์ของวันแม่นั้น ได้ถูกกำหนดให้เป็น **"ดอกมะลิ"** ซึ่งเป็นสีขาวสะอาด เหตุผลที่เลือกใช้ดอกมะลินั้น เนื่องจากวัฒนธรรมของคนไทยได้ถือว่าดอกมะลิเป็นดอกไม้มงคล เพราะใช้ร้อยเป็นมาลัยเพื่อประกอบพิธีกรรมและประเพณีต่าง ๆ โดยเฉพาะพิธีกรรมในศาสนาพุทธ นอกจากนี้ ดอกมะลิยังเป็นดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ซึ่งเป็นกลิ่นหอมที่อยู่นานและกระจายออกไปได้ไกล อีกทั้งยังเป็นดอกไม้ที่ขึ้นในเมืองไทยได้ตลอดทั้งปี และมีประโยชน์ในการนำมาใช้ปรุงยาสมุนไพร ในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บบางโรคด้วย ดอกมะลินี้เปรียบได้กับความรักที่ยิ่งใหญ่ของแม่ ที่ทำทุกอย่างได้เพื่อลูก และจะอยู่กับลูกรักต่อไปไม่เสื่อมคลาย

ตลอดระยะเวลาแห่งการดำรงพระอิสริยยศ *"พระราชินี"* จนถึง *"สมเด็จพระบรมราชินีนาถ"* ได้ทรงปฏิบัติภารกิจน้อยใหญ่นานัปการ ทั้งในฐานะ *"พระผู้เป็นที่พึ่งของปวงชนชาวไทย"* และในฐานะ *"คู่บุญคู่พระราชหฤทัย"* ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงช่วยแบ่งเบาพระราชภารกิจ ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ ทั้งโดยตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์เอง ไปทรงเยี่ยมราษฎรในชนบทท้องทุกภูมิภาค แม้ตรากตรำพระวรกาย เนื่องจากการ

คมนาคมในสมัยนั้น ยังไม่สะดวกสบายเหมือนในปัจจุบัน ก็มิได้ทรงย่อท้อ

ในด้านความมั่งคงของประเทศ พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมทหารที่ปฏิบัติการสู้รบต่อสู้ผู้ก่อการร้ายตามชายแดนถึงฐานปฏิบัติการต่าง ๆ แม้เป็นที่เสี่ยงภยันตราย ก็ทรงพระอุตสาหะเสด็จไปทรงดูแลทุกข์สุข ปลอบขวัญถึงฐานปฏิบัติการต่าง ๆ เป็นขวัญกำลังใจให้ทหารต่อสู้ปกป้องผืนแผ่นดิน นำความร่มเย็นเป็นสุขมาสู่อาณาประชาชน ให้สามารถทำมาหากินได้อย่างสงบสุข ตราบจนต่อมา ภัยจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ก็สลายลง ด้วยเดชะพระบารมีแห่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

พระราชกรณียกิจในสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินนาถ มีกว้างขวางครอบคลุมสาขาต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา การศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การแพทย์และสาธารณสุข การต่างประเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ อีกมากมาย พระมหากรุณาธิคุณมิได้แผ่ปกป้องเฉพาะปวงชนชาวไทย หากแต่ยังทรงแผ่ปกไปถึงประชาชนของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ชาวกัมพูชาอพยพลี้ภัยเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในแดนไทย แถบจังหวัดตราด จันทบุรี และปราจีนบุรี มีพระราชศรัทธาและพระราชปณิธานแน่วแน่ที่จะทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขผู้คนที่ตกทุกข์ได้ยาก โดยมิได้ทรงเลือกเชื้อชาติ ศาสนา หรือเผ่าพันธุ์ พระปรีชาสามารถและพระวิริยะอุตสาหะที่ทรงทุ่มเทอุทิศกำลังพระวรกาย พระสติปัญญา พระราชทรัพย์ในพระราชกรณียกิจต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูลประโยชน์สุขของพสกนิกรนั้น ได้ตื่นตำอยู่ในหัวใจคนไทยทั้งชาติ และหยั่งลึกลงเป็นรากฐานแห่งความจงรักภักดีต่อพระบรมราชจักรีวงศ์เป็นผลให้เกิดความมั่งคง และนำศานติสุขมาสู่ปวงชนชาวไทย

พระราชกรณียกิจ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

- **ด้านการศึกษา**

ด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงระลึกอยู่เสมอว่า *"การศึกษาทำให้คนเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์"* และ *"การศึกษาเป็นอนาคตของชาติ เป็นแสงสว่างของชีวิต"* จึงทรงให้การสนับสนุนในเรื่องกิจการการศึกษาของประชาชนอย่างต่อเนื่องในหลายลักษณะ ที่สำคัญคือการพระราชทานพระราช

พระองค์ และที่เป็นการพระราชพิธีอยู่เสมอ ๆ ทั้งยังพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อนำไปสร้างหรือบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม รวมทั้งสถานปฏิบัติธรรมต่าง ๆ โดยมิได้ขาด

ในการนี้ทรงเสด็จฯ ไปนมัสการและสนทนาธรรมกับพระสงฆ์ผู้สูงสมณศักดิ์และพระนักปฏิบัติผู้มีปฏิปทาสูง ให้การสงเคราะห์พระเดชพระคุณเจ้าผู้ทรงศีลเมื่อถึงคราวอาพาธ ทรงรับเป็นพระธุระในการจัดการดูแลรักษา รวมทั้งค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีพระทัยใฝ่การศึกษาธรรมะ พร้อมกับทรงเจริญวิปัสสนากรรมฐานอยู่เป็นนิจ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับสถาบันแม่ชีไทยเข้าไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๒๐ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

• ด้านการสาธารณสุข

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพิจารณาเห็นว่า เรื่องสุขภาพอนามัยเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตทั้งมวล หากประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ก็จะมีสติปัญญาเล่าเรียน ประกอบสัมมาอาชีพ สร้างสรรค์ความเจริญต่าง ๆ ให้บ้านเมือง ทรงเห็นว่าพลเมืองที่แข็งแรง ย่อมสามารถสร้างชาติที่มั่นคง พระราชกรณียกิจที่สำคัญในด้านการสาธารณสุข คือ ทรงรับตำรงตำแหน่งสภานายิกาสภากาชาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๙๙ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในด้านสาธารณสุข แบ่งได้เป็น ๔ ประเภท คือ

๑. พระราชภารกิจด้านสภากาชาดไทย

๒. พระราชภารกิจด้านคนไข้ ในพระบรมราชานุเคราะห์

ทรัพย์ส่วนพระองค์ และจากที่มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายโดยเสด็จพระราชกุศลให้นำไปสร้างโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร การให้ทุนการศึกษาผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์แก่ผู้ต้องการศึกษาเล่าเรียน และให้การอุปถัมภ์จนสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทรงริเริ่มโครงการสอนหนังสือให้แก่ชาวบ้านในเขตท้องถิ่นต่าง ๆ ตามชนบท โดยการสอดแทรกความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา หน้าที่พลเมือง การสาธารณสุข การประกอบอาชีพที่เหมาะกับท้องถิ่นนั้น ๆ บางครั้งถ้ามีเวลาว่างในช่วงการเสด็จแปรพระราชฐาน ก็จะทรงสอนชาวบ้านเหล่านั้นด้วยพระองค์เอง นอกจากนี้ ยังทรงพระราชทานพระราชดำริให้ชาวบ้านหาสถานที่ที่เหมาะสมในบริเวณหมู่บ้านจัดตั้งเป็น ศาลารวมใจ เพื่อใช้เป็นสถานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ในลักษณะของการให้การศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

พระราชกรณียกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคือ การโดยเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปในการพระราชทานปริญญาบัตรให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นเกียรติยศแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

• ด้านการศาสนา

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงใฝ่พระทัยในการพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง โดยจะเสด็จฯ ไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ทั้งเป็นการส่วน

๓. โครงการแพทย์และสาธารณสุขต่าง ๆ ตามพระราชดำริ

๔. การพระราชทานความช่วยเหลือ แก่โรงพยาบาลและหน่วยงานสาธารณสุขต่าง ๆ

นอกจากนี้ทรงมีพระราชดำริ และมีพระราชานุเคราะห์ด้านการสาธารณสุขแก่ราษฎรอีกหลายโครงการ เช่น โครงการแพทย์หลวง โครงการหน่วยแพทย์พระราชทาน โครงการทันตกรรมพระราชทาน โครงการแพทย์พิเศษตามพระราชประสงค์ โครงการศัลยแพทย์อาสา โครงการแพทย์หู คอ จมูก โครงการหมอหมู่บ้าน ฯลฯ

• ด้านการสังคมสงเคราะห์

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพิจารณาเห็นว่าการพัฒนาคนเป็นสิ่งสำคัญเท่ากับการพัฒนาชาติ ถ้าไม่พยายามพัฒนาคนให้อยู่ในสภาพที่อยู่ดีกินดี มีการศึกษาและอาชีพ คนก็ไม่สามารถพัฒนาชาติให้เจริญได้ การพัฒนาคนจึงเท่ากับการพัฒนาชาติ

ในการนี้ทุกครั้งที่โดยเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการเสด็จแปรพระราชสถานไปตามท้องถิ่นทุรกันดาร สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะทรงดูแลในเรื่องปัญหาความเป็นอยู่ทั่วไป และความป่วยไข้ของราษฎรที่สำคัญ คือ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดทำโครงการอาชีพเสริมแก่ราษฎรเหล่านั้น เพื่อให้เกิดรายได้เสริม ที่นอกเหนือไปจากการทำเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลัก โครงการดังกล่าวนี้ นอกจากจะทำให้ราษฎร มีรายได้เพิ่มขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้ราษฎรไม่ต้องละทิ้งถิ่นฐานเข้าไปรับจ้างทำงานในเมืองใหญ่ และจากโครงการอาชีพเสริม ต่อมาได้พัฒนามาเป็นโครงการศิลปาชีพพิเศษ โดยก่อตั้งเป็นมูลนิธิและพระราชทานชื่อว่า มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งเป็นที่รู้จักของนานาประเทศอย่างกว้างขวาง โครงการศิลปาชีพดังกล่าวนี้ได้สร้างรายได้ให้แก่สมาชิกในโครงการมากกว่า ๒๐,๐๐๐ คน อีกทั้งทรงปฏิบัติพระองค์เป็นแบบอย่างในการใช้ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ผลิตได้จากมูลนิธิฯ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนชาวไทยในการใช้สินค้า และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากฝีมือของคนไทย

• ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีความห่วงใยต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างยิ่งเพราะจากการเสด็จแปรพระราชสถาน ไปในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ซึ่งมีผลต่อระบบนิเวศวิทยา โดยเฉพาะการตัดไม้ทำลายป่า ในแหล่งต้นน้ำลำธาร จนทำให้เกิดความแห้งแล้ง การเกิดอุทกภัย จึงทรงจัดให้มีโครงการที่หลากหลาย เพื่อพลิกฟื้นผืนป่าให้กลับคืนมีชีวิตขึ้นมาอีกครั้ง โดยมุ่งพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของคน ให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและรู้จักการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า โครงการที่สำคัญ ๆ คือ

- โครงการป่ารักน้ำ
- โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่
- โครงการสวนป่าสิริกิติ์

บุรุษชาวไทยสวมใส่ที่เรียกว่า *"เสื้อพระราชทาน"* หรือ *"ชุดพระราชทาน"* ชุดประจำชาติตามแนวพระราชดำริดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีไทย ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวรวมไปถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของชาติไทย ได้อย่างเป็นที่น่าภาคภูมิ

- โครงการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและเพาะขยายพันธุ์สัตว์หายากที่ใกล้จะสูญพันธุ์
- โครงการสวนสัตว์ธรรมชาติหรือสวนสัตว์เปิด
- โครงการสวนนกและวังปลา

• ด้านการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมไทย

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นผู้นำในการเผยแพร่ เชิดชูงานศิลปวัฒนธรรมของไทยให้เป็นที่นิยมแพร่หลายในหมู่ประชาชนชาวไทย รวมทั้งให้เป็นที่ประจักษ์ในความประณีตสวยงามแก่ชาวต่างประเทศทั่วโลก ทรงเป็นผู้นำด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย โดยทรงสนับสนุนให้มีการแต่งกายแบบไทย ทรงมีพระราชดำริให้มีการแต่งกายที่เรียกว่า *"ชุดประจำชาติ"* ทรงฟื้นฟูให้มีการแต่งกายของสตรีตามแบบอย่างของสตรีไทยสมัยโบราณ โดยกำหนดชื่อชุดไทย ให้สอดคล้องกับโอกาสในการใช้เครื่องแต่งกายชุดไทยต่าง ๆ คือ ชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยจิตลดา ชุดไทยศิวาลัย ชุดไทยดุสิต ชุดไทยจักรพรรดิ์

นอกจากนี้สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถยังทรงออกแบบเสื้อประจำชาติสำหรับให้สุภาพ

พระเกียรติคุณก้องฟ้า

จากการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงอุทิศพระองค์ปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องมากว่า ๔๐ ปี จนเป็นที่ประจักษ์แก่พสกนิกรชาวไทย และชาวต่างชาติในนานาประเทศ ต่างพากันสดุดียกย่องด้วยการทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลประกาศพระเกียรติคุณ รวมทั้งการขอพระราชทานพระนามไปใช้เพื่อเป็นการสดุดีเฉลิมพระเกียรติในโอกาสต่าง ๆ มากมาย อาทิ

- สหพันธ์พิทักษ์เด็ก (Save the Children Federation) แห่งนครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ขอพระราชทานวโรกาสทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญสดุดี *"First Distinguished Service Award"* เนื่องในโอกาสครบรอบ ๕๐ ปีของสหพันธ์ฯ ซึ่งนับเป็นรางวัลเกียรติคุณรางวัลแรกของสหพันธ์ฯ เป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในฐานะที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ พระราชทานความช่วยเหลือแก่ผู้อพยพชาวอินโดจีน

- บริษัทแบล็คแอนด์ ฟลอรี่ จากประเทศอังกฤษ

ขอพระราชทานพระนามาภิไธย สิริกิติ์ ไปเป็นชื่อกล้วยไม้ที่ผสมพันธุ์ขึ้นมาใหม่ ชื่อว่า แคทลียา ควีน สิริกิติ์

- มหาวิทยาลัยเซ็นโต้ เอส โคลา แห่งฟิลิปปินส์ ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขามนุษยธรรม

- องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญ เซเรส (CERES) เพื่อสดุดีที่พระองค์ท่านทุ่มเทชีวิตให้แก่งานเกษตรกรโภชนาการ สังคมสงเคราะห์

- องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญทองโบโรพุทโธ ในฐานะที่ทรงสนับสนุนให้มีการฟื้นฟูอนุรักษ์ และสืบสานงานทางด้านศิลปกรรมของไทยให้คงอยู่ต่อไป

- โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญทองเกียรติยศด้านสิ่งแวดล้อม

พระราชกรณียกิจ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

• ทรงผ้าไทยเสด็จฯ ไปทั่วหล้า

จากหนังสือวารสารราชบัณฑิตยสถาน ฉบับเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในโอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา ๗๒ พรรษา ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ มีบทความของคุณหญิงทรงสุดา ยอดมณี เล่าถึงสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงผ้าไทยเสด็จฯ ไปทั่วหล้าไว้ว่า

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถทรงสนพระราชหฤทัยในผ้าชิ้นที่ชาวบ้านนุ่งอยู่ครั้งทรงเสด็จไปเยี่ยมราษฎร จังหวัดนครพนม และทรงจัดตั้งให้มีการทอผ้าเป็นอาชีพเสริมให้แก่ชาวบ้าน พระองค์ท่านเสด็จฯไปทรงเยี่ยมราษฎรในฉลองพระองค์ด้วยผ้าที่พวกชาวบ้านทอชาวบ้านต่างตกใจ ว่านี่หรือเป็นผ้าที่เขาทอกันเอง จึงเป็นกำลังใจในการทอให้แก่ชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

จากสมัยก่อนที่มีความคิดอยู่ว่า ผ้าไหม โดยเฉพาะผ้าไหมมัดหมี่ ใส่แล้วจะดูแก่ ซึ่งความจริงไม่ได้

เป็นอย่างนั้นเลย พระองค์ท่านก็โปรดฯให้ตัดฉลองพระองค์ถวายสมเด็จพระเจ้าลูกเธอฯ ทรงบ้าง ซึ่งปรากฏว่ากึ่งดงาม ปัจจุบันนี้ แม้กระทั่งพระเจ้าหลานเธอฯ ก็ทรง เป็นที่ยอมรับกันว่า ไม่ได้เหมือนอย่างที่คิดเอาไว้ แล้วก็เลยออกมาแพร่หลายมากมายเหมือนอย่างปัจจุบันนี้

พระองค์ท่านทรงสนับสนุนให้เขาทอมากขึ้น เปลี่ยนผืนให้ใหญ่ขึ้น จากนั้นตั้งเป็นมูลนิธิแล้วเอาผ้าที่รับซื้อมาจากชาวบ้านออกเผยแพร่ให้คนรู้จัก ชักชวนให้ช่วยกันสนับสนุนฝีมือชาวบ้าน เป็นที่นิยมมาก สุภาพบุรุษ สุภาพสตรีทั้งหลาย ซื้อมาตัดใส่กัน แล้วก็แพร่หลายออกไปเรื่อยๆ ทรงใช้ช่างไทยในการตัดฉลองพระองค์ นอกเสียจากสมัยที่เสด็จฯ ต่างประเทศ อากาศหนาวต้องใช้เสื้อแบบตะวันตก ก็จะมีช่างชาวต่างประเทศมาช่วยออกแบบบ้าง แล้วอีกประการหนึ่งที่พระองค์ท่านทรงใช้ดีไซเนอร์ต่างประเทศบ้าง นอกจากที่จะให้เขาออกแบบเพื่อให้เหมาะสมกับประเทศนั้นๆ ที่จะเสด็จฯไปแล้ว อีกประการหนึ่งก็คือ การที่ทรงให้ดีไซเนอร์ผู้นั้นได้มีโอกาส มาเลือกผ้าไหมไทย แล้วก็เอาไปออกแบบตัดเย็บในห้องเสื้อของเขา ก็นับว่าเป็นการเผยแพร่ผ้าไทยให้ได้มีโอกาสไปอวดโฉมอยู่ที่นั่นให้เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น

การประกวดผ้าไหม จะมีดีไซเนอร์จากต่างประเทศขอเข้ามาชมมากขึ้นทุกปี อย่างเช่น มาดาม ฮานาเอะ มอริ หลายคนขอมาเพื่อที่จะมาสัมผัสกับผ้าด้วยตนเอง แล้วเขาก็ตื่นเต้น เอาไปตัดเย็บใช้ในห้องเสื้อของเขา พอลูกค้ามาเห็น ลูกค้าชอบใจก็จะสั่งตัด แล้วก็สั่งผ้าเข้ามาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

พระองค์ท่านมิได้ทรงช่วยให้ชาวไร่ชาวนาไทยมีรายได้เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น หากทรงเผยแพร่ให้ชาวโลกได้รู้จักประเทศไทยอย่างกว้างไกลในหลายๆ ด้าน ผ้าไหมไทยเป็นสิ่งสูงค่าที่ผู้คนชื่นชอบไปทั่วโลกก็ด้วยพระบารมี

ที่มา : หนังสือวารสารราชบัณฑิตยสถาน
ฉบับเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ ในโอกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา
๗๒ พรรษา ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗

พนมดองแหรก
ไม้ค้ำแห่งพระพรหมเจ้า

อ.บุญเรือง คัชมาย์ (ฉบับย่อ)

ปริบท :

พื้นที่อาณาบริเวณ อีสานใต้ มีเทือกเขาลูกหนึ่ง มีความยาว ประมาณ ๗๕๐ กิโลเมตร ทอดแนวยาวจากทิศตะวันออกที่ จังหวัดอุบลราชธานี และเชื่อมต่อเทือกเขาบาเจียง ภูเกล้า หรือลิงคบรรพต ที่นครจำปาสักหรือเศรษฐปุระในสมัยอังครพนม มาจรดกับเทือกเขาดงพญาไฟ หรือที่ตั้งชื่อใหม่ว่าดงพญาเย็นปัจจุบัน ที่จังหวัดนครราชสีมา ชาวเขมรทั้งในพื้นที่แขมรเถอและแขมรกรอม (เขมรบน-เขมรล่าง) เรียกเทือกเขาลูกนี้ว่า *"ภนมดองแหรก"* เป็นเทือกเขาทำหน้าที่กำหนดเขตแดนระหว่างไทยกัมพูชา ในวรรณกรรมพื้นบ้านเขมรเรียกเทือกเขาลูกนี้ว่า *"พนมแวง"* แต่ประเทศไทยเรียกว่า *"ภูเขาดงรัก"* ก็เป็นชื่อที่เป็นนิมิตหมายมงคลที่เป็นสื่อความหมายไปในทางแห่งสันติธรรม

อนึ่ง เทือกเขาลูกนี้มีบทบาทและความสำคัญแต่โบราณ ปรากฏในศิลาจารึกสด็กก็กธม (ประชุมจารึกเล่ม ๓ หลักที่ ๕๗, และ Inscription de Cambode K ๒๓๕) กล่าวว่าในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๓ (พ ศ ๑๓๙๓ -๑๔๒๐) แสดง อัญ รุทธาจารย์ ผู้เป็นน้องของ แสดง อัญ อชิ ศิวไกวัลย์ มหาพรหมณ์ปุโรหิต ผู้ประกอบพิธีเทวราชาถวายพระเจ้าชัยวรมันที่ ๒ ได้บวชเป็นพราหมณ์ ได้ไปครองเมืองที่เชิงเขาถะโก (ตังกอ) แล้วขอพระราชทานเปลี่ยนชื่อเมืองเป็น *"สตุกภัทรคีรี"* (ตั้งอยู่เชิงเขาด้านทิศใต้ของ ช่องเสม็ด อำเภอตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี)

บทบาทของเทือกเขาลูกนี้ ได้ย่อ ๆ ดังนี้

๑. เป็นดินแดนแห่งเทพพิมานศิลาอาสน์ของโลก

จากเส้นทางวรมันวิถีเชื่อมโยงระหว่าง ขแมรเถอ และขแมรกรอม จากเมืองพระนครไปยังภูมิภาคต่างๆ เส้นทางที่ ๓ เชื่อมต่อวิถีวรมันที่ ๕ หากทอดสายตาจากทิศตะวันตกจรดทิศตะวันออก บนเทือกเขาอันยาวเหยียดและอาณาบริเวณแลเงาเทือกเขาลูกนี้ ทั้งสองฟากฝั่ง จะเห็นว่าเป็นที่ตั้งเทพพิมานศิลาอาสน์ปราสาทหินเรียงรายตลอดแนวเป็นร้อยแห่ง อันเทพพิมานเหล่านี้ เป็นทั้งเทพพิมานแห่งฮินดูและของพุทธศาสนา ที่ต่างพึ่งพาอาศัยกันอย่างกลมกลืน ผู้เขียนใคร่เท้าความเพิ่มเติมว่า อันเทพพิมาน

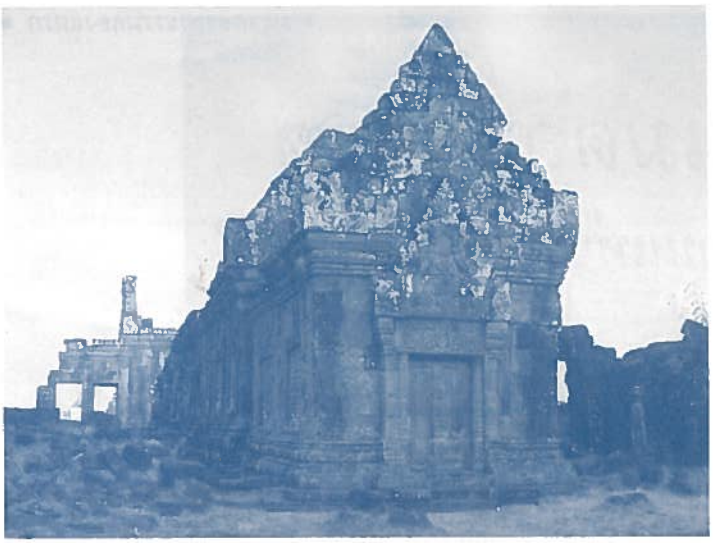

• ปราสาทวัดพู จำปาสัก สปป.ลาว

ศิลาอาสน์นี้ หากจะกล่าวโดยย่อโดย นับจากทิศตะวันออกสุด นั่นคือปราสาทสาทวัดพู ตั้งอยู่ ณ ไหล่เขาภูเกล้า ที่จดหมายเหตุจีนสมัยราชวงศ์ซุ้ย (History of Sui) เรียกว่า ลิงคบรรพต[๒] มีความตอนหนึ่งว่า

"ก่อนปี ค.ศ. ๕๘๙ (พ.ศ. ๑๑๓๒) มีภูเขาลูกหนึ่งชื่อว่า ลิง เชีย โป โพ (Ling Chia Po Po) ที่เขาลูกนี้มีมีปราสาทหินแห่งหนึ่ง มีทหารยาม ๑๐๐๐ คนตลอดเวลา มีเทพเจ้าตนหนึ่ง ชื่อว่า PO-TO-LI แต่ละปีมีการบูชายัญคนทั้งเป็น ๒ คน พระเจ้าแผ่นดินจะเสด็จด้วยพระองค์เอง ในเวลากลางคืน" อนึ่งหนึ่งที่ปราสาทวัดพู ด้านทิศเหนือของปราสาทประธานประมาณ ๑๕๐ เมตร มีแท่นหินขนาดใหญ่วางตั้ง ตรงกลางแผ่นหินมีหลุมขนาดเท่าคนลงไปนอนได้ โดยหันหัวไปทางทิศตะวันตก เหยียดแขนขาออก เชื่อว่า ตรงนี้เป็นพื้นที่บูชายัญที่พระเจ้าแผ่นดินจะเสด็จมาด้วยพระองค์เอง ตามบันทึกที่กล่าวแล้ว.

จากสาธารณประชาธิปไตยประชาชนลาว ข้ามมายังเมืองไทยที่ช่องเม็กที่จังหวัดอุบลราชธานี จะพบเทวาวิหารเรียงรายหลายแห่ง พร้อมทั้ง รูปเคารพต่าง ๆที่เกี่ยวข้องกับศรัทธาในเทพเจ้า อาทิ เช่นปราสาทเบญจ์ ที่กิ่งอำเภอหนองอ้ม ปราสาททองหลางบ้านโพธิ์ศรี, ปราสาทนางพญา ที่อำเภอบุณฑริก ซึ่งปราสาทเหล่านี้มีอายุสมัย ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๕-๑๖ ทั้งนั้น ส่วนรูปเคารพที่สำคัญคือ รูปแกะสลักพระนารายณ์บรรทมสินธุ์ ที่มีพระลักษมีศักดิอยู่เคียงข้าง พบที่ริมน้ำโขมใหญ่ อำเภอน้ำยืน เป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นอารยธรรมเขมรได้แผ่ปกคลุมพื้นที่อาณาบริเวณนี้หลายพันปีมาแล้ว.

จากจังหวัดอุบลราชธานีข้ามมายังอำเภอกันทรลักษ์[๓] ที่จังหวัดศรีสะเกษ - เชื่อมต่อกัมพูชา ก็เป็นเขาพระวิหาร หรือศรีศิขเรศวร อันเป็นวิหารสถานสถิตของ กะมรเตง อัญ ศรีศิขเรศวร

อนึ่ง ณ ดินแดนแห่งจังหวัดศรีสะเกษนี้เอง ที่จารึกบอกว่า ชื่อเดิมสมัยเมืองพระนคร คือ *"สดุกก๋ำดวล"*[๔] ที่ได้นามว่า *"ดินแดนร้อยปราสาท"* ทั้งนี้เพราะในพื้นที่ดังกล่าว เป็นที่ตั้งของปราสาทเรียงรายทั่วไป ทั้งเป็นพุทธวิหารและฮินดูวิหาร อาทิเช่น ปราสาทสระกำแพงใหญ่ อันเป็นเทววิหารสถานที่ประดิษฐาน กัมรเตง อัญ พฤฒเรศวร ปราสาทสระกำแพงน้อย ปราสาทสมอ พุทธวิหารประดิษฐาน พระโพธิสัตว์พระพุทธไภษัชคุรุไวฑูรยประภาและพระโพธิสัตว์องค์อื่น ๆ เป็นอโรคยศาลาหรือโรงพยาบาล เป็นต้น

• แท่นบูชายัญ

• *ปราสาทเบญจ์ จังหวัดอุบลราชธานี*

เราไม่มีเวลาพอที่จะชมทุกแห่ง ครั้นข้ามมาถึง พื้นที่บันทายสมันต์ คือจังหวัดสุรินทร์ จะพบปราสาทหินอีก ประมาณ ๓๐ กว่าแห่ง อาทิเช่นปราสาทภูมิโปน ปราสาทตาเมือนธม อันเป็นเทววิหารแห่งฮินดู และ ข้างเคียงกันนั้นก็มีปราสาทตาเมือนตูจ ซึ่งเป็นอโรคยศาลา แลมองไปทางตะวันตกอีกในรัศมีแลเงาพนมดองแหรก ก็จะพบปราสาทเมืองต่ำและปราสาทพนมรุ้ง หรือชาวแขมรเรียกว่า ***"พนมรูง"***[๕]

๒. เป็นเส้นทางสายใยเชื่อมโยงมาตุภูมิและมิตรภูมิ ของมนุษยชาติส่วนนี้ของโลก

มนุษยชาติหลายเผ่าพันธุ์ที่นักประวัติวิทยาจัดกลุ่มชาติพันธุ์ว่า เป็นกลุ่มออสโตรเนเชี่ยน ที่อาศัยอยู่ทั้งสองฟากฝั่งเทือกเขาอันร่มเย็นลูกนี้ ต่างขึ้นลงข้ามไปมาหาสู่กัน ตั้งแต่บรรพกาล หลักฐานโบราณคดีบอกเราว่ามีมนุษย์อาศัยอยู่ไม่น้อยกว่า ๔,๐๐๐ ปีมาแล้ว และแม้ปัจจุบันกาล ตามช่องข้ามต่าง ๆ มีไม่น้อยกว่า ๑๕ ช่องตลอดแนวเทือกเขาเชื่อมโยงแห่งมนุษยธรรมนี้ อาทิเช่น ช่องอานม้า ที่จังหวัดอุบลราชธานี ช่องสะงำ ที่จังหวัดศรีสะเกษ ช่องจอม ที่จังหวัดสุรินทร์ และ ช่องตากิวที่อำเภอละหานทราย และ ช่องเสม็ดที่อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ รวมทั้งช่องเขาใหญ่ เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดปราจีนบุรี และปากช่อง และช่องปักธงชัย-กบิลบุรี เป็นต้น

• *ภาพจำหลักศิลา พระนารายณ์บรรทมสินธุ์*
Caving of Visnusayin Padmanabha

๓. เส้นทางช้าง (ผล็อว-ฎำแร็ย) ซึ่งถือว่าเป็นเส้นทางคล้องช้างป่า ของชาวกวยจังหวัดสุรินทร์ จากหมู่บ้านตาโพธิ์ตากลางไปยังช่องจอม. ช่องตาตุม, ที่จังหวัดสุรินทร์ และช่องสะงำ, ที่จังหวัดศีสะเกษ และช่องแปดอูม ที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

๔. เส้นทางปราฮ็อก (ผลอ็วปราฮอ็ก) (ปลาร้า)

เส้นทางดังกล่าวนอกจากเป็นเส้นทางช้าง ฯลฯ แล้ว ยังเป็นเส้นทาง ปลาร้า ปลาแดก (ในภาษาลาว)หรือปราฮ็อก (ในภาษาเขมร) อีก ชาวเขมรเลอหรือเขมรบนแต่โบราณ จะมีกองคาราวาน นำเกลือหรือส่งของไปแลกปลาร้า ปลาแห้ง ไข่ปลา จากจังหวัดเสียมราบ[๖]

๕. เป็นศานตินิเวศน์แห่งสรรพสัตว์ เหล่าทวิบาทจตุบาทและปักษีทั้งหลาย

มิเพียงเท่านั้น แม้เหล่าสิงสาราสัตว์จตุบาททวิบาทเหล่าปักษีทั้งหลาย ต่างโผบินถลา, เดินข้ามไปมาอย่างอิสรภาพ พวกเขาเมื่อถูกมนุษย์รุกรานทางทิศใต้ ก็พากันหนีมายังทิศเหนือ และเมื่อถูกมนุษย์ด้านทิศเหนือรังแกก็พากันข้ามไปยังทางใต้ เป็นเช่นนี้ชั่วฟ้าดิน

๖. เป็นขุนคีรีแห่งมนุษยธรรม

แม้ในหมู่มนุษย์ ที่เรียกตนเองว่า *"ผู้ประเสริฐ"* ยามใดที่ได้รับความเดือดร้อนทางด้านใต้ ก็หนีข้ามมาพึ่งเย็นด้านเหนือ ดังปรากฏมีทุกกาลสมัย ในช่วงปี พ.ศ. ๑๗๐๐ ประเทศเขมร หรืออาณาจักรอังครพนม ถูกจามหรือจามปารุกราน ยึดครองเมืองพระนคร พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ครั้งดำรงพระยศเป็นอุปราช ก็ได้มาช่องสุมกำลังเพื่อกอบกู้เอกราช บนเทือกเขาลูกนี้เป็นเวลาถึง ๑๗ ปี จึงได้ไปปราบปรามจามได้ในปี พ.ศ. ๑๗๒๔, และในช่วงปี พุทธศักราช ๒๔๐๖-๒๔๙๓ ถูกรุกรานโดยประเทศ

นักล่าอาณานิคมฝรั่งเศส ผู้รักชาติรักแผ่นดินก็หลบหนีมาตั้งกองทัพป่า เพื่อกอบกู้เอกราชบนเทือกเขาลูกนี้เช่นกัน

หาเพียงแต่เท่านั้นไม่ สมัยสงครามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๓๔ เวียดนามยกทัพ ๑๔ กองพล มาฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เขมร (เหมือนที่เวียดนามเคยฆ่าล้างเผ่าพันธุ์จามหรือจามปามาแล้ว เมื่อปี พ.ศ. ๑๙๘๙-๒๐๑๔ ในรัชสมัยราชวงศ์เล (Le) แห่งไดเวียต หรือเวียดนาม) ทำให้ชาวเขมรผู้บริสุทธิ์ ล้มตายไม่น้อยกว่าสามล้านคน บ้านแตกสาแหรกขาด ที่หนีรอดมาได้ ต่างหนีข้ามขึ้นเทือกเขาดองแหรกตลอดแนวเทือกเขาตั้งแต่จังหวัดศรีสะเกษถึงจังหวัดตราด มาพึ่งแผ่นดินไทย มาตั้งศูนย์อพยพต่าง ๆ ที่สำคัญ ๘ ศูนย์ คือ ศูนย์โอ-ตราว ที่ศรีสะเกษ ศูนย์ ไซท์ บี ที่ สุรินทร์, ไซท์ ทู และ เขาอีต่าง ไซท์ ๘ ที่จังหวัดสระแก้ว และไซท์ อี ไซท์ เค ที่จังหวัดตราด.

องค์การบันเทาทุกข์ชายแดนแห่งสหประชาชาติ United Nations Border Relive Operation. (UNBRO) และองค์การ ยู เอ็น เอช ซีอาร์ (UNHCR) United Nations High Commission for Refugees) ช่วยกันตั้งศูนย์เขมรอพยพต่าง ๆ ๑๐ กว่าศูนย์[๗]

๗. เป็นรั้วกั้นเขตแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา เพื่อให้แต่ละฝ่ายร่วมกันสร้างสันติ

จริงอยู่ แม้ว่า ชุนเขาลูกนี้จะเป็นเสมือนรั้วกั้นเขตแดนระหว่างไทย-เขมรก็ตาม แต่เป็นเพียงนิตินัยเท่านั้น โดยพฤตินัยแล้ว ทั้งชาวไทยและชาวเขมรที่อยู่ชายแดน เขามิได้แบ่งแยกว่า นั่นคือคนไทยหรือคนเขมรเลย พวกเขาต่างอยู่ร่วมกันอย่างฉันพี่น้อง พึ่งพาอาศัยไปมาหาสู่กัน มิได้มีพรมแดนแต่อย่างใด ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด พี่น้องคนไทยบ้านตาเมียง บ้านรุน อำเภอพนมดงรัก และชาวบ้านฝั่งเขมร ต่างไปมาหาสู่กันโดยปราศจากพรมแดน ยิ่งในช่วงเทศกาล *"เยี่ยมเยือนปราสาทตาเมือนเดือนเมษา"* ชาวเขมรจะเดินทางมาขึ้นเขาปราสาทตาเมือนเป็นจำนวนหมื่น ทุก ๆ ปี นี่แลคือเทือกเขาเชื่อมโยงวัฒนธรรมที่ไร้พรมแดน

• *นี่คือ หนึ่งในเส้นทางสันติภาพ หรือชุนศึรีแห่งมนุษยธรรม ตาม ข้อ ๖* เส้นทางไปศูนย์อพยพเขมร โอตราว จังหวัดศรีสะเกษ ภาพเมื่อ ๒๕๓๒

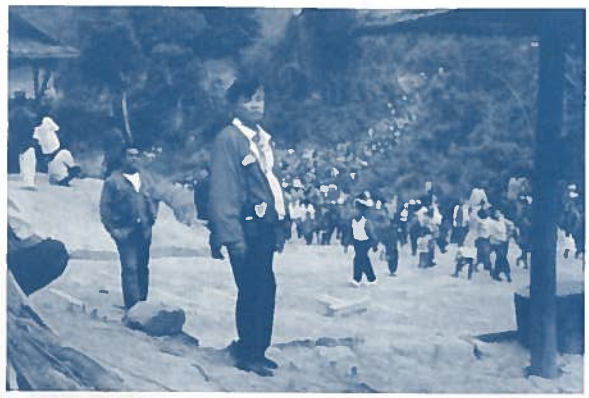

๘. เส้นทางเดินทัพ

เทือกเขาอันยาวเหยียดนี้ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา กองทัพไทยซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่า กองทัพเสียม ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ไทยได้ยกทัพไปตีเมืองพระนครหลวง คือนครวัดต์นครธมหลายครั้ง และแม้ทางเขมรก็ได้นำทัพมาตีอยุธยาและชายแดนไทยหลายครั้งเช่นกัน แต่เส้นทางเดินทัพส่วนใหญ่จะผ่านช่องเสม็ด อำเภอโนนดินแดง และช่องสะงำ จังหวัดศรีสะเกษ ปัจจุบัน

แต่อย่างไรก็ตาม การสงครามในสมัยก่อนนั้น ถือว่าเป็นการกีฬา โดยใช้คำว่า กรีฑาทัพ เอาแพ้ชนะด้วยกฎกติกา มิได้ยกเอาเหตุโกรธแค้นเคืองเชื่องกันเป็นสำคัญ ฝ่ายแพ้เพียงยอมรับและส่งดอกไม้เงินดอกไม้ทองไปถวายพระเจ้าแผ่นดินอีกฝ่ายหนึ่งตามกำหนดตกลงเท่านั้น

ดังนั้น จึงมิได้ถือโทษโกรธแค้นจองเวรจองกรรมแก่กัน เขมรกับเสียมหรือไทย จึงอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง

• *ศูนย์อพยพโอรเตรา (ภาพโดย บ. คัชมาย์)*

ต่างพึ่งพาอาศัยกัน แยกออกจากกันมิได้ชั่วกัลปาวสาน.

๙. ขุนคีรีผู้ประทานชีวิต ดังได้ทราบแล้วว่าเทือกเขาพนมดองแหรกอันยาวเหยียดนี้ เป็นเทือกเขาผู้ประทานชีวิต ทั้งนี้โดยเทือกเขาอันมหัศจรรย์นี้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้นานาพรรณ จึงเป็นเหตุให้ฝนตกชุกตามฤดูกาล จากที่ฝนตกชุกนี่เองเป็นบ่อเกิดแห่งแม่น้ำลำธารหลายสายไหลลงสู่ที่ราบทั้งสองฟากฝั่งไร้ความลำเอียง ตัวอย่างเช่น ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์-บุรีรัมย์ น้ำจากขุนเขาไปสู่ลำธารน้อยใหญ่และน้ำลำธารไหลลงสู่แม่น้ำลำชี ๆ ไหลลงสู่แม่น้ำมูลซึ่งมีต้นน้ำอยู่ที่เขาใหญ่ นครราชสีมา และน้ำในแม่น้ำมูลไหลลงสู่แม่น้ำโขง น้ำโขงไหลผ่านแม่น้ำจำปาสักและไหลลงสู่กัมพูชา ไปแยกเป็นแม่น้ำสี่สายก่อนจะถึงกรุงพนมเปญ โดยสายหนึ่งไหลไปยังทะเลสาบอันไพศาล โดยไหลลง ๖ เดือนแล้วไหลขึ้น ๖ เดือน, แม้ด้านทิศใต้ของพนมดองแหรก ก็มีแม่น้ำลำธารอันเกิดจากภูเขาลูกนี้ไหลลงสู่ทะเลสาบหลายสายเช่นกัน และน้ำในทะเลสาบอันไพศาลนี้เอง ถูกความร้อนกลายเป็นไอระเหย ไปเหนือยอดเขาดองแหรก และกลายเป็นเม็ดฝน ให้ขุนเขาอันกว้างใหญ่ชุ่มชื้น เกิดชีวิตใหม่อีก เป็นเช่นนี้ชั่วนาตาปี จึงกล่าวได้ว่า ***"ขุนคีรีผู้ประทานชีวิต" เพราะ น้ำคือชีวิต.***

เชิงอรรถ

๑ ดังบทเจรียงกันตรึม เจรียงลาลูกเมียบทหนึ่งว่า *"บองโยกสลึกเพนา บอส-กบาลฎ์ารี สรอมเลีย ผอูนแสร็ย โตวเตียกฎ์ำแร็ย รีแอพนมแวง ฯลฯ (พี่หยิบใบมะตูม มากวาดหัวช้าง ขอลานวงปราง ไปคล้องช้าง ที่พนมแวง")*

๒ ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ ถึง ปี ๒๐๐๐, มจ. สุภัทรดิศ ดิศกุล, รพ.รุ่งแสงการพิมพ์: กรุงเทพฯ

๓ กันทร = ช่อง, ขอกเขา, ลักษ์ (ส.) เครื่องหมาย ร่องรอย ที่หมาย

๔ สตุก: = หมู่บ้าน, เมือง (ขบ.)

๕ รูง เป็นศัพท์ในภาษาเขมร แปลว่าถ้ำ ทั้งนี้เพราะทางด้านทิศเหนือเชิงภูเขามีถ้ำขนาดใหญ่ อันเกิดจากปล่องภูเขาไฟระเบิดเมื่อ หลายล้านปีมาแล้ว. ชาวบ้านในพื้นที่ก็ยังเรียกปราสาทนี้ว่า *"ปราสาทพนมรูง"* อนึ่งเมื่อปี ๒๕๐๗ สมัยผู้เขียนยังเป็นพระนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงการณราชวิทยาลัย ได้มาเผยแผ่ธรรมในฐานะพระธรรมทูต โดยสมัยนั้นยังไม่มีรถวิ่ง ผู้เขียนต้องขับเกวียนจากวัดจรเข้มากมาที่หมู่บ้านพนมรุ้ง ญาติโยมคุณย่าคุณยายต่างออกเสียงขัดว่า *"ปราสาทพนมรูง"*

๖ ครั้งข้าพเจ้าเป็นเด็กอายุประมาณ ๗-๘ ขวบ (พ.ศ. ๒๔๘๗) บิดาของข้าพเจ้า นายหมวก คัชมาย์ เคยชี้ม้านำกองเกวียน จากบ้านสวาย, บ้านตะลวก อำเภอเมือง สุรินทร์ ไปเอาปลาร้าปลาเค็มจากเขมร ทราบว่า จากเมืองสำรอง-จอึ่งกัล. ประเทศกัมพูชา.

๗ รายละเอียดโปรดศึกษาจาก สงครามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และศูนย์อพยพเขมร โดยบุญเรือง คัชมาย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์: ๒๕๔๓

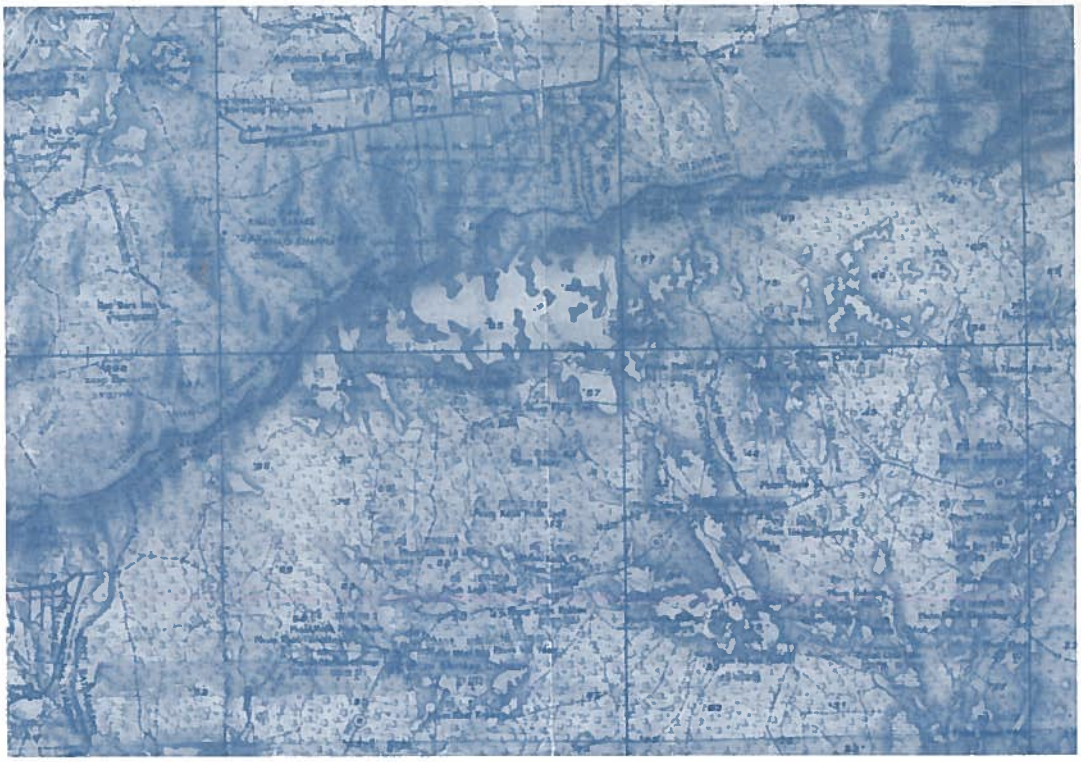

• *แผนที่ประเทศเขมรสมัยแบ่งแยกเป็นเจลละบก เจลละน้ำ (จากหนังสือ พงสาวะดานลาว แต่บุฮาน) บุญเรือง ศิขมาย์*

• *แผนที่พนมดองแหรก*

ท่านผู้อ่านที่รักเคารพครับ

เมื่อเทือกเขาดองแหรกถูกนี้ มีความสำคัญถึงปานนี้ ใคร่ขอท่านช่วยจินตภาพมองจากตะวันออกจรดทิศตะวันตกพร้อมทอดสายตาเหลียวมองแลเงาสองฟากฝั่งแห่งไม้คานแห่งพระพรหมเจ้า แล้วช่วยนำความคิดมารวมกันว่า *"เราจะทำอะไรแก่เทือกเขาลูกนี้ได้บ้าง"* ทั้งนี้ เพราะถ้าเราไม่คิดที่จะทำอะไร ก็ย่อมไม่ได้อะไร ????

ปแฎง -๐๘๑-๓๗๗-๘๖๖๓
Email : bkajmary@yahoo.com
Web. www//pateng.info

Creating Cultural Bridges: Surin International Folklore Festival, Surin, Thailand

Assoc. Prof. Dr. Thawatchai Chinnawong

Vice-President of International Affairs, Surindra Rajabhat University, Surin, Thailand

Abstract

Preserving and promoting art and culture is one of the most important roles for Surindra Rajabhat University (SRRU) which is an institute of Higher Education aiming towards the development of the local community. SRRU is located in the South of the Northeastern part of Thailand, also referred to as Southern Isan, an area which surrounds a hub of cultural identity. Hence, the university has performed with strength to display the high potential of the culture. As a result of more than 10 years experience of cultural exchanges from both inside the country and overseas, SRRU has acted as a leader in the pioneering of the Surin International Folklore Festival (SIFF) since January 2006, and we have run this event continually in an effort to maintain this tradition annually. The 4 main objectives are, as follows: performing folk dances on stage, to hold an international academic seminar, present a top model fashion show, and perform the song and peace speech declaration. These activities are aimed to reflect the way of life of indigenous people such as through the presentation of art, textiles and costumes, music and musical instruments, languages, ethnic culture, rituals, ceremonies, beliefs, values, ethno-ecology, and so on. These kinds of cultural activities clearly promote not only friendship, understanding, and commitment but also achieve partnerships, and collaboration for further sustainable development. During the festival, all the arts delegations stay together as a big family, so that they can communicate and interact whenever they wish to do so. This article, however, tries to attempt to show the role of the university to build and develop cultural bridges, and its success and fulfillment are helping to create the SIFF Foundation and the establishment of the International Costumes Museum. The foundation must have a chance to gather financial funding for charity and the general public and the museum is necessary to act as an informal life long learning resource center. Additionally, the

outcomes of the fashion shows should be implemented through magazines and other forms of media towards the international market. SRRU, therefore, plays a significant role in maintaining the cultural identities of people all over the world. The achievements should go directly to the new, younger generation in order for them to realize, protect and conserve the grass roots of their original, cultural identity. On the other hand, the most important thing is creating expressive friendship, and the commitment to building bridges of understanding. Hence, peace will spread across human beings further and further into the future.

Key words: Cultural bridges, SIFF, folklore, GMS countries

Introduction

Surindra Rajabhat University (SRRU) is an institute of Higher Education aiming towards the development of the local community and plays an important role based on the Government Gazette of the Rajabhat University Act., B.E 2547 (2004), section 7, and section 8. The University seeks to produce teachers, instructors, researchers, and provide educational services for the community as well as to conserve and maintain art and culture. SRRU is located in the South of the Northeastern part of Thailand, also referred to as Southern Isaan, an area comprised of many artistic and cultural attractions. In terms of location, it is around 450 kilometres from Bangkok by road. In the past the University has been involved in the presentation of arts and culture not only from within the learning process in the classroom but also by performing inside Thailand and in neighboring countries as well. The University has performed consistently in a number of other Asian countries and also further overseas, in Europe, the United States of America, and Australia. The University folk

dance group has received invitations from international folk dance organizations abroad annually and, after gaining around 10 years experience from performing overseas, the group's potential concerning arts and culture is considered strong enough now, that we have created our own pioneer program. This is due to the lessons learned from abroad, that the organizing committees of the festival can now apply these to the context of the Surin region in Thailand. To demonstrate its commitment, SRRU has initiated a special program so that well organized and prepared materials can be dealt with beforehand. As a consequence, the first Surin International Folklore Festival (SIFF) was established in 2006. This kind of cultural activity is scheduled annually in January and has run up until the present time in 2009. Arts delegations from all over the world have come and joined the events which last for about 10 days. Methods learned from other countries help us be aware of the different ways of life, textiles and costumes, presentations of traditional arts, music and dance, ceremonial events, rituals, beliefs, religions, food, values, ethno-ecology, agriculture, environment, and so on, of different areas around the world. The gatherings of international artists have interacted impressively, with harmony and unity. Additionally, they have been able to learn about the diversity of culture by being involved in cultural exchanges, and have obtained local wisdom in order to develop art and culture in the coming years. The most important issue is the establishment of partnerships for sustainable development.

SRRU has been so proud to have handled this schedule for the past 4 years and is willing to continue to run this program. The 4 main aims are performing on stage at different venues, holding international academic seminars, top model fashion shows, and song-peace speech declarations for world peace and for 10 days the participation of the artists is organized by SRRU, with the executive administration, faculty staff, and students acting as hosts. A tentative schedule is provided to join together the activities and additionally, Surin's provincial government office, members of the local community and private sector around Thailand are incorporated into this event. Without this good cooperation, we would not be able to go so directly towards our target. Therefore, we realized that it is important to provide an impressive, high level of hospitality to those from all nations and the by products of the festival must be implemented directly to the university and the community.

Details of activities

SRRU, on behalf of Thai people, is proud to manage this pioneering project, the SIFF, for gathering arts delegations to come and join the event.

These are some brief details of the schedule:

The 1st SIFF in 2006, has 8 countries: Thailand, Cambodia, Vietnam, Lao PDR,

China, The Philippines, Austria, and Israel. Arts delegations of about 120 participants presenting folk dances, academic seminar on international folk dances, and a top model fashion show.

The 2nd SIFF in 2007, has 10 countries: Thailand, Cambodia, Vietnam, Lao PDR, China, The Philippines, Austria, Israel, Cameroon, and Italy. Arts delegations of about 150 participants presenting folk dances, academic seminar on Textiles and Costumes, top model fashion show, and song-peace speech declaration at out-door venue nearby Surin City.

The 3rd SIFF in 2008, has 12 countries: Thailand, Cambodia, Vietnam, Lao PDR, China (main land of China and Chinese Taipei), The Philippines, Japan, Sri Lanka, Israel, Finland, Lithuania, and Italy. Arts delegations of about 200 participants presented folk dances, an academic seminar on Ethno-culture, and top model fashion show. Cultural, elephant, and silk weaving villages are included in a field trip study tour. Moreover, another city nearby is also organized to provide one venue for the local community. A special program for students is also arranged to be presented at the convention hall of the university.

The 4th SIFF in 2009, has 13 countries: Thailand, Cambodia, Vietnam, Lao PDR, China (2 teams), Myanmar, The Philippines, Korea, Indonesia, Sri Lanka, India, Israel, and Italy (2 teams). Arts delegations of about 250 participants

presenting folk dances, academic seminar on International Traditional Cuisine, top model fashion show and song-peace speech declaration at the Buraparam Royal Temple Honour His Majesty the King. Elephant and silk weaving villages are included in field trip study tour. Moreover, another city nearby is also arranged to present at 5 venues for the local community. The feedback on the performances at the other venues is very positive from the audiences of more than 31,000 people. A special program for students is organized to be presented at the convention hall of the university.

Success and Achievement of SIFF

From organizing the 4 year program, SRRU is proud to present international folk dances from all over the world onto an

international platform. During the era of globalization, many people have not been too concerned or paid attention to cultural activities, but since the university has run this project, indigenous people of Surin, government offices, and the private sectors have become interested in the festival. This is due to mass communication particularly via the radio and university website. All activities mentioned earlier are promoted and attract mostly the younger generation and this shows clearly that SRRU has a clear vision that is strongly rooted in the local region.

Stage Performances

The end product throughout the 4 years is that there are contexts that can be observed during performances. They are as follows:

1. Reflection that the way of life of indigenous people is simple. Some are from mountainous areas, and are minority ethnic groups. Most have occupations in farming, fishing, and mulberry growing and after harvesting time the villagers in the countryside gathered to join and watch the entertainment, and this is a universal way of life.

2. Presenting the beauty of nature, in terms of, river, ocean, mountain, hill, wind, breeze, and wave, such as the performance songs from Vietnam, China, and Lao PDR.

3. There is a similarity in some of the dances, such as the peacock dance from Cambodia, Indonesia, Sri Lanka, China, and Thailand. All performances showed their own cultural identity so that in the past, indigenous people tried to imitate the natural beauty and gestures of animals. They are also dances in Thailand, Lao Krathop Mai that are similar to Cambodia, and the Tinikling dances of the Philippines.

4. Traditional ceremonies and rituals of the beliefs are included in some dances such as those from India, Thailand, and Cambodia. They are performed to tell a brief history or story. This type of dance is performed in order to pay respect as well as worship.

5. Most dances are performed as a courtship with one another and to entertain audiences. A couple of male and female dancers will present a story typically from the countryside, and the dance is followed by the musical instruments that may be slow or fast, depending upon the situation.

6. Dances from Asian countries such as Thailand and Cambodia, are usually very graceful and charming, to be a blessing dance for the audience. In contrast, typical dances from overseas are rather fast and basically use step dancing.

7. The diversity of performance can be seen in those from ethnic minorities from all over the world, and traditional costumes are quite different from one another: Asian countries have lighter clothes because the climate is tropical, humid and hot, but in Europe though, it is a cooler region so some of the cloth is made from thick wool. Costumes from Finland, the Sami people, who live in the Rovaniemi, the heart of Lapland, Finland, are also presented impressively to the audiences. Philippines costumes, on the other hand, are a

combination of native and Spanish, European style, while Israel dance is also a combination from Asia, Europe and Africa.

8. The main musical instrument is comprised of a few pieces. The sound of the music, especially from Thailand, Cambodia, and Lao PDR is quite the same. On the other hand, basically in Europe there is accordion, flute, xylophone, guitar, and violin.

9. At the end of the presentations, certificates are presented in appreciation and also a plaque of recognition. This program promotes dances not only with a certificate of attendance, but also for moral support. All arts delegations will sing hearts of harmony along together with the audiences, and these songs present a symbol of the festival, written by the faculty staff of SRRU.

International Academic Seminar

Each festival is organized with a different theme. The atmosphere of the program includes an exhibition, display, poster, keynote address, special talk, and group discussion. Details of each year are as follows:

The 1st SIFF in 2006 : A seminar on International Folk Dances. Group discussion is organized with those from Israel, Lao PDR, Cambodia, The Philippines, Vietnam, China, and Thailand. In conclusion, the neighboring countries of Thailand, Lao PDR, and Cambodia, performed to show the way of life of indigenous people in almost the same way, in terms of music,

drama, textiles and costume, song, and storytelling and this is because we are from the same ethnic group. Vietnamese patterns tell stories of the beautiful environment and ethnic minority from the northern, middle, and southern regions, while those from China performed traditional dances with strength, harmony and unity. The Philippines dances were actually performed with a combination of traditional dance mixed with Spanish style, while Israel dance is a combination of Asian, European, and African regions.

The 2nd SIFF in 2007 : A seminar on International Textiles and Costumes. There were keynote addresses, with papers presented by speakers from Thailand, Lao PDR, Cambodia, Vietnam, China, Cameroon, Austria, The Philippines, and Italy. During

the presentations, they demonstrated multicultural items about traditional and national costumes which were very attractive for the audiences. On the stage, however, the fashion show of ethnic minority in the Greater Mekong Sub-region is presented by Thailand. In this event the Ph.D. students try to conduct research and development of a learning resource center for hand-woven textiles of ethnic groups in the Mekong Sub-region.

The 3rd SIFF in 2008 : A seminar on Ethno-ecology. This event shows the principle of culture and its impact on the adaptation of the way of life in the community. The keynote address from Israel was about the monitor lizard, while Thailand presented Trends in Ethno-Bio diversity and cultural development for sustainability. Additionally, special talks are presented from Cambodia, Lao PDR, Vietnam, Japan, The Philippines, Finland, Lithuania, and Thailand. On another day, a study tour is organized to go to the villages of an ethnic minority group in Surin, the Kuy people, an elephant village, the biggest in the world, and a silk weaving village. There, artists have direct access to local people who are expert in capturing elephants and have much local wisdom in making some of the most splendid silk in the world. Apart from that, a traditional dance of the Mantis (a kind of insect) and Kin-Heet (the killing of a buffalo for worship) are performed, and these dances are part of a research and development program conducted by students and staff. Therefore, the Development of the Ritualistic Performance in the Kin-Heet Traditional Ceremony of a Mon-Khmer Ethnic group in the Mekong Sub-region is verified.

The 4th SIFF in 2009 : A seminar on International Traditional Cuisine. There are keynote addresses on understanding traditional world cuisine, a demonstration of traditional food, a fresh organic market, special talk, poster and paper presentation. The country representatives are from Lao PDR, Vietnam, Cambodia, Korea, Sri Lanka, The Philippines, Korea, Indonesia, Italy, and Thailand. The most attractive presentations are from Vietnam, Korea, and Indonesia and a demonstration of Thai food is displayed in front of the convention hall and the audiences are willing to join and taste all the ingredients.

Top Model Fashion Show

Textiles and costumes from other countries are provided to be displayed on the stage. The organizer tried to present a diversity of attires from different countries. This event can show the local knowledge of indigenous people in how to weave typically beautiful styles. Thailand is known as an outstanding maker of Thai silk not only in this country but has also been well known in the international market for a long period of time. The 10 years of experience in styles of presentation were applied year after year and therefore, the organizer was able to realize the benefit of presenting by integrating a diversity of costumes from around the world. Firstly,

we tried to present the importance of the cloth that was related to the way of life of the people, such as for rituals, ceremonies, beliefs, and so on. Secondly, the international traditional costumes have a great opportunity to join with their own identities. Lastly, all the presenters join hands and sing the song 'Hearts of Harmony' which means, 'we hope to see you again'. The final outcome, the university aims to produce a magazine internationally. This hope may come true in the coming year.

Song for peace and peace speech declaration

Nowadays, many places around the world face critical issues such as food, energy, and global warming and everybody tries to do the best for survival. Some situations will cause conflict, and continued fighting, so that peace is no longer in peoples' minds anymore. The University realized the fact that one way we might solve the problems could be by using music and song, and drama accompanied with music, performed as a bridge for creating peace, because they are gestures for the understanding of human beings all over the world. Constructing peace must involve all the artists, because they stay and communicate daily in the same big family, with interactive activities using music and drama which must be beneficial for everybody. This situation, means there are no frontiers for all nations due to no restrictions for gender, religion, young or old, but for everybody. Creatively conducting peace must be a source of trust, friendship, unity and harmony. For about 2 years, in 2006 and 2009, the experience clearly showed the close relationship among nations with cooperation and networking obtained for sustainable development. The delegations themselves promised to join hands and move forward to create world peace, and they also committed to come to the international road at Surin Province in the coming year. SRRU is proud to present the famous song of the festival, a symbol of harmony and unity under the name of 'Hearts of Harmony'. Furthermore, for those who were unable to attend the live world peace speech declaration in person, they can access directly to it on the university website.

Other important activities

Apart from the 4 main objectives of the program, the mass communication of the schedule is organized by live interview of artists at the local radio station, and the presentation will also shown via the university website, so that people all over the world can join with it. In general, many people in Surin, and the nearby regions came and participated at the event and over the last 2 years the younger generation from schools and the local community have been willing to join the events. According to observations and informal interview of those attending, they enjoyed the folk dances and wanted them to continue every year. The fourth SIFF, performed outdoors, was attended by about

31,000 people at 5 venues, and this is an indication that people from the community are very interested in the show. Moreover, the students from schools were inspired to present their own folk dances and join this international event. This is challenging and helps to make them to maintain their typical culture. Hence, this activity is necessary for the general public, particularly the younger generation.

The official opening ceremony is lead by Surin's Provincial Governor at the heart center of the town. This ceremony is of interest for the head of government offices, private sector, and Surin's indigenous people and some excellent demonstration programs are provided to be presented before all the guests. They are very attractive for the audiences, and after, the marching of the parade performs along the city, passing through the audiences.

Interactive activities are also organized for country representatives to join in together with executive administrators, faculty staff, and students, and everybody in the University acts as hosts. The academic discussion for the international conference will go directly to the point, and the presentation of folk dances from each country's representatives will raise the issue for interactive discussion. The context of each presentation will be identified, such as art and culture, textile and costume, language, religion, music, ceremony, ritual, ethnic group, food, musical instrument, and so on. After the exchanging of information, the representatives created partnerships for cooperating together in the future.

Field trip study tours are provided for outside classroom learning centers and all arts delegations are invited to join the arts and culture attractions. They went to visit villages such as the elephant, silk weaving,

and cultural sites. There, they had direct access to the native ethnic minority groups of Kuy, Khmer, and Lao Surin indigenous people. The most attractive culture for artists is learning about the way of life of the native Kuy, Surin people, who are expert in catching wild elephants. The other traditional rituals of the native people called Gla-more is also interesting, because they believe that they can cure sickness and fortune tell about fertility. All the arts delegations are very impressed with the warm welcome from the native Surin people.

Data gathering of Research and Development is also a part of the festival and aside from presenting the diversity of traditional dances, researchers have a great opportunity in collecting data through research questionnaires. There are 3 presentations of researches: the Mantis Dance, Nadta Gam Bucha (Kin-Heet, the killing of a buffalo), and Nadtaga Lelar, (a traditional dance of southern Thailand). In this activity, students act as they are research teacher assistants for gathering and analyzing data.

There are 2 outstanding outcomes that SRRU is proud to present. Firstly, the SIFF Foundation, and the other is the International Costumes Museum. The first non-government organization is beneficial to the general public. It was established in 2007 and its co-members are from overseas partnerships including Lao PDR, Cambodia, Vietnam, Myanmar, China, The Philippines, Indonesia, Korea, Japan, Sri Lanka, India, The United States of America, Finland, and Lithuania. Once a year the SIFF Foundation is willing to hold a conference to discuss and gather financial support. This income from foundations is necessary for the charities concerning arts and cultural activities. On the other hand, the International Costumes Museum was originated in 2008 and presents a gallery collection, a display of international costumes, and details of research results which are presented for lifelong academic learning centers for the general public.

Important Ideas and Suggestions from SIFF

From the past 4 years' experiences, SRRU has tried its best to research and develop the organization of the event. At

the end of the festival we asked for the thoughts of all the arts delegations to the floor for a question and answer session. This activity is very necessary to improve data for professional management and these are some of the beneficial suggestions that were made.

1. Presentation on stage, the long introduction on stage by the master of ceremony should be briefer. Audiences would like to concentrate on the show much more than listening to a long boring story. The overall performance time should not be more than 2 hours.

2. The stage must be strong enough for the presentations and also of a professional standard. Some dances from westerners need a rigid stage. Nearby the stage there should be a spare room provided for changing costumes.

3. The schedule must be fixed, not having postponements, even though there are a lot of programs, and as the arts delegations are usually in such a hurry to join the event everyday the hosting country should allocate one free day so that each group has the opportunity to watch some of the other groups' presentations. Moreover, the informal learning process among artists should occur in a relaxed way.

4. Some misunderstandings occur due to the language barrier. The host should organize personnel whose English proficiency is good enough for them to be a co-coordinator.

5. The academic seminar should be prepared to train technicians because there are often technical errors happening on the stages.

6. Nearby city presentations should not be far away, because some presenters feel tired if they have to present at night time. The stages should be checked and be safe for presentation.

7. Official invitation letters should be prepared beforehand to process and approve, or to find grants for financial support.

8. The hosting country must consider different international foods for the delegations as some of them will probably be of another religion.

9. Accommodation such as coffee break, internet room services or overseas public telephones should be provided.

10. A field trip study tour should be organized to go to a number of different places.

From the above suggestions, we have tried to develop on these ideas and make improvements ahead of the next festival, because we would like all the visiting delegations to feel comfortable, at home, and have a good first impression.

Discussion

Under the era of globalization, no one can reject the power of information communication technology. It impacts on so many things, such as society, economy, and political science. In terms of arts and culture, however, people do not realize the importance of local wisdom. The grass roots level from the former time should be conserved and maintained for the future. Some local wisdom has been passed down from generation to generation, up until the present, but it keeps being ignored and is no longer inherited by the new generations anymore. So that SRRU has concerns about this big issue, on behalf of the leader of the academic institution. Hence, the role of the university will be considered rigorously. In consideration of services of arts and culture, SRRU tries to incorporate these into many different disciplines. The Surin study is subject to learning about the grass roots of indigenous people and those native people have to learn where they are from, so that they can appreciate their own ancestors. Once they know about themselves, they then have to learn more about the context of the surrounding culture. SRRU takes advantage of this to offer and provide graduate students a Master of Arts for Research and Local Development Curriculum in 2001, while Doctor of Philosophy Program in Regional Development Strategies followed in 2004. At present, the university is attempting to revise the Master of Art in Research and Local Development program, concentrating on another field study, International Folk Dances. SRRU expect to accept student from the GMS countries and also from all over the world as these curriculums have promoted cross culture research and development. Generally, staff and students plan to go on field study trips, particularly in the Greater Mekong Sub-region, once a year, thereby gathering actual data concerning local wisdom and a case study in Sociology, Anthropology, and Archeology which are sources of arts and culture study. Furthermore, in the past 10 years, there has been an MOU between university dealing with institutes from 21 countries, concerning around 44 agreements. Hence, these figures confirm the value of traditional-international culture. The outcome of these studies can be implemented directly into the community by mass communication via, The Articles of Field Trip Study, A Study Tour in Southern Lao PDR and Northern Cambodia, Greater Mekong Sub-region, and the Aspect of Recent Development Trends, Chom Surin Journal of Local Development, Surindra Journal of People and Society in Local Culture. If there is a chance to present the papers, they will be presented at regional and international platforms. The initiation of the SIFF has also created value adding focus to multiple cultural exchanges

amongst nations, collaborative academic projects and other matters discussed and implemented.

Since 2006, the direction of the arts delegations has gone directly to SRRU for the same purpose which is the prominence of corporation between human beings and all the activities are improved in order that they are organized professionally. The end product, in terms of cultural value added is shown in its worth. Once a year the event has been held with a commitment form its partners. So, Surindra Rajabhat University seems to be a hub of cultural centers for people from all over the world. Along the Greater Mekong Sub-region, there are so many ethnic minorities who live in their own identity. In fact, there are 429 tribes: Thailand (75), Myanmar (135), Vietnam (53), Cambodia (20), China (56), and Lao PDR (90). In the festival, each country's representative illustrated about some of the tribes, so that the audiences could identify their similarities and differences. Moreover, the audience was particularly impressed with the presentation about the Sami ethnic group from Lapland of Finland. This traditional costume is quite different from the others due to them being from the North Pole region. These ethnic minorities should be conserved and maintained for the younger generations, because there is so much local knowledge that has not been studied yet, and this needs researching and developing.

Significant Outcomes from SIFF

It is challenging to deal with the SIFF as a media of understanding and at the beginning it was very hard to deal with its complicated situation. There were only few people to concentrating on it and it was confined only to some target groups. Once SRRU had launched the special events of SIFF, the feedback from outside seemed to get stronger. Therefore, SRRU committed to take part as a host of the event annually. The end products from the SIFF Foundation and the International Costumes Museum are clear results. SRRU tried its best to gather endowment in foundations, particularly from overseas. The museum, however, will be fruitful if the university can assemble much more international traditional costumes, as a gallery. These are the facts of the SRRU achievements and opportunities, engaged in charity and general purposes.

Tendency of Route of Cultural Exchange Activities

Although the traditional culture study is difficult to educate due to the era globalization and its impact, according to the performances of the last 4 years, it has indicated that the agencies involved, in both the government and private sectors, tend to show interest, promote, and support this festival. In the future the most significant point of view is that native people, especially the young student generation, go back to find out and learn more about the local area. The promotion of this kind of activity is not successful if it does not incorporate the relevant person involved. SRRU, plans to enlarge items of ethnic minorities in the museum that will hopefully come true in the very near future. We do hope to express the warmest welcome to guests from around the world, to share experiences in Surin Province. Hopefully, the number of country representatives will increasingly join the festival, but the agencies that support the project must give financial support to be able to run the programs.

Conclusion

SRRU displayed a clear picture that is powerful in the traditional aspects of the local region and worldwide overseas. These are emphasized in the findings, as follows:

1. Surindra Rajabhat University is a hub of cultural learning.

2. In the era of globalization, we ourselves should consider the enduring value of cultural identity, 'think locally and act globally', and try our best to link the global to our local community.

3. In order to understand ourselves, we need to understand grass root ethnic culture via cultural identities.

4. We should be proud of our ethnic background even though it changes and is challenged.

5. We need to try every way possible to maintain international understanding.

6. The best outcome of all the activities in the festival, particularly from the Foundation and Museum, is creating cultural bridges of understanding. These are for charity, public awareness and worldwide cooperation and understanding.

Bibliography

"Cambodia Cultural Profile : Ethnic Culture." (2009). [Online]. Available : **http://www.culturalprofiles.net/cambodia/directories/cambodia_cultural_profile/-1325.html.** Retrieved February 26, 2009.

"Chinese Ethnic Culture Park (China Nationalities Museum)." (2009). [Online]. Available : **http://www.travelchinaguide.com/attraction/beijing/ethnic-culture-park.html**. Retrieved March 4, 2009.

"Cultural of Burma : Culture name." (2009). [Online]. Available : **http://www.everyculture. com/Bo-Co/Burma.html.** Retrieved March 2, 2009.

"Cultural of Thailand : Culture name." (2009). [Online]. Available : **http://www.everyculture. co/ Sa-Th/Thailand.html**. Retrieved March 4, 2009.

Damgueng Thothong. (2009). " "Kuy Ban Trum" Identity and Sustainability under the Stream of Globalization." **Surindra Journal of People and Society in Local Culture.** 1(1).1: 38-50.

International Relations Center. (2005). **Greater Mekong Sub-region. Aspects of recent development trends. Contributions by students of the Ph.D. Program of Regional Development Strategies**, Surindra Rajabhat University, Surin : Surindra Rajabhat University.

Kruajit Sriboonnak. (2007). **The Development of Ritualistic Performance in the Kin-Heet Traditional Ceremony of Mon-Khmer Ethnic Group in Mekong Sub-region**. Dissertation of Doctorate Degree Program in Regional Development Strategies, Surindra Rajabhat University, 510 p.

Kruajit Sriboonnak. (2007). "The Kin-Heet Ceremony in the Mon-Khmer Tradition." **Surindra Rajabhat of Local Development**. 1(1). 1: 15-25.

"Laos Cultural Profile : Ethnic Culture." (2009). [Online]. Available : **http://www.culturalprofiles .net / laos/directories/laos_cultural_profile/-46.html.** Retrieved February 26, 2009.

Rajabhat University. (2004). **Government Gazette, Rajabhat University Act, B.E. 2547 (2004)** Volume 121, Special Part 23 Kor 14 June 2004.

Sarapee Wantrong. (2005). **The Articles of Field Trip Study**. Surin : Surindra Rajabhat University Publisher.

_____. (2007). **The Development of Learning Resource Centers for Hand-Woven Textiles of Ethnic Groups in the Mekong Sub-region**. Dissertation of Doctorate Degree Program in Regional Development Strategies, Surindra Rajabhat University, 845 p.

_____. (2006 : January). "Local Museum of the Ethnic Group in Lao PDR." **Chom Surin Journal**. 1(1). : 102-107.

_____. (2007). "Preserving Ways of Thinking : A Case Study of a Local Ethnic Museum in Lao PDR." **Surindra Rajabhat for Local Development.** 1(1) : 16-34.

Stenros, Manne. (2007). **The Sami Saamelaiset les Sames.** Finland La Carte books : Gummerus Printing, Jyvaskyla.

Surindra Rajabhat University. (2005). **A study tour in Southern Lao PDR and Northern Cambodia, February 19-20, 2005.** Surin : Surindra Rajabhat University.

Thawatchai Chinnawong. (2006 : January). "Experiences in Italy International Folklore Festival : Surindra Rajabhat University Group 18 July-19 August 2005." **Chom Surin Journal.** 1 (1) : 94-100.

_____. (2006: January). "By Products of Signing Ceremony and Academic Seminar of Surindra Rajabhat University and Universities of the Southern Greater Mekong Sub-region." **Chom Surin Journal** . 1(1) : 11-16.

Turunen, Reino. (n.d.). **Lapland.** Anu Kylmanen : Oy Sevenprint Ltd.

"Vietnamese Culture." (2009). [Online]. Available :**http://www.Vietnam_culture.com/** Retrieved March 6, 2009.

แต่งงานบนหลังช้าง :
อีก (หนึ่ง) ใบเบิกทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์

อ.อัชราพร สุขทอง

• *ขบวนช้างแห่เจ้าบ่าวซึ่งแต่งกายในชุดขาวกวยมาสู่บริเวณงาน*

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวล้นเกล้ารัชกาลที่ ๙ ได้ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวของไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ มีใจความตอนหนึ่งว่า...

"การเผยแพร่ชื่อเสียงความเป็นอยู่และประวัติศาสตร์ของบ้านเมืองให้ชาวต่างประเทศได้รับรู้ย่อมเป็นผลดีว่าเมืองไทยมีวัฒนธรรมมีสิ่งที่น่าสนใจมาก ประชาชนมีนิสัยใจคอที่ดีน่านับถือ ทำให้เราได้รับผลก็คือชื่อเสียงของบ้านเมือง ดังนั้นจึงควรพยายามเผยแพร่วัฒนธรรมและนิสัยใจคอที่ดีงามของคนไทย พร้อมทั้งประวัติศาสตร์และความเป็นอยู่ของคนไทยทุกหมู่เหล่าให้ชาวต่างชาติทราบมากที่สุด" (โครงการฝึกอบรมผู้บริหารเครือข่ายวัฒนธรรม, ๒๕๕๐ : ๒๙)

จากพระราชดำรัสพระองค์ได้ทรงชี้แนะแนวทางแห่งการเผยแพร่และอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทยของดีที่เรามีอยู่ให้โลกได้รับรู้ สิ่งเหล่านี้มีอยู่แล้วอย่างอุดมสมบูรณ์ในสังคมไทยไม่ต้องสร้างหรือซื้อหา นักวิชาการถือเป็นต้นทุนอย่างหนึ่งเรียกว่า ต้นทุนทางด้านวัฒนธรรม สิ่งซึ่งนักท่องเที่ยวจำนวนมากต้องการมาเรียนรู้สัมผัส ได้มาเห็น

เป็นสิ่งที่ลอกเลียนแบบกันไม่ได้ เป็นแบบฉบับลับเฉพาะของชุมชนและท้องถิ่นนั้น ๆ สามารถนำออกมาขายได้ไม่รู้จักจบสิ้น เพียงแต่ทำอย่างไรเราจึงจะรู้จักเอาความงดงามที่มีอยู่อย่างหลากหลายเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าทั้งในด้านเศรษฐกิจ การส่งเสริมการท่องเที่ยวและเป็นไปเพื่อการอนุรักษ์ขนบประเพณีของอันดีงามท้องถิ่นให้เคียงคู่ขนานกันไป

• *บ่าวสาวพร้อมกับญาติผู้ใหญ่ลอดซุ้มประตูเพื่อเข้าสู่ประรำพิธีแต่งงาน*

เรื่องราวของกิจกรรมซึ่งได้ดำเนินการต่อเนื่องมาแล้วเป็นปีที่สามใน วันแห่งความรัก (Valentine's Day) วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ณ บ้านตากลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ในงานประเพณีการแต่งงานแบบพื้นเมืองของชาวกวย (กูย) หรือประเพณี *"ซัดเด"* ชนพื้นเมืองสุรินทร์ผู้ยึดอาชีพเลี้ยงช้างมาแต่โบราณและเรียกขานตัวเองว่า *"กวยคัลอาเจียง"* ซึ่งแปลว่า คนเลี้ยงช้าง อาจเป็นอีก (หนึ่ง) ความพยายามขององค์กรท้องถิ่นของจังหวัดสุรินทร์หลายภาคส่วนที่ร่วมกันสืบสานและถักทอปณิธานของพระองค์ท่านให้เกิดเป็นรูปธรรมที่แจ่มชัดมากยิ่งขึ้น

จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดชายแดนในภาคอีสานตอนล่างของไทยมีพรมแดนด้านทิศใต้เป็นประตูสู่ประเทศกัมพูชาอดีตอาณาจักรขอมโบราณ พลเมืองประกอบด้วยชน ๓ กลุ่มชาติพันธุ์สำคัญคือ ชาวเขมร ชาวลาว และชาวกวย (กูย) หรือส่วย ต่างกลุ่มต่างมีประเพณี ภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง สุรินทร์จึงมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นมรดกทางด้านวัฒนธรรมดังคำขวัญของจังหวัดสุรินทร์ ที่ว่า... *"สุรินทร์ ถิ่นช้างใหญ่ ผ้าไหมงาม ประคำสวย รำรวยปราสาท ผักกาดหวาน ข้าวสารหอม งามพร้อมวัฒนธรรม"*

หากย้อนประวัติศาสตร์ไกลไปในอดีต *"หัวเมืองเขมรป่าดง"* แห่งนี้เคยเดินผ่านยุคแห่งความยิ่งใหญ่ในนามอาณาจักรเจนละ ซึ่งเคยเจริญรุ่งเรืองแผ่อำนาจการปกครองเหนืออาณาบริเวณที่เป็นประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน บางส่วนของภาคอีสานของไทย ภาคใต้ของลาว รวมทั้งเวียดนาม เมื่อกว่าพันปีก่อน ต่อมาเมื่อขอมมีอำนาจอิทธิพลของอารยธรรมขอมก็เข้ามาแทนที่ สัญลักษณ์สำคัญของอารยธรรมขอมที่ปรากฏชัดคือปราสาทหินตามความเชื่อในศาสนาฮินดู จังหวัดสุรินทร์มีปราสาทหินที่งดงามและเก่าแก่ให้เห็นอยู่หลายแห่ง ได้แก่ ปราสาทศีขรภูมิ ปราสาทบ้านพลวง กลุ่มปราสาทตาเมือน เป็นต้น สมค่าคำ *"รำรวยปราสาท"*

คำขวัญได้สื่อให้คนทั่วไปรับรู้ถึงวิถีชีวิตชุมชนของคนสุรินทร์อันมีอิทธิพลมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสามกลุ่ม คือ เขมร กวยหรือกูย และลาว ได้เป็นอย่างดี สุรินทร์จึงงามพร้อมไปด้วยมรดกทางด้านวัฒนธรรมและประเพณีที่หลากหลายแตกต่าง เช่น เขมรกินข้าวจ้าว ลาวกินข้าวเหนียว เขมรทอผ้าไหมกูยเลี้ยงช้าง ซึ่งการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของชนสามกลุ่มสามเชื้อสายในชุมชนเดียวกันทำให้เกิดการเลื่อนไหลทางด้านวัฒนธรรมและผสมกลมกลืนอย่างลงตัว มีการหยิบยืมกันใช้ถ่ายทอดแลกเปลี่ยน จนเป็นปรากฏการณ์ของหมู่บ้านสามภาษาที่มีกระจายอยู่ทั่วไปในจังหวัดสุรินทร์ เป็นอัตลักษณ์แห่งวิถีชีวิตชุมชนซึ่งยากนักจะพบเห็นได้ในจังหวัดอื่น ๆ

"ช้าง" กับ *"ผ้าไหม"* จึงเป็นเสมือนตัวแทน

• *เจ้าสาวชาวกวยสวมใส่ "จะมะ" หรือ "จะลอม" ไว้บนศีรษะ การแต่งกายเรียบง่ายใช้ผ้าไหมพื้นเมืองสุรินทร์*

หรือสื่อสัญลักษณ์ด้านวัฒนธรรมของจังหวัดสุรินทร์ ไปโดยปริยายเห็นได้จากสมญาที่คนทั่วไปเรียกขานกันว่า *"สุรินทร์เมืองช้าง"* หรือ *"ไหมงามเมืองสุรินทร์"* เป็นที่เลื่องลือกระฉ่อนไกลไปถึงต่างประเทศ เป้าหมายหลักของนักท่องเที่ยวทั่วไปที่มาเยือนสุรินทร์จึงมาเพื่อสัมผัสกับกลิ่นอายวัฒนธรรมแบบกัมพูชา ซื้อหาผ้าไหม ชมวิถีชีวิตความผูกพันระหว่างคนกับช้างและการแสดงความสามารถของช้างในรูปแบบต่าง ๆ จากการดูแลฝึกฝนของชนชาวกูย แห่งหมู่บ้านช้าง บ้านตากลาง จังหวัดสุรินทร์

"ช้าง" กับคนไทยมีความเกี่ยวข้องผูกพันกันมาในทุกหน้าประวัติศาสตร์ คนไทยถือว่าช้างเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง (ช้างเผือก) ช้างเป็นสัตว์ที่สูงส่ง เป็นตัวแทนของความยิ่งใหญ่ มั่นคง และความสง่างาม ธงชาติไทยสมัยก่อนยังเคยมีรูปช้างเป็นสัญลักษณ์ คนไทยส่วนใหญ่จึงมีวิธีปฏิบัติต่อช้างด้วยความนอบน้อมอ่อนโยน เช่นเดียวกับประเพณีการเลี้ยงช้างที่มีมาแต่โบราณของชาวกูยสุรินทร์ อดีตชาวกูยเคยจับช้างป่ามาเลี้ยงด้วยวิธีการ *"โพนช้าง"* เพื่อนำมาฝึกฝนและใช้งานในครัวเรือนจนมีความใกล้ชิดผูกพันกันมากเสมือนช้างเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว ดังนั้นชาวกูยจึงมีประเพณีปฏิบัติต่อช้างมากมาย เช่น เมื่อมีลูกช้างเกิดใหม่ แม่บ้านจะฉีกชายผ้าซิ่นคล้องคอลูกช้างเช่นเดียวกับลูกของตน ด้วยเชื่อว่าพระคุณแม่จะช่วยปกป้องคุ้มครองทารกแรกเกิดให้แข็งแรงปลอดภัย คนในครอบครัวเรียกช้างเกิดใหม่ว่า *"น้อง"* มีการตั้งชื่อให้ มีการสู่ขวัญช้าง มีการขอขมาต่อช้างหลังจากใช้งานหนักมาตลอดทั้งปี นอกจากนี้ในงานประเพณีต่าง ๆ ตลอดห้วงชีวิตของชนชาวกูยจะมีช้างเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วยเสมอ ได้แก่ งานบวช งานแต่งงาน

"ซัดเต" เป็นพิธีการแต่งงานแบบชาวกูยสุรินทร์โบราณที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ก่อนวันงานฝ่ายเจ้าบ่าวต้องมาสร้างกระท่อมเพื่อการประกอบพิธีที่หน้าบ้านเจ้าสาวด้วยตัวเอง ครั้นถึงวันแต่งงานเจ้าบ่าวจะแต่งกายด้วยชุดชาวกูย นุ่งโสร่ง กางร่มผูกด้วยผ้าสามสีและนั่งช้างไปยังบ้านเจ้าสาว ฝ่ายเจ้าสาวก็แต่งกายด้วยเสื้อผ้าชุดชาวกูยเช่นเดียวกันสวมศีรษะด้วย *"จะลอม"* หรือ *"จะมะ"* พร้อมเครื่องประดับอื่น ๆ ที่ฝ่ายเจ้าบ่าวนำมาให้ เริ่มพิธีแต่งงานโดยหมอพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีนำตัวเจ้าสาวลงมาที่กระท่อม มีการกั้นประตูเงินประตูทองและนับสินสอด จากนั้นหมอพราหมณ์จะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญและถอดกระดูกคางไก่เพื่อเสี่ยงทำนายอนาคตชีวิตสมรสของคู่บ่าวสาว มีการผูกข้อมือโดยญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายเพื่ออวยพรคู่บ่าวสาว ก่อนเสร็จพิธีเจ้าสาวจะอาบน้ำให้กับพ่อแม่ของฝ่ายเจ้าบ่าวและเปลี่ยนผ้าไหมใหม่ที่เตรียมไว้ให้ จากนั้นเจ้าบ่าวกับเจ้าสาวก็จะนั่งช้างไปด้วยกันที่วังทะลุ (จุดที่แม่น้ำมูลไหลบรรจบกับแม่น้ำชี) ซึ่งเป็นเวิ้งน้ำขนาดใหญ่เพื่อบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวกูยเคารพนับถือบอกกล่าวให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้รับรู้ถึงชีวิตคู่ ๆ ใหม่ที่ได้เริ่มต้นขึ้นในวันอันสำคัญนี้

วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานสุรินทร์ มีดำริร่วมกันเพื่อฟื้นฟูประเพณี *"ซัดเต"* ขึ้นมาอีกครั้ง นำมาผนวก

เป็นกิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่งเพื่อโปรโมทปีการท่องเที่ยวสุรินทร์ภายใต้คอนเซ็ป *"Surin by Nature"* โดยจัดขึ้น ณ ศูนย์ศึกษาบ้านตากลาง ต.กระโพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ ปีนี้มีคู่รักบ่าวสาวมาร่วมพิธี ๒๘ คู่ เพิ่มมากกว่าสองปีที่ผ่านมาซึ่งมีคู่รักมาร่วมงาน ๒๑ คู่ และ ๒๔ คู่ ตามลำดับ เป็นคู่รักระหว่างชาติหนุ่มต่างแดนกับสาวไทยจำนวน ๗ คู่ ที่เหลือเป็นคู่บ่าวสาวชาวไทย จากการพูดคุยทราบว่าเจ้าบ่าวต่างด้าวมีมาจากอเมริกา ออสเตรีย ออสเตรเลีย นอรเวย์ และอิตาลี รูปแบบของกิจกรรมในวันนั้นคงยึดตามแบบประเพณีขัตเตดั้งเดิมของชาวไทยกูยโบราณสัมผัสได้ถึงความขลังและศักดิ์สิทธิ์ อีกทั้งยังสร้างความสนุกสนานครึกครื้นตื่นเต้นให้แก่คู่บ่าวสาวและผู้มาร่วมงาน หลังเสร็จพิธีการแต่งงานก็เป็นการจดทะเบียนสมรสบนหลังช้างโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์เป็นประธานการจดทะเบียนและการมอบทะเบียนสมรสกระทำกันบนหลังช้างต่อหน้าสักขีพยานนับหมื่น ๆ คนซึ่งเป็นญาติของทั้งสองฝ่ายรวมถึงนักท่องเที่ยวที่มาร่วมงานตามมาด้วยขบวนแห่ให้คู่บ่าวสาวนั่งช้างไปยังวังทะลุเพื่อการเฉลิมฉลองและจัดเลี้ยงแสดงความยินดีโดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์เป็นเจ้าภาพและมอบของที่ระลึกเป็นตุ๊กตาช้างขนาดใหญ่ให้กับคู่รักทุกคู่ไว้เป็นสักขีพยานแห่งรัก

Stefan หนุ่มวิศวกรจากนอรเวย์ กับเอมอร (นามสมมุติ) สาวไทย พนักงานบริษัทจากจังหวัดชุมพรทั้งคู่ต่างเมตตาและพิศมัยในช้างจึงตกลงใจมาเริ่มต้นชีวิตคู่กันที่นี่โดยมีช้างกว่าร้อยเชือกเป็นพยานรักให้ ต่างจาก ละออ บัวเนียม สาวสุรินทร์เชื้อสายเขมรจากอำเภอปราสาทจูงมือนักธุรกิจหนุ่มชาวโคราชมาเข้าพิธีสมรสแบบขัตเตประเพณีที่แตกต่างออกไปตามความเชื่อเพื่อเป็นสิริมงคลและตามความประสงค์ของญาติทั้งสองฝ่ายที่วันนี้มาร่วมให้กำลังใจบ่าวสาวนับร้อยคน

"เราเสียดายที่ปีกลาย (๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑) ทุกฝ่ายได้เตรียมพร้อมสำหรับประเพณีขัตเต ครั้งที่ ๒ ไว้เรียบร้อยแล้วแต่จำเป็นต้องงดไป เพราะประชาชนอยู่ในช่วงโศกเศร้าจากการสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระพี่นาง เราจึงเลื่อนเอาความพร้อมนั้นมาจัดในปีนี้ซึ่งนับได้เป็นปีที่สาม" สมใจ เจ้าหน้าที่ทะเบียนอำเภอท่าตูมหนึ่งในคณะกรรมการจัดงานอธิบายพร้อมรอยยิ้มที่เห็นมีผู้มาร่วมงานจำนวนมาก

• *คู่บ่าวสาวให้อาหารช้างร่วมกันหลังเสร็จพิธีแต่งงาน*

การแต่งงานบนหลังช้างอาจเป็นเพียงประเพณีหนึ่งซึ่งแน่นอนไม่ได้มีเพียงหนึ่งเดียวในประเทศหรือในโลก ที่ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง ก็เป็นอีกแหล่งหนึ่งซึ่งเป็นที่รับรู้ในหมู่นักท่องเที่ยว แต่เป็นการแต่งงานแบบไทยล้านนาในชื่อประเพณี *"การแต่งงานแบบล้านนาบนหลังช้าง"* (Lanna Wedding on Elephant Back) หรือในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่อาจใช้ช้างเป็นองค์ประกอบในพิธีเพื่อเป็นสื่อสัญลักษณ์ถึงการแต่งงานแบบไทยๆ

ท่ามกลางบรรยากาศหลากหลายกระแสแห่งการอนุรักษ์ช้าง การเรียกร้องสิทธิเพื่อช้างขององค์กรต่าง ๆ การฟีเวอร์เห่อเหิมสัตว์อื่นจนลืมใส่ใจสัตว์คู่บ้านคู่เมืองของไทย และการทารุณกรรมช้างในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นบ้านหลังใหม่ของช้างไทยยุคปัจจุบัน กระแสเหล่านั้นอบอวลอยู่ในวันที่ช้างไทยมีเหลืออยู่น้อยเชือกเต็มทีทั้งช้างบ้านและช้างในธรรมชาติ (น้อยกว่า ๕,๐๐๐ เชือก) ความ

• *คู่บ่าวสาวในขณะประกอบพิธีแต่งงานแบบชาวกวยหรือประเพณีขัดเต*

• *ใบสำคัญการสมรสที่พ่อเมือง (ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์) มอบให้แก่คู่บ่าวสาวบนหลังช้าง*

พยายามนำช้างคืนถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์เพื่อให้ช้างได้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนดังเช่นอดีต อาจเป็นอีกหนทางหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมเอกลักษณ์วิถีไทยในท้องถิ่นให้คงอยู่ ควบคู่กับการจรรโลงประเพณีโบราณของชาวกูย เช่น ประเพณีขัดเต การบวชนาคช้าง การตักบาตรบนหลังช้างให้มีมนต์ขลังเป็นพลังของท้องถิ่น เสมือนการรวมเอากระแสแห่งการอนุรักษ์ทุกกระแสเข้าไว้ด้วยกันก็เป็นได้

รายละเอียดเพิ่มเติม :

ศูนย์คชศึกษา (Elephant Study Center) ตั้งอยู่ที่บ้านตากลาง อ. ท่าตูม จ. สุรินทร์ ห่างจากตัวเมืองสุรินทร์ไปทางทิศเหนือ ๕๘ กิโลเมตร บนเส้นทางสายสุรินทร์-ร้อยเอ็ด เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ระหว่างคน (ชาวกูย) กับช้างที่มีความผูกพันกันตั้งแต่เกิดจนตายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นมีเพียงแห่งเดียวในโลก กิจกรรมที่สร้างความประทับใจได้แก่ การฝึกช้าง การแสดงความสามารถพิเศษของช้างที่ช้างทั่วไปไม่อาจทำได้ การชมทัศนียภาพภายในศูนย์คชศึกษา การชมช้างเล่นน้ำ ศึกษาเรื่องราววัฒนธรรมการเลี้ยงช้างของชนชาวกูยและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน

กิจกรรมสำคัญภายในศูนย์คชศึกษา

ชมการแสดงความสามารถของช้างทุกวัน ๆ ละ ๒ รอบ เวลา ๑๐.๐๐ น. กับ ๑๔.๐๐ น.

ชมอาคารพิพิธภัณฑ์ที่บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับช้าง ได้แก่ เครื่องมือในการคล้องช้าง รูปแบบวิธีการจับช้าง วิถีชีวิตของชาวกูยกับช้าง พิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับช้าง เป็นต้น

นั่งช้างชมทัศนียภาพภายในศูนย์คชศึกษาและวิถีชีวิตชุมชนในหมู่บ้านตากลาง

เลือกซื้อสินค้า OTOP ที่เกี่ยวข้องกับช้างผลิตโดยกลุ่มผู้เลี้ยงช้าง

• อาจารย์บุญเรือง คัชมาย์ ปราชญ์ท้องถิ่นกับ "จะมะ" หรือ "จะลอม" ที่ชาวบ้านตากลางทำขึ้นเพื่อจำหน่ายเป็นของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว

Mr. Giovanni Soro สักขีพยานการแต่งงาน นักท่องเที่ยวชาวอิตาลีกับบรรดาเพื่อนเจ้าสาวชาวกวยในชุดพื้นเมือง

ศาลปะกำ (The Pakam Spirit House) เปรียบเสมือนเทวาลัย เป็นที่สิงสถิตของวิญญาณบรรพบุรุษและผีปะกำตามความเชื่อของชาวกูย นิยมปลูกสร้างไว้ในชุมชน มีลักษณะเป็นเรือนไม้คล้ายหอสูง มีเสาสี่ต้น หันหน้าไปทางทิศเหนือในตำแหน่งที่เงาบ้านไม่ตกทับตัวศาลและเงาศาลไม่ตกต้องตัวบ้าน ศาลปะกำใช้เป็นที่เก็บรักษาหนังปะกำและอุปกรณ์ในการคล้องช้าง ชาวกูยเชื่อว่าหากทำกิจกรรมใดก็ตามต้องทำพิธีเซ่นไหว้บอกกล่าวผีปะกำเพื่อความเป็นสิริมงคล

วังทะลุ (The Wang Ta Loo) เป็นจุดที่แม่น้ำมูลซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัดสุรินทร์ไหลมาบรรจบกับลำน้ำชีที่บ้านตากลาง ห่างจากศูนย์ศึกษาประมาณ ๓ กิโลเมตร เป็นป่าบุ่งป่าทามที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะต่อการเลี้ยงช้าง ชาวกูยจึงนิยมนำช้างมาปล่อยหากินอาหารที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ตอนเย็นก่อนนำช้างกลับบ้านก็จะพาช้างอาบน้ำเล่นน้ำอย่างสนุกสนานสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

การเดินทางไปหมู่บ้านช้าง ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๒๑๔ (สุรินทร์-ร้อยเอ็ด) ถึงกิโลเมตรที่ ๔๒ เลี้ยวซ้ายเข้าหมู่บ้านตากลางอีก ๒๒ กิโลเมตร รวมระยะทางห่างจากตัวจังหวัดสุรินทร์ ๖๐ กิโลเมตร

สอบถามข้อมูลรายละเอียดที่ :

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ โทร ๐๔๔-๕๑๑๙๗๕, ๐๔๔-๕๑๑๕๙๙, www.surinpao.org

: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานสุรินทร์ โทร. ๐๔๔-๕๑๔๔๔๗-๘ •

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๕๐). **โครงการฝึกอบรมผู้บริหารเครือข่ายวัฒนธรรม.** กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรม.

สุพน ปานทอง. (๒๕๔๙). **บ้านฉันมีช้าง.** สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. (๒๕๕๐). **ประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์.** กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

อัจฉรา ภาณุรัตน์ และคณะ. (๒๕๓๙). **เส้นทางช้างสุรินทร์.** สถาบันราชภัฏสุรินทร์ : สุรินทร์.

การดูแลรักษา งานจิตรกรรมเชิงอนุรักษ์

อ.เกษราภรณ์ สุพรรณฝ่าย

จิตรกรรม เป็นงานศิลปะที่แสดงออกด้วยการวาด ระบายสีและการจัดองค์ประกอบความงามอื่น ๆ เพื่อให้เกิดภาพ ๒ มิติ ไม่มีความลึกหรือนูนหนา จิตรกรรมเป็นแขนงหนึ่งของทัศนศิลป์ ผู้ทำงานจิตรกรรม มักเรียกว่า จิตรกร

จอห์น แคนาเดย์ (John Canaday) ได้ให้ความหมายของจิตรกรรมไว้ว่า จิตรกรรม คือ การระบายชั้นของสีลงบนพื้นระนาบรองรับ เป็นการจัดรวมกันของรูปทรงและสีที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของศิลปินแต่ละคนในการเขียนภาพนั้น พจนานุกรม ศัพท์ อธิบายว่า เป็นการสร้างงานทัศนศิลป์บนพื้นระนาบรองรับ ด้วยการ ลาก ป้าย ขีด ขูด วัสดุจิตรกรรมลงบนพื้นระนาบรองรับ

ภาพจิตรกรรมที่เก่าแก่ที่สุด เป็นที่รู้จักอยู่ที่ถ้ำ Chauvet ในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งนักประวัติศาสตร์บางคนอ้างว่ามีอายุราว ๓๒,๐๐๐ ปี เป็นภาพที่สลักและระบายสีด้วยโคลนแดงและสีย้อมดำ แสดงรูปม้า แรด สิงโต ควายแมมมอธ หรือมนุษย์ ซึ่งมักจะกำลังล่าสัตว์

จำแนกได้ตามลักษณะผลงานที่สิ้นสุด และวัสดุอุปกรณ์การสร้างสรรค์เป็น ๒ ประเภท คือ ภาพวาดและภาพเขียน

จิตรกรรมภาพวาด (Drawing) จิตรกรรมภาพวาด เรียกเป็นศัพท์ทัศนศิลป์ภาษาไทยได้หลายคำ คือ ภาพวาดเขียน ภาพวาดเส้น หรือบางท่านอาจเรียกด้วยคำทับศัพท์ว่า ดรออิ้ง ก็มี ปัจจุบันได้มีการนำอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ในการเขียนภาพและวาดภาพที่ก้าวหน้าและทันสมัยมากมาใช้ ผู้เขียนภาพจึงอาจจะใช้อุปกรณ์ต่างๆ มาใช้ในการเขียนภาพ ภาพวาดในสื่อสิ่งพิมพ์ สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ประเภท คือ ภาพวาดลายเส้น และการ์ตูน

จิตรกรรมภาพเขียน (Painting) ภาพเขียนเป็นการสร้างงาน ๒ มิติบนพื้นระนาบด้วยสีหลายสี ซึ่งมักจะต้องมีสื่อตัวกลางระหว่างวัสดุกับอุปกรณ์ที่ใช้เขียนอีก ซึ่งกลวิธีเขียนที่สำคัญ คือ การเขียนภาพสีน้ำ (Colour Painting) การเขียนภาพสีน้ำมัน (Oil Painting) การเขียนภาพสีอะครีลิค (Acrylic Painting) การเขียนจิตรกรรมฝาผนัง (Fresco Painting) และจิตรกรรมแผง (Panel Painting)

"จิตรกรรม หรือ ภาพเขียน" เป็นผลงานศิลปะที่เกิดจากการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้จินตนาการและแรงบันดาลใจของจิตรกรผ่านสื่อเทคนิคต่าง ๆ ทางศิลปะ ลงบนผืนผ้าใบ เช่น ภาพความเป็นอยู่ของสังคม การแต่งกาย ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี เป็นต้น งานจิตรกรรมเหล่านี้ จึงเป็นแหล่งเรียนรู้อีกประเภทหนึ่งสำหรับการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะในแต่ละยุคสมัย การวิวัฒนาการของศิลปะในสมัยหรือยุคต่าง ๆ รวมทั้งการวิวัฒนาการในการใช้วัสดุเพื่อสร้างสรรค์งานจิตรกรรมในเชิงลึกนั้น ได้มีการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์ประยุกต์มาสนับสนุนข้อมูลให้เป็นที่เชื่อถือมากยิ่งขึ้น

จิตรกรรมไทยหรือจิตรกรรมไทยประเพณีในประเทศไทยที่เป็นที่รู้จักและมีฝีมือยอดเยี่ยมจะเป็นจิตรกรรมสีฝุ่นบนแผ่นผ้าใบ บนแผ่นกระดาษ หรือบนแผ่นไม้ การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมเช่นนี้มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา และได้มีวิวัฒนาการในการสร้างสรรค์

ภาพที่ ๑ ภาพท้าวมาลีวราชตัดสินความจากพระระเบียงวัดพระแก้ว เขียนโดย..นายบุญยัง แสนสมรส เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ซ่อมเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๗

งานเรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ส่วนจิตรกรรมสีน้ำมัน พึ่งจะปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์เพราะได้รับอิทธิพลของชาวตะวันตก

ลักษณะของผลงานจิตรกรรมหรือภาพเขียน

๑. จิตรกรรมที่เคลื่อนที่ไม่ได้ ได้แก่ จิตรกรรมฝาผนังที่พบอยู่ตามโบสถ์หรือวิหารในวัดต่าง ๆ จิตรกรรมเหล่านั้นมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ช่างเขียนมีฝีมือยอดเยี่ยมเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย เทคนิค วิธีการ และวัสดุที่นำมาใช้ ขึ้นอยู่กับช่างเขียนแต่ละคนหรือแต่ละสกุลช่าง

๒. จิตรกรรมที่เคลื่อนที่ได้ พบในประเทศไทยโดยทั่วไปจะเขียนบนผ้าใบ บนกระดาษ บนไม้ บนกระเบื้อง หรือบนแผ่นโลหะ เช่น เรื่องราวของงานบุญในประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น เรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาหรืออื่นๆ เป็นต้น จิตรกรรมประเภทนี้สามารถแบ่งตามเทคนิคที่ใช้ดังที่จะกล่าวต่อไป

๒.๑ จิตรกรรมสีฝุ่น (Tempera Painting) มีลักษณะเป็นผงละเอียดคล้ายแป้ง เวลาใช้ต้องผสมกาว เป็นสีทึบแสง เมื่อระบายแล้วสีจะไม่สดใสมาก นิยมเขียนบนผนังปูน เรียกว่า จิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งเขียนได้ ๒ แบบคือ แบบปูนเปียก

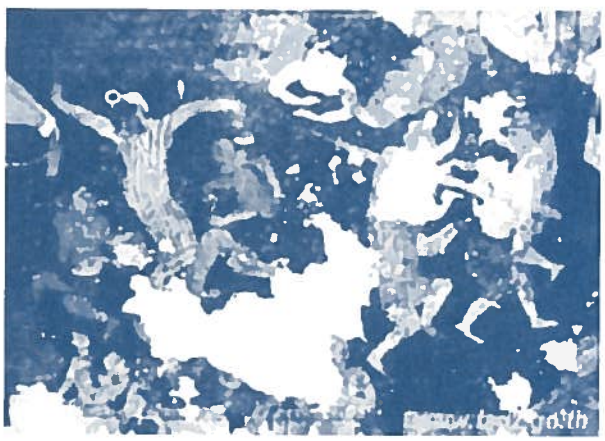

ภาพที่ ๒ จิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถวัดประตูสาร จังหวัดสุพรรณบุรี เขียนภาพด้วยสีฝุ่นหลากสีบนผนังปูน เรื่องอดีตพุทธและพุทธประวัติตอนสำคัญ โดยแทรกเรื่องราววิถีชีวิตของผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ในสมัยนั้นด้วย เช่น ภาพชาวกะเหรี่ยง ชาวจีนและชาวลาว เชื่อกันว่าเป็นฝีมือช่างหลวง ในสมัยรัชกาลที่ ๓ คือ ครูอิ่ม มีนายคำและนายเทศ ช่างเขียนจิตรกรรมวัดหน่อพุทธางกูรร่วมเขียนด้วย

• *ภาพที่ ๓ จิตรกรรมในอุโบสถวัดหน่อพุทธางกูร จังหวัดสุพรรณบุรี เขียนด้วยสีฝุ่นบนผนังปูน เป็นเรื่องทศชาติชาดก พระพุทธประวัติ พระธาตุจุฬามณี และภาพเทพชุมนุม โดยสอดแทรกภาพวิถีชีวิตของจิตรกรรมฝาผนัง เขียนสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ช่วงรัชกาลที่ ๓ ผู้เขียนคือนายคำ ช่างหลวงที่ถูกกวาดต้อนมาในสมัยกบฏเจ้าอนุวงศ์ โดยมีนายเทศถูกเขียเป็นผู้ช่วย*

(Fresco) คือเขียนขณะที่ผนังปูนยังหมาด เพื่อให้สีแทรกเข้าไปในเนื้อปูน เมื่อแห้งสีจะเป็นเนื้อเดียวกับผนัง และแบบปูนแห้ง (Secco) เป็นการเขียนในขณะที่พื้นปูนแห้งสนิท ส่วนใหญ่จะเห็นได้จาก จิตรกรรมฝาผนังของไทย

๒.๒ จิตรกรรมสีน้ำ (Water colour Painting) จิตรกรรมสีน้ำ (Watercolour painting) เป็นวิธีการเขียนภาพวิธีหนึ่งที่ใช้สีน้ำเป็นอุปกรณ์การเขียนหรือมีผลเหมือนภาพที่เขียนด้วยสีน้ำที่เขียนด้วยสี ที่ทำด้วยสารสี (pigments) ละลายในของเหลวในภาชนะ สิ่งที่ใช้เขียนส่วนใหญ่จะเป็นกระดาษ แต่ก็อาจจะเป็นวัสดุอื่นเช่น กระดาษพาไพรัส กระดาษที่ทำจากเปลือกไม้ พลาสติก กระดาษหนังสัตว์ (Vellum) หรือหนังสัตว์ ผ้า ไม้ และผ้าใบ ในเอเชียตะวันออกจิตรกรรมสีน้ำเขียนด้วยหมึกที่เรียกว่าจิตรกรรมแปรง (Brush painting) หรือจิตรกรรมม้วน (scroll painting) จิตรกรรมสีน้ำเป็นวิธีการเขียนจิตรกรรมที่นิยมกันมากที่สุดในจิตรกรรมจีน, จิตรกรรมเกาหลี หรือจิตรกรรมญี่ปุ่น ที่มักจะเป็นสีเดียวที่เป็นสีดำหรือน้ำตาล

๒.๓ จิตรกรรมสีน้ำมัน (Oil Painting) หรือ ภาพเขียนสีน้ำมัน (Oil painting) คือการเขียนภาพโดยใช้สีฝุ่นที่ผสมกับน้ำมันแห้ง (drying oil) โดยเฉพาะในตอนต้นของยุโรปสมัยใหม่, น้ำมันลินซีด (linseed oil) ตามปกติจะต้มน้ำมันเช่นลินซีดกับยางสนหรือ ยางสนหอม (frankincense) ส่วนผสมนี้เรียกว่า "น้ำมันเคลือบ" (varnish) ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ภาพเขียนมีความหนาและเป็นเงา น้ำมันอื่นที่ใช้ก็มี น้ำมันเมล็ดฝิ่น, น้ำมันวอลนัท, และน้ำมันดอกคำฝอย น้ำมันแต่ละอย่างมีคุณภาพต่างๆ กัน เช่น อาจจะทำให้สีเหลืองน้อยลง หรือใช้เวลาแห้งไม่เท่ากัน บางครั้งก็จะเห็นความแตกต่างจากเงาของภาพเขียนแล้วแต่ชนิดของน้ำมัน จิตรกรจะใช้น้ำมันหลายชนิดในภาพเขียนเดียวกันเพื่อให้ได้ลักษณะของภาพเขียนออก

ภาพที่ ๔ จิตรกรรมไทยประยุกต์ เขียนด้วยสีน้ำ

มาตามที่ต้องการ การแสดงออกของสีก็จะต่างกันตามแต่วัสดุที่ใช้เขียน

๒.๔ จิตรกรรมภาพวาดลายเส้น (Drawing) ภาพลายเส้นเป็นงานศิลปะสาขาจิตรกรรมประเภทหนึ่ง ความสำคัญของภาพลายเส้นคือ เป็นเบื้องต้นของการวาดภาพ ผลงานจิตรกรรมหรืองานศิลปะจะงดงามมีคุณค่าเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะและเทคนิคในการวาดภาพลายเส้นของศิลปินนั้น ๆ ภาพลายเส้นในงานศิลปกรรมสาขาต่างๆ จะมีลักษณะพิเศษเฉพาะทางแตกต่างกันเช่นสาขาจิตรกรรม สถาปัตยกรรม งานกราฟิก เป็นต้น ภาพลายเส้นอาจเป็นผลงานที่เสร็จในกระบวนการเดียว เพียงสร้างคุณค่าที่รูปร่างสัดส่วนของภาพ ความงดงามของเส้น การวาดด้วยความรวดเร็วถูกต้องและแม่นยำ ก็ได้ผลงาน หรือเป็นขั้นตอนแรกของการสร้างงานศิลปะ เช่น ต้องนำไประบายสี หรือใช้สื่อผสมอื่น ๆ อีก

โครงสร้างของผลงานจิตรกรรมหรือภาพเขียน

๑. ชั้นรองรับภาพ (support) หมายถึง วัสดุที่จะเขียนภาพ ที่อาจจะเป็นผ้า กระดาษ ไม้ หรือวัสดุอื่น ๆ

๒. ชั้นรองพื้น (ground layer) หมายถึง ชั้นที่เตรียมหรือชั้นที่ใช้สำหรับรับรองภาพว่า จะใช้วัสดุที่เป็นผ้า กระดาษหรือไม้ ให้มีผิวหน้าที่เรียบเหมาะที่จะเขียนสี หากไม่มีชั้นนี้สีที่เขียนลงไปจะซึมลงไปเนื้อของวัสดุทำให้ภาพไม่ชัดเจนหรือภาพไม่คม ไม่คงทน ฯลฯ วัสดุที่ปรับผิวให้เรียบนี้จะเป็นดินสอพองผสมกับกาว เช่น กาวหนังสัตว์ก็ได้ แต่ที่นิยมที่สุดคือกาวที่ทำจากเมล็ดมะขาม เมื่อทาลงบนผืนผ้า กระดาษหรือไม้ ปล่อยให้แห้ง ขัดให้เรียบ ก็จะได้วัสดุที่จะใช้เขียนภาพต่อไป

๓. ชั้นสี (paint layer) ได้แก่ รงควัตถุ (pigment) ผสมกับกาวหรือน้ำยาที่ทำหน้าที่ให้เม็ดสีติดกันที่เรียกว่า binding medium และเมื่อเขียนบนชั้นรองภาพที่เตรียมไว้เรียบร้อยสีก็จะติดทน รงควัตถุ ที่ใช้กันมาก เป็นประเภทที่มีแร่ธาตุที่ได้จาก

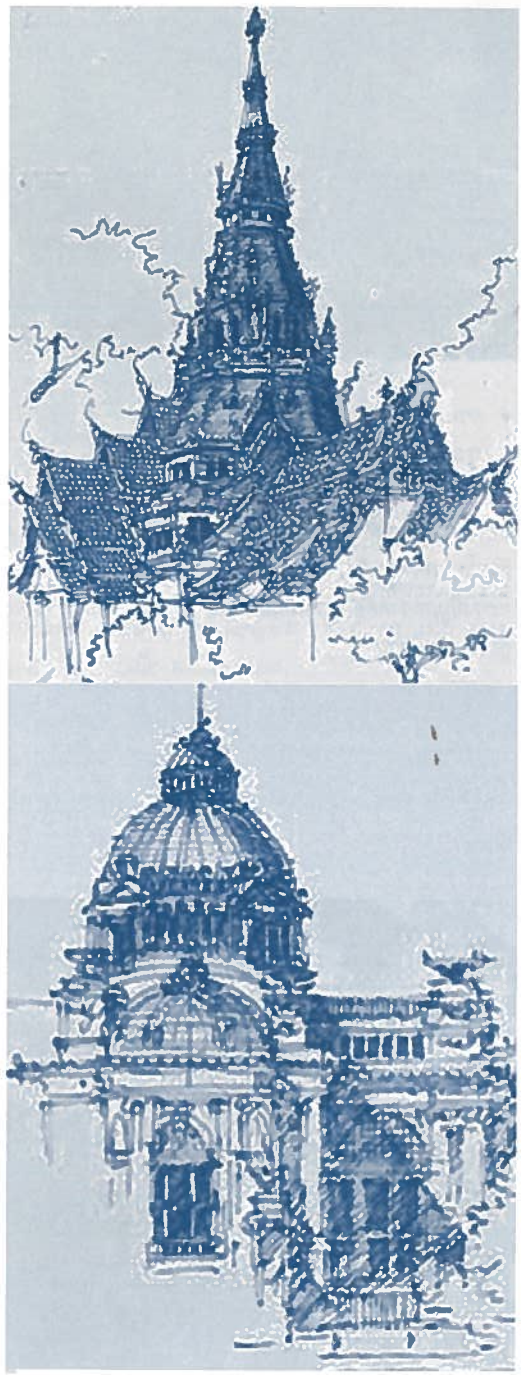

•ภาพที่ ๖ ภาพลายเส้น วัดโสธรวราราม ฉะเชิงเทราและพระที่นั่งอนันตสมาคมพระราชวังดุสิต วาดด้วยปากกาหมึกซึมปากตัดบนกระดาษวาดเขียนสีขาวเนื้อเรียบ โดยจิตรกร รศ.ธีรศักดิ์ วงศ์คำแน่น

ภาพที่ ๕ จิตรกรรมบนแผ่นไม้พระบรมราชานุสรณ์ตอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี เขียนด้วยสีน้ำมันบนแผ่นไม้ เป็นเรื่องราวพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยฝีมือช่างหลวงสมัยรัตนโกสินทร์

ธรรมชาติ เช่น สีแดงที่ได้จากดินแดง (อ๊อกไซด์ของเหล็ก) สีเขียวได้จากแร่ทองแดงคือมาลาไคต์ หรืออาจจะได้จากสารสกัดจาก ใบคราม สีขาวได้จากแร่สังกะสีคือซิงค์ไวท์ (ZnO) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอีกมากมายุ กล่าวโดยย่อได้ว่าสีที่จะนำมาใช้มาจากสิ่งที่ไม่มีชีวิต คือแร่ธาตุต่าง ๆ หรือมาจากสิ่งที่มีชีวิตก็ได้ น้ำยาผสมสี (binding medium) มีทั้งละลายน้ำได้ เช่น กาวกระถิน กาวยางไม้ กาวยางมะขวิด กาวยางมะเดื่อ และน้ำยาผสมสีที่ไม่ละลายน้ำ ได้แก่ น้ำมันสน น้ำมันชักแห้ง drying oil เป็นต้น

จากการใช้น้ำยาผสมสีสามารถบอกได้ว่าจิตรกรรมนั้นอยู่ในประเภทไหน เช่น ถ้าน้ำยาผสมสีเป็นประเภทที่ละลายน้ำได้ เรียกว่า จิตรกรรมสีฝุ่น ถ้าน้ำยาผสมสีเป็นประเภทน้ำมัน จิตรกรรมนั้นก็จะจัดอยู่ในประเภทจิตรกรรมสีน้ำมัน ส่วนจิตรกรรมสีน้ำนั้นสามารถเข้าใจได้ว่าใช้น้ำในการละลายสีก่อนเขียนภาพ และจิตรกรรมภาพวาดลายเส้นจะใช้ดินสอดำวาดลายเส้น หรือปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้ดินสอสี ปากกา หมึกแห้งสี ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมภาพวาดลายเส้นได้

๔. ชั้นวานิช (varnish layer) ชั้นวานิชเป็นชั้นตอนสุดท้ายในการสร้างสรรค์งาน เปรียบเสมือนชั้นเคลือบผิวของภาพเขียนสีน้ำมัน ทำหน้าที่ป้องกันมิให้ผิวภาพเกิดการชำรุดเสียหาย ป้องกันฝุ่นละอองของการเขียนภาพจิตรกรรมสีน้ำมันเท่านั้น ส่วนภาพเขียนสีฝุ่น ภาพเขียนสีน้ำและภาพวาดลายเส้นจะไม่มีชั้นวานิช

การชำรุดเสื่อมสภาพของจิตรกรรม

จากองค์ประกอบของการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมประเภทต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าผลงานจิตรกรรมมีองค์ประกอบที่มีทั้งส่วนที่เป็นอินทรียวัตถุที่ได้มาจากสิ่งมีชีวิต และส่วนที่เป็นอนินทรีย์วัตถุที่ได้มาจากสิ่งไม่มีชีวิต วัสดุทั้งสองประเภทมีคุณสมบัติทางเคมีต่างกัน มีความไวต่อสิ่งแวดล้อมต่างกัน นอกจากนี้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากแมลงและจุลินทรีย์ที่แตกต่างกันไป และการชำรุดเสื่อมสภาพก็อาจเกิดขึ้นได้กับวัสดุทั้งสองประเภทพร้อมๆ กันก็ได้ แล้วแต่กรณี

สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการชำรุดเสื่อมสภาพต่อผลงานจิตรกรรม คือสภาพภูมิอากาศ และสภาวะแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น ความชื้น แสงสว่าง ความร้อนและมลภาวะของอากาศที่เป็นพิษ

ความชื้น

ในสภาวะแวดล้อมที่มีความชื้นสัมพัทธ์สูง (สูงกว่า ๗๐ %) หรือมีความชื้นสัมพัทธ์ต่ำ (ต่ำกว่า ๔๐%) จะมีผลกระทบต่อจิตรกรรมทุกชนิดในการที่จะทำให้เกิดการชำรุด กล่าวคือในกรณีที่มีความชื้นสูง ชั้นรองรับภาพเป็นไม้ กระดาษ ผ้า หรือวัสดุอื่นที่มีองค์ประกอบด้วยเส้นใยหรือเซลลูโลสจะเกิดการสะสมความชื้นและขยายตัว ขณะเดียวกันชั้นสีที่มีองค์ประกอบของกาวที่ละลายน้ำได้โดยเฉพาะจิตรกรรมสีฝุ่น กาวจะเกิดการพองตัวหรือขยายทำให้เม็ดสีแยกจากกัน แต่การขยายตัวของวัสดุที่เป็นชั้นรองรับภาพกับวัสดุในชั้นสี จะมีการขยายตัวไม่เท่ากัน ส่งผลให้ชั้นสีแยกจากชั้นรองรับภาพและสีแตกร่วงเป็นผงหลุดออกในกรณีที่ความชื้นสัมพัทธ์เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การชำรุดของชั้นสีจะมีมากขึ้นเมื่อมีความร้อนเข้ามาเกี่ยวข้อง

อีกประการหนึ่งถ้าผลงานจิตรกรรมอยู่ในที่มีความร้อนสูงมาก ๆ จะทำให้เกิดเชื้อราหรือจุลินทรีย์

อื่น ๆ ได้ เพราะองค์ประกอบที่ใช้ในการสร้างผลงานจิตรกรรมเป็นอาหารที่ดีของเชื้อรา จิตรกรรมสีฝุ่นเมื่อมีราเกิดขึ้นจะทำให้เกิดความสกปรกบนผิวภาพ หากเกิดขึ้นเป็นระยะเวลานานเชื้อราที่จะฝังลึกลงไปในชั้นสียากจะต่อการกำจัดออก

แสงสว่าง

แสงสว่างและความร้อนมักจะมาควบคู่กันเสมอ ไม่ว่าจะเป็นแสงจากดวงอาทิตย์หรือแสงจากไฟฟ้าชนิดต่างๆ จะมีปริมาณรังสีอัลตราไวโอเลต รังสีอินฟราเรดในปริมาณที่ต่างกัน รังสีเป็นอันตรายต่อผลงานจิตรกรรมมากที่สุดคือทำให้สีซีดลง ความร้อนทำให้ชั้นสีแตกสีร่อนหลุดในที่สุด อีกประการหนึ่งรังสีอัลตราไวโอเลตจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีของเนื้อวัสดุประเภทเส้นใย เกิดผุพังและสีเปลี่ยนไป ในที่สุดจะมีผลกระทบต่อชั้นสี เกิดการชำรุดได้

มลภาวะที่เป็นพิษ

สภาพแวดล้อมที่มีมลพิษของอากาศ เช่น ฝุ่นละออง ควันธูป ควันเทียน หรือแก๊สพิษต่าง ๆ จะทำให้เกิดความสกปรกบนผิวภาพได้

แมลง

ปัญหาเรื่องแมลงเกิดขึ้นได้หากเก็บรักษาไม่ดี เนื่องจากผลงานจิตรกรรมมีองค์ประกอบที่เป็นอินทรียวัตถุ เช่น กาวยางไม้ กาวกระถิน หรือกาวอื่นๆ ที่มีคุณสมบัติละลายน้ำได้ เช่น จิตรกรรมสีฝุ่น ชั้นรองรับภาพที่เป็นผ้า กระดาษ ไม้ หรือใบลาน ล้วนเป็นอาหารที่ดีของแมลงต่าง ๆ

จุลินทรีย์

จุลินทรีย์จะทำให้เกิดเชื้อราเมื่อมีความชื้นสัมพัทธ์สูงมากกว่า ๗๕ % และเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีผลเสียต่อผลงานจิตรกรรม

ข้อแนะนำในการจัดแสดง

๑. ควรจัดแสดงผลงานจิตรกรรมในที่มีสภาวะแวดล้อมเหมาะสม โดยการควบคุมความชื้นสัมพัทธ์ให้อยู่ระหว่าง ๕๐-๖๕ % และอุณหภูมิระหว่าง ๑๘-๒๒ องศาเซลเซียส

๒. ห้องจัดแสดงต้องมีแสงน้อยที่สุดเท่าที่จะมองเห็นผลงานจิตรกรรมได้ หลีกเลี่ยงการใช้ไฟส่องตรงที่ผลงานจิตรกรรม แสงสว่างมากเกินไปและรังสีอัลตราไวโอเลตทำให้เกิดการชำรุดของผลงานจิตรกรรมได้

๓. กรณีที่มีแสงสว่างมากเกินไป ปริมาณความเข้มของแสงมากไม่เหมาะต่อการจัดแสดงผลงานจิตรกรรม สามารถลดปริมาณความเข้มของแสงลงได้โดยการติดผ้าม่านหรือมู่ลี่ ตรงหน้าต่าง ประตู กรณีที่แสงมีปริมาณของรังสีอัลตราไวโอเลตมากสามารถลดได้โดยการใช้แผ่นกรองแสงอัลตราไวโอเลต หรือเลือกใช้หลอดไฟที่เหมาะสม การที่จะช่วยให้ผลงานจิตรกรรมได้รับแสงปริมาณน้อยที่สุด ควรลดระยะเวลาการได้รับแสงเท่าที่จำเป็น

๔. การแขวนกรอบภาพบนผนังไม่ควรให้ติดผนังโดยตรง ควรมีวัสดุที่เป็นกลางรองรับกรอบภาพด้านล่าง ส่วนบนของกรอบภาพให้ห่างจากผนังเล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อป้องกันความชื้นจากผนังซึมเข้ามายังผลงานจิตรกรรมได้

๕. ผลงานจิตรกรรมที่จำเป็นต้องใส่กรอบและปิดด้วยกระจก ควรหลีกเลี่ยงปัญหาที่กระจกจะติดกับผิวภาพของผลงานจิตรกรรมในระยะเวลานาน จะทำให้เกิดการชำรุดกับผิวภาพและชั้นสี ควรหาวัสดุที่แข็งแรง เช่น ไม้หรือกระดาษแข็ง รองตรงมุมกรอบทั้งสี่มุมระหว่างภาพกับกระจก

๖. หมั่นตรวจตรา รักษาความสะอาดห้องจัดแสดงเสมอ หากมีปัญหาเกิดขึ้นจะแก้ไขได้ทันท่วงที

การเก็บรักษา

๑. ควรเก็บผลงานจิตรกรรมในห้องที่มีสภาวะแวดล้อมเหมาะสม มีความชื้นสัมพัทธ์ประมาณ ๕๐-๖๕ และอุณหภูมิประมาณ ๑๘-๒๒ องศาเซลเซียส

๒. ควรหลีกเลี่ยงการเก็บไว้ในที่มีความชื้นสูง อาจทำให้เกิดปัญหาเชื้อราขึ้นได้

๓. ควรหลีกเลี่ยงการเก็บไว้ในที่มีอากาศอับชื้น

อาจทำให้เกิดเชื้อราและหากมีแมลงจะสามารถขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว พยายามให้อากาศมีการถ่ายเทได้สะดวกเพื่อลดปัญหาอากาศอับชื้นในกรณีที่ไม่มีเครื่องปรับอากาศ

๔. ควรหลีกเลี่ยงอย่าให้ถูกแสงมากเกินความจำเป็น หากห้องเก็บผลงานจิตรกรรมเป็นห้องที่มีหน้าต่างและประตูที่ทำด้วยกระจกต้องป้องกันมิให้แสงสว่างมากเกินไป ด้วยการติดม่านหรือวัสดุกรองแสงอัลตราไวโอเลต เพื่อป้องกันการชำรุดและเสื่อมสภาพจากแสงสว่าง

๕. การเก็บรักษาผลงานจิตรกรรมที่มีขนาดใหญ่ควรเก็บโดยการแขวนไว้บนแผงที่มีรางเลื่อนได้ เมื่อต้องการดูหรือเก็บก็เลื่อนรางออกมา ทำให้สะดวกและเรียบร้อยในการเก็บรักษาและเป็นวิธีการที่ดีที่สุด

๖. ผลงานจิตรกรรมที่ไม่ได้ใส่กรอบที่มีกระจกควรป้องกันความสกปรกที่อาจเกิดขึ้นจากฝุ่นละออง โดยการใช้ผ้าบางปิดด้านหน้าภาพไว้และอย่าให้ผ้าสัมผัสผิวภาพ

๗. อย่าเก็บผลงานจิตรกรรมโดยวางซ้อนกันเป็นอันขาด

๘. ผลงานจิตรกรรมขนาดเล็ก ควรเก็บในกล่องกระดาษหรือลิ้นชัก ระหว่างภาพควรใช้กระดาษบางที่ปราศจากกรดวางขั้น ไม่ควรเก็บม้วนภาพโดยเฉพาะผลงานจิตรกรรมสีน้ำมัน

๙. การหยิบยกเคลื่อนย้าย ห้ามสัมผัสผิวภาพโดยตรงจะทำให้เกิดรอยเปื้อนได้

๑๐. การจับถือภาพให้หันหน้าภาพออกนอกตัวเพื่อไม่ให้เกิดการเสียดสีที่ผิวภาพ

๑๑. การเคลื่อนย้ายภาพควรทำทีละภาพ โดยใช้มือทั้งสองข้างในการยกและเคลื่อนย้าย

๑๒. ห้องเก็บภาพต้องตรวจสอบเรื่องปัญหาน้ำฝนรั่ว ฝนสาด น้ำนองที่พื้นในฤดูฝนเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะตามมา

๑๓. ควรมีระบบป้องกันภัยต่างๆ โดยเฉพาะอัคคีภัย อุทกภัย

๑๔. ควรดูแลรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ หากมีปัญหาเกิดขึ้นจะสามารถแก้ไขได้ทันท่วงที

๑๕. ในกรณีที่ผลงานจิตรกรรมเกิดปัญหาชำรุดหรือเสื่อมสภาพที่รุนแรง อย่าแก้ปัญหาตัวด้วยตัวเอง เพราะยิ่งจะทำให้เกิดการชำรุดมากขึ้น แนะนำให้ปรึกษานักอนุรักษ์ที่มีความรู้

การเก็บรักษาผลงานจิตรกรรมที่ดี ถูกวิธี และเหมาะสม รวมทั้งการควบคุมอุณหภูมิสภาพแวดล้อมในการเก็บรักษาให้เหมาะสม เพื่อการป้องกันมิให้เกิดการชำรุดหรือเสื่อมสภาพขึ้นกับผลงานจิตรกรรม •

การเกิด : มุมมองความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

อ.พิศเพลิน พรหมเกษ

ความนำ

ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยมักดำเนินไปตามประเพณีที่ปฏิบัติสืบเนื่องต่อ ๆ กันมา ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย เกิดเป็นเบื้องต้น และตายเป็นเบื้องปลายแห่งชีวิตของคนแต่ละคน เพราะฉะนั้นเกิดและตายจึงต่อเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มนุษย์ถือเหตุการณ์ทั้งสองนี้เป็นตอนสำคัญเพราะเป็นบั้นต้นและบั้นปลายแห่งชีวิต ต้องประกอบกิจพิธีกรรมตามประเพณีเพื่อประโยชน์แห่งความสุขในโลกนี้และโลกหน้าความเชื่อถือของคนแต่ก่อนซึ่งสืบเป็นประเพณีกันมา ถ้าเอาความคิดเห็นของคนสมัยปัจจุบันเข้าไปปรับพิจารณาอาจเห็นเป็นว่าถืออย่างเหลวไหลไม่มีเหตุผล ทั้งนี้ก็เพราะเราเอาของใหม่ไปวัดของเก่า ความเชื่อถือของคนสมัยใดหรือถิ่นใด ก็ย่อมเหมาะแก่ความเป็นไปและความต้องการของสมัยนั้นหรือถิ่นนั้น เพราะจารีตประเพณีที่เกิดขึ้น ต้องมีเหตุผลถือกันว่าเป็นคุณเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ตามความคิดเห็นและความเชื่อถือของคนสมัยนั้นและถิ่นนั้น ครั้นต่อมาความคิดเห็นของคนในหมู่เปลี่ยนแปลงไป ตามความเจริญก้าวหน้าของกาลสมัย จารีตประเพณีใดซึ่งเหมาะแก่สมัยหนึ่งแต่อาจไม่เหมาะแก่สมัยต่อมา จารีตประเพณีนั้นก็เสื่อมคลายและสูญไป หรือไม่ก็แก้ไขให้เหมาะกัน ค่อยแก้ไขค่อยเปลี่ยนแปลงพอกพูนกันเรื่อยมา นับได้หลายชั่วอายุคน จนเกิดเป็นจารีตประเพณีประจำชาติขึ้น

ความเชื่อเรื่องการเกิดถือเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตให้มนุษย์ได้แสดงพฤติกรรม ซึ่งมนุษย์มีกระบวนการคิดที่สั่งสมมาจากประสบการณ์และได้แสดงออกมาในรูปของสัญลักษณ์ (Symbolic) การดำเนินชีวิตประจำวัน (Way of Life) ซึ่งถูกวิเคราะห์ ตีความจากภาษา พิธีกรรม ประเพณี ความเชื่อ และการกระทำ มีความจริงที่ซ่อนอยู่ภายในหรือเบื้องหลังของสัญลักษณ์ (Geertz, ๑๙๗๓) การเกิดในสมัยก่อนที่วิชาการทางการแพทย์ยังไม่เจริญ การเกิดแต่ละครั้งจึงถือเป็นความเสี่ยงของชีวิต ซึ่งมีความเชื่อ ข้อยึดถือปฏิบัติของหญิงตั้งแต่ตั้งท้องจนถึงหลังคลอด ความเชื่อเรื่องการเกิด จึงมีภูมิปัญญาสำคัญที่ทำให้มนุษย์อยู่รอดได้ ภายใต้สิ่งแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ

การเกิด หากจะแบ่งคติความเชื่อถือและกิจพิธีที่จัดทำเกี่ยวกับเรื่องเกิด ก็แบ่งเป็นเหตุที่ทำออกเป็น ๓ ประการ คือ

(๑) เพื่อป้องกันเหตุร้ายอันอาจมีขึ้นแก่หญิงที่มีครรภ์ เพราะแต่ก่อนถือกันว่าตอนที่เป็นอันตรายได้ง่าย คือ ตอนที่หญิงนั้นตั้งครรภ์นั่นเอง

(๒) เพื่อให้คลอดง่าย ไม่เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต ถือกันว่าตอนคลอดถูกสำคัญมาก มีการเปรียบเทียบหญิงมีครรภ์เหมือนกับการออกรบ

(๓) เพื่อปกป้องรักษาทารกที่คลอด ซึ่งเป็นระยะมีร่างกายบอบบางและอ่อนแอตายง่าย ให้มีชีวิตและเจริญเติบโตต่อไป

เหตุทั้ง ๓ ประการนี้ แต่เดิมมาส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับป้องกันและปัดเป่าผีร้ายที่ถือกันว่าจะเข้ามารบกวน ทำอันตรายทารกและมารดานี้เป็นความเชื่อของคนแต่ก่อน ที่มีความคิดเห็นว่า สิ่งใดที่ยังไม่รู้เหตุและยังไม่เข้าใจ ก็เหมาเอาสิ่งนั้นว่าเป็นต้นเหตุมาจากผีสางเทวดาเป็นผู้บันดาลให้เป็นขึ้น ต่อมาเมื่อมีความเจริญแล้ว ต้นเหตุที่ว่ามาจากผีแม้จืดจางไป แต่ความหวาดหวั่นยังมีอยู่ ด้วยเป็นความเชื่อที่เข้า

กระดูกตำ จะให้หมดไปยาก เว้นแต่จะมีมากหรือน้อย แล้วแต่สมัยและท้องถิ่นเท่านั้น ถ้าฝ่าฝืน ไม่ทำตาม ประเพณีที่เขาเชื่อกัน ก็เป็นการผิดผิดประเพณี เหตุนี้จึงต้องทำตาม ๆ กันไป

ความเชื่อกับการตั้งครรภ์

มีเรื่องเกี่ยวกับการเกิดในคัมภีร์ชื่อ ปฐมจินดา ซึ่งกล่าวว่าพระมหาเถรตำแยเป็นผู้แต่งไว้ ชื่อของท่านไปพ้องเสียงเข้ากับชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งซึ่งมีพิษคันเรา เรียกว่า ต้นตำแย และเรายังเรียกผู้ทำการคลอดว่า หมอตำแย อีกด้วย

มีความเชื่อว่า ผู้มีครรภ์มักจะฝันแปลก ๆ ให้รู้ล่วงหน้า ว่าบุตรในครรภ์จะเป็นชายหรือหญิง มีลักษณะดีหรือชั่ว เมื่อเติบโตไปภายหน้าจะเป็นคนชนิดใด ดังตัวอย่างในเรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน ตอนกำเนิดขุนช้างมีว่า

ฝ่ายนางเทพทองนั้นนอนหลับ
พลิกกลับกี่เพ้อละเมอฝัน
ว่าช้างพลายตายกลิ้งตลิ่งชัน
พองขึ้นหัวนั้นเน่าโขลงไป
ยังมีนกตะกรุมหัวเหม่
บินเตร่เร่มาแต่ป่าใหญ่
อ้าปากคาบช้างแล้ววางไป
เข้าในหอกลางที่นางนอน
ในฝันนั้นว่านางเรียกนก
เชิญเจ้าถัวหัวถกมานี่ก่อน
นางควักได้ตัวเจ้าหัวกล้อน
กอดนกกับช้างนอนสบายใจ
ครั้นตื่นฟื้นตัวปลุกผัวพลัน
เทียนรากตัวสั่นไม่กลั้นได้
ให้เหมือนช้างเหมือนนกติดอกใจ
โฮก ๆ อีพ่อข้าไหว้ช่วยทุบคอ
ขุนศรีวิชัยตกใจจ้าน
ลุกขึ้นลนลานตาปอหลอ
เอามือเข้ากำขยำคอ
พอหายรากเล่าต่อความฝันไป
ขุนศรีวิชัยทำนายฝัน
อ่อเจ้าจะมีครรภ์หาเป็นไรไม่
ลูกของเราจะเป็นชายทำนายไว้
เหมือนนกตะกรุมตัวใหญ่คาบช้างมา
จะบริบูรณ์พูลสวัสดิ์แล้วเจ้าพี่
แต่ลูกของเรานี้จะชายหน้า
หัวล้านแต่กำเนิดเกิดมา
จะมั่งมีเงินตรากว่าหน้าเกรียม

นอกจากนี้ความเชื่อในเรื่องฝันบอกเหตุเรื่องจะได้ลูกชายหรือหญิงนั้นในปัจจุบันยังคงมีให้เห็น เช่น ความเชื่อของ ชาวไทเยอ ต.ปราสาทเยอ อ.ไพรบึง จ. ศรีสะเกษหากเป็นลูกหญิง มักฝันว่าได้สร้อยแหวน เครื่องประดับจากทอง เพชรพลอยหากเป็นลูกชาย มักฝันว่าได้พระ หรือ กรอบพระ (แดง โยที, ๒๒ เมษายน ๒๕๕๒)

ความเชื่อระหว่างการตั้งครรภ์ :

จากหนังสือชุดประเพณีการเกิดของเสฐียรโกเศศ (๒๕๐๕) เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการตั้งครรภ์ มีดังนี้

ระยะเวลาตั้งแต่ตั้งครรภ์จนถึงเวลาคลอด ถือกันว่าเป็นตอนที่มีภัยอันตรายอยู่รอบข้าง ผู้มีครรภ์จะต้องเสี่ยงต่ออันตรายต่าง ๆ จนกว่าจะพ้นไป ทำให้ใจคอไม่สบาย ขวัญไม่ดี เหตุฉะนี้จึงต้องหาอุบายป้องกันและปัดเป่าด้วยอุปเท่ห์วิธีต่าง ๆ เช่น หาตะกรุดพิสมรสำหรับผูกข้อมือหรือคล้องเฉวียงบ่าไว้กันตัว (พิสมรเป็นใบลานลงอักขระพระคาถา เรียกว่าลงคุณพระแล้วพับเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ร้อยเชือกหรือด้ายเป็นปกติหรือคล้องไว้นาน ๆ หลายเดือน หนักเข้าขี้ไคลจับเสียดำ เพราะมันเป็นเชือกใส่อยู่ตลอดไปจนคลอดลูกออกไฟแล้วจึงเอาออก เก็บไว้ในโถขมิ้นและเครื่องออกลูก พิสมรนี้มีชื่อและรูปลักษณะคล้ายเครื่องรางสำหรับผูกคอกันภัยของชาวชนที่นับถือลัทธิอิสลาม ซึ่งลงอักระเป็นคุณพระอ้าหล่า เรียกว่า บิสมลละห) การผูกตะกรุดพิสมร เป็นเรื่องปัดผีร้ายซึ่งอาจมากระทำให้ผู้มีครรภ์ถึงอันตรายได้ ในสมัยที่มีความเชื่อกันอย่างนี้ทั่วไป อะไร ๆ ที่เป็นเหตุร้ายอันพึงมีมา ก็เหมาเอาว่ามาจากผี ยิ่งเป็นเรื่องของหญิงมีครรภ์ด้วยแล้ว อาจตายได้ทั้งแม่และ

ลูก ถ้าไม่ป้องกันไว้ให้ดี เรื่องเหล่านี้คงได้ยินได้ฟังและถือกันมา ว่าแม่และเด็กที่ตายในระยะตอนนี้ ถ้าตายก่อนคลอดเรียกว่าตายทั้งกลม กลม เป็นภาษาเขมร แปลว่า ทั้งหมด คือตายหมดทั้งแม่และลูก ถ้าตายเมื่อคลอด แล้วเรียกว่า ตายพราย มักเป็นผีพรายดุร้าย อาละวาดคอยจ้องจะแต่ทำลายหญิงมีครรภ์ เพราะมันน้อยใจ ที่ยิ่งทำให้คนหวาดหวั่นพรั่นพรึงกลัวใจคอไม่สู้ดีมีอุปเท่ห์อย่างไรที่จะให้เป็นเครื่องป้องกันก็ใช้ได้ อีกอย่างหนึ่ง หญิงมีครรภ์มักมีความรู้สึกเป็นคนคิดมาก ชอบคิดเป็นต่าง ๆ นานา และเป็นคิดข้างร้ายมากกว่าคิดข้างดี เมื่อมีของศักดิ์สิทธิ์เชื่อมั่นว่าใช้เป็นเครื่องป้องกันภัยได้ใจคลายความหวาดกลัว ความเชื่อในระหว่างตั้งครรภ์ เช่น หญิงมีครรภ์จะไปเผาศพหรือไปเยี่ยมคนมีไข้หนักไม่ได้ อาจเป็นเรื่องป้องกันเรื่องคิดมาก อันอาจทำให้เสียขวัญแสลงทางใจ จะไปดูคนอื่นเขากำลังคลอดลูกก็ไม่ได้ เพราะจะทำให้เขาคลอดไม่ได้ ด้วยเด็กในท้องจะอายกัน เลยพาลไม่ออก ถ้าจะเดาเอาเหตุผลที่ห้ามคงเป็นเพราะผู้ที่ไปอาจเสียขวัญ ที่เห็นการคลอดเจ็บปวดมาก ก็จะทำให้ตนไม่สบายใจไปด้วยก็เป็นได้

เวลาพระสงฆ์ท่านทำสังฆกรรมสวดญัตติ ก็ห้ามไม่ให้หญิงมีครรภ์เข้าไปในเขตพิธีมณฑล ถือกันว่าลูกจะคลอดยาก เห็นจะถือเอาเสียงของคำ ญัตติ ใกล้เคียงกับคำว่า ยัด จึงได้ห้ามแท้จริงอาจเป็นเรื่องของพิธีกรรมที่ต้องการความบริสุทธิ์ในกิจที่ทำก็เป็นได้ เพราะตามคติของอินเดียเมื่อทำพิธีกรรม ได้ความว่าเขาห้ามไม่ให้ผู้หญิงมีครรภ์หรือใครแปลกปลอมล่วงล้ำเข้าไป ด้วยถือว่าจะเป็นมลทินแก่พิธีที่ทำ

นอกจากนี้ยังห้ามไม่ให้ตกปลา ฆ่าสัตว์ กล่าวเท็จ ดอกและตริงตะปูดอกหมุด เย็บปากหมอนปากที่นอนซึ่งยัดนุ่นไว้ แต่ยังไม่ได้เย็บปาก เพราะจะเป็นเหตุให้ลามปามไปถึงเวลาคลอด เกิดอุปัทวเหตุปิดช่องปิดรูในทำนองเดียวกัน จะนั่งนอนหรือยืนค้างคาประตูไม่ได้ จะขึ้นลงกระไดต้องขึ้นลงรวดเดียวจะหยุดพักค้างคากลางกระไดไม่ได้ เหตุที่ห้ามเหล่านี้เห็นได้ง่ายว่าทำไมจึงห้าม และมักจะถือกันมาก เวลานอนต้องนอนตะแคง ห้ามนอนหงายว่าเด็กจะเบ่งให้ท้องแตก สอบถามผู้ที่เขาเคยมีท้อง เขาบอกว่านอนหงายอึดอัดไม่สบาย

เวลามีสุริยคราสหรือจันทคราส ให้เอาเข็มเย็บผ้ากลัดชายพกไว้ว่าเพื่อป้องกันไม่ให้ลูกที่เกิดมาเป็นคนตาเหล่หรือมีร่างกายหน้าตาพิกลพิการ มีปากแหว่ง เป็นอย่างพระอาทิตย์หรือพระจันทร์เวลาคราสเป็นต้น คติที่เชื่อถือนี้คล้ายคลึงกับคติของชาวอินเดียที่นับถือลัทธิศาสนาอิสลาม เขาถือว่าเวลามีจันทคราส เป็นคราวปีศาจกินดวงจันทร์ ห้ามหญิงมีครรภ์หรือญาติพี่น้องกินอะไรไม่ได้ในขณะนั้น สูบบุหรี่ก็ไม่ได้ เพราะเป็นเวลาพวกผีกำลังออกมาพลุกพล่าน ยิ่งกว่านี้ถ้าหากกินหมากพลูในเวลานั้นลูกที่คลอดจะมีใบหูพับอย่างใบพลู (พลูแขกเวลากินใช้พับไม่ใช้จีบเหมือนของเรา) จะบิดหรือตัดอะไรก็ไม่ได้ เพราะจะทำให้เด็กที่เกิดมามีนิ้วพิการหรือริมฝีปากเจ่อ เรื่องป้องกันผีนั้นแขกเขาว่าเวลานั้นผีกำลังออกมาพลุกพล่าน และอะไรที่ผีกลัวไม่เท่ากับเหล็กมีคม อันเป็นคติที่เชื่อกันอยู่มากชาติ เรื่องป้องกันไม่ให้เด็กที่เกิดมาเป็นพิการของเรายังมีห้ามไม่ให้คนทุพพลภาพและคนขี้เหร่เดินกรายมาข้างหลังคนมีท้อง เพราะเกรงว่าจะติดต่อเป็นเช่นนั้นแก่เด็กในท้องด้วย ชาวภูไทที่เรณูนคร ต.เรณู จ.นครพนม ก็ยังพบความเชื่อในเรื่องคนขี้เหร่นี้เช่นกัน (สุพัฒนา บุญสุรินทร์, ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒)

เรื่องห้ามหญิงมีครรภ์ไม่ให้อาบน้ำหรือลูบตัวในเวลากลางคืน คติของญวน ก็ห้ามอาบน้ำในเวลากลางคืนว่า จะทำให้ร่างกายหญิงมีครรภ์เย็นจัดไป เวลาคลอดจะคลอดไม่ง่าย คติของอินเดีย นอกจากห้ามอาบน้ำยังห้ามสยายผม เวลานอนห้ามหนุนศีรษะให้สูงหรือนอนให้ศีรษะอยู่ต่ำก็ไม่ได้

หญิงมีครรภ์ต้องหางานออกแรงกำลัง เช่น หาบน้ำตำข้าว เป็นต้น ซึ่งเป็นหน้าที่และงานตามปกติของหญิงในชนบท ทั้งนี้เพื่อให้ท้องหลวมและไม่ให้ทารกในครรภ์อ้วนมากและโตจนเกินไป จะคลอดยาก นี่ก็ตรงกับคติของญวนที่แนะนำให้ทำงานหนักเป็นทำนองเดียวกัน นอกจากนี้เขาห้ามไม่ให้เอื้อมมือจนสุดแขน ว่าทารกในครรภ์จะดูดสายสะดือไม่ได้สะดวก เพราะสายรกจะร่นสูงขึ้นไป และห้ามไม่ให้ตอกตริงตะปูเหมือนคติของเรา แต่มีกว้างออกไป ห้ามจนกระทั่งคนอื่นที่อยู่ในบ้านเดียวกันว่าจะทำให้ทารกในครรภ์มีร่างกายพิการได้

เรื่องข้อห้ามของเรา ไม่ให้หญิงมีครรภ์ตกปลาฆ่าสัตว์และกล่าวเท็จเห็นจะต้องการให้มีใจบริสุทธิ์ เป็นทำนองเดียวกับของอินเดีย ที่ให้กล่าวแต่คำที่เป็นสิริมงคลและทำพลีบูชาลัทธิ กล่าวกันว่าจะทำให้หญิงมีครรภ์มีผิวพรรณผุดผ่องและมีใจสบาย ดังในเรื่องขุนช้างขุนแผน แห่งหนึ่งกล่าวว่า

จะกล่าวถึงทองประศรีมีครรภ์แก่
งามแท้เผ้าผมก็สมหน้า
ผิวพรรณดั่งสุวรรณมาทาบทา
ดวงหน้าดั่งดวงจันทร์เมื่อวันเพ็ง
แก้มทั้งสองข้างดั่งปรางทอง
เต้านมทั้งสองก็ครัดเคร่ง
ผิวเนื้อเป็นนวลควรแลเล็ง
ดูปลั่งเปล่งน่าชมพอสมตัว
จำศีลภาวนาเป็นเนืองนิตย์
น้อมจิตนบนิ้วขึ้นเหนือหัว
ภาวนาบูชาด้วยดอกบัว
ไม่กลัวที่จะเป็นอันตราย

ความเชื่อของ ชาวไทเยอ ต.ปราสาทเยอ อ.ไพรบึง จ. ศรีสะเกษ เชื่อว่า

ห้ามนั่งคาบันได เชื่อว่า คลอดลูกยาก
ห้ามเดินไปกินไป เชื่อว่า ลูกจะเลี้ยงยาก
ห้ามกินกล้วยคาเครือ เชื่อว่า คลอดลูกยาก
ห้ามกินอาหารมัน เชื่อว่า ลูกจะมีไขมาก
(ทา โยที, ๒๒ เมษายน ๒๕๕๒)

จากการสัมภาษณ์ ไทญ้อ ต.โนนตาล อ. ท่าอุเทน จ.นครพนม มีความเชื่อดังนี้

ห้ามห่อข้าวต้ม เพราะท้องจะแน่นจะแข็งออกลูกยาก
ห้ามนอนหงาย สายรกจะติดสันหลัง คลอดยาก
(เวียงชัย กาทอง , ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒)

ความเชื่อของ ไทแสก บ้านอาจสามารถ ต.อาจสามารถ อ.เมือง จ.นครพนม

ไม่ให้นุ่งผ้าถุงข้ามหัว เชื่อว่าจะได้ลูกยาก
ไม่ข้ามไม้ใหญ่ เชื่อว่าจะได้ลูกยาก
ไม่ลอดราวตากผ้า เชื่อว่าจะได้ลูกยาก
(อร คำเฮือง, ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒)

ความเชื่อของชาวเรณู บ้านเรณู ต.เรณูนคร อ.เรณูนคร จ.นครพนม

ห้ามกินของมัน เชื่อว่าเด็กจะเป็นไขและคลอดยาก
ห้ามนั่งบนบันได เชื่อว่าเด็กจะคลอดยาก
ห้ามกินข้าวนาน
ห้ามไม่ให้วางสากคาไว้กับครก ใช้เสร็จให้เก็บให้เรียบร้อย
(สุพัฒนา บุญสุรินทร์, ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒)

ห้ามข้ามเชือกยาว ๆ เพราะจะได้ลูกยาก
ห้ามคนขี้เหร่เดินผ่านข้างหลัง ลูกออกมาจะไม่สวย
(จันทร์เพ็ชร ลุนาวรรณ, ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒)

ยังมีคติเกี่ยวกับเวลามีครรภ์อีกอย่างหนึ่ง คือ ถ้าจะให้เลี้ยงลูกง่ายหญิงมีครรภ์ต้องหาโอกาสลอดท้องช้าง แต่ต้องเลือกเชือกที่มีเมตตาจิตลอดท้องช้าง แล้วลูกที่คลอดออกมาจะเลี้ยงง่าย จะด้วยเหตุผลกลใดไม่ทราบชัดแต่ก็ประหลาด การที่เชื่อตามทำนองนี้มีคล้ายคลึงกันอยู่หลายชาติ เช่น ชาวอาหรับและอิหร่านถือว่าหญิงมีครรภ์ได้ลอดท้องอูฐแล้วจะคลอดลูกง่าย ฝรั่งชาวบ้านในประเทศสวีเดน ถ้าต้องการให้ลูกคลอดง่ายต้องไปลอดโพรงคนรู คือช่องสุมทุมพุ่มไม้ บางทีก็ลอดรูใต้ก้อนหินหรือลอดวงเหล็กที่รัดถังถือจนกระทั่งเด็กเจ็บ ก็ให้เด็กลอดท้องสัตว์หรือลอดโพรงเสีย ๓ ครั้ง ก็หายเจ็บ

การเตรียมการก่อนคลอด

ในระหว่างการตั้งครรภ์สมัยก่อนมีการฝากท้องกับหมอตำแยต้องเสียเงินค่าฝากท้อง เป็นเงินทำนองค่ามัดจำตามธรรมเนียม กึ่งตำลึงหรือตำลึงหนึ่ง คือ ๒ บาท หรือ ๔ บาท หรือจะมากน้อยกว่านี้เท่าใดก็ตามเรื่องแล้วแต่ฐานะของผู้ฝากและท้องถิ่น เมื่อฝากท้องแล้ว ถ้ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นเกี่ยวกับเรื่องครรภ์ ก็ไปตามหมอตำแยมาช่วยเหลือได้ไม่ว่าเวลาใด เมื่อหมอตำแยมาแล้ว ให้จัดขันบรรจุข้าวสารพอ

สมควร กับมีหมาก ๓ ผล(ลางคนว่า ๔ ผล หรือ ๗ ผล หรือเป็นซีกที่มีเอาแน่ไม่ได้) พลู ๓ เรียง (ลางคนว่าพลู ๕ ใบ หรือ ๗ ใบ) กล้วยหวีหนึ่ง ธูป ๓ ดอก เทียน ๓ เล่ม มีเงินติดเทียนตามธรรมเนียม จะเป็นหนึ่งตำลึง ๒ ตำลึง หรือ ๓ ตำลึง (๔ บาท ๘ บาท ๑๒ บาท) แล้วแต่อัตราค่าธรรมเนียมในท้องถิ่นนั้น และจะมีอะไรเติมลงไปอีกในขันก็ไม่ได้ตายตัว เรียกหมดนี้ว่า ตั้งขันข้าว คือเอาขันบรรจุข้าวสาร เงินและสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นไปตั้งไว้ในที่สมควร สำหรับเป็นค่าบูชาคุณหมอตำแยที่มาช่วยทำการคลอดให้เมื่อหมอตำแยทำการคลอดให้แล้ว และมาช่วยจัดการอย่างอื่นเกี่ยวกับเรื่องคลอดนี้ ครบ ๓ วัน เป็นเสร็จหน้าที่ของหมอตำแย ก็มอบข้าวให้เรียกว่ายกขันข้าว บางรายยกขันข้าวเมื่อผู้คลอดออกไฟแล้ว บางรายตั้งไว้นานกว่านี้ก็มี จะเป็นเพราะเหตุผลอย่างไรไม่ทราบ ขันข้าวของมอญไม่มีข้าวสาร มีแต่หมากพลูและเงินกับด้ายสำหรับผูกสายสะดือเด็กเมื่อเวลาตัดสายสะดือหมากพลูนั้นหมอตำแยกินเสียคำ หนึ่ง แล้ววางขันไว้ตามเดิม ทางปักษ์ใต้ ขันข้าวเขาเรียกแต่เรื่องหมอรักษาโรค ถ้าเป็นขันข้าว สำหรับแม่ทามหรือหมอตำแยเขาเรียกว่าราด คือจัดด้ายดิบเช็ด ๑ ขี้ผึ้ง ๑ หมากพลู พนม ๑ ข้าวสาร๑ เบี้ย ๑ สิ่งเหล่านี้มีจำนวนมากน้อยแล้วแต่บรรจุลงในพานหรือขันพอเหมาะงาม จำนวนเงินนั้นมีตั้งแต่ ๖ สลึง (๑.๕๐ บาท) กึ่งตำลึง (๒ บาท) ตำลึงหนึ่ง (๔ บาท) และตำลึงกึ่ง (๖ บาท) เป็นอย่างสูง ถ้าคลอดบุตรหัวปีเงินที่เรียกร้องมักแพงกว่าบุตรที่คลอดคนหลัง ๆ หมากพนม คือ เขาเอาใบพลูป้ายปูนพนมอย่างกรวย คว่ำไว้กลางขันกลางพาน จะเป็นกี่ใบไม่มีกำหนด ส่วนมากพลูทั้งลูกเอาไว้ภายในกรวย ของอย่างอื่นก็จัดเรียงไว้ในพาน เว้นแต่ด้ายดิบ เขาใช้พันล้อมในพนมพลูขันราดนี้ตั้งไว้ที่หัวนอนเมื่อออกไฟแล้วแม่ทามจึงมาถอดขันราดเอาของไป ตามปกติด้ายและขี้ผึ้งมักเอาไปถวายพระเพื่อฟั่นเทียนสำหรับจุดบูชาพระ

ถึงเวลาเจ็บท้องได้กำหนดคลอดลูก คนในบ้านต้องรีบไปล้มฟืนที่กองไว้ให้ทะลายลง แล้วชักเอาฟืนนั้นมา ๒-๓ ตุ้น ไปติดไฟต้มน้ำเตรียมใช้เวลาคลอด และใช้ฟืนตุ้นที่ติดไฟแล้วนั้นเป็นเชื้ออยู่ไฟต่อไป ต้องปิดประตูหน้าต่าง ไขสลักไขกุญแจตู้ลิ้นชัก หรืออะไรอื่นที่ลั่นเอาไว้ออกให้หมด ตลอดจนซีกไม้หรือสิ่งใด ๆ ที่เหนี่บขัดหรือเสียบไว้ใต้รอดใต้หลังคา ก็ต้องเอาออก ทางภาคอีสานพระเครื่องซึ่งเป็นพระปิดทวารก็ต้องนิมนต์เอาออกไปไว้เสียที่อื่น ต่อคลอดแล้วจึงเอามาเก็บไว้ในที่เดิมได้ (เสฐียรโกเศศ, ๒๕๐๕)

การคลอด

เมื่อเด็กจวนจะคลอด คือศีรษะเด็กผ่านออกมาแล้วแต่ยังอยู่ระหว่างช่องคลอด ให้ใช้เกลือเม็ดเขื่องหน่อย เลือกที่มีแง่คมเอามากรีดฝีเย็บให้ขาดออก และในคราวเดียวกันต้องช่วยกันขย่มท้อง เพื่อให้เด็กหลุดออกมา บางรายใช้เล็บกรีดฝีเย็บก็มี ทางภาคพายัพเรียกหมอตำแยว่าแม่ฮับ เห็นจะถือหน้าที่รับเอาเด็กออกมา แผลซึ่งเกิดจากคลอดนี้เขาเอาเหล้าล้างแล้วตำไพลกับเกลือพอก ซึ่งจำเป็นต้องทนแสบกว่าเนื้อจะชา ถ้าเป็นผู้มีอันจะกินเป็นชาวกรุงชาวเมืองมักใช้ฝิ่นสุกทาเพราะไม่ต้องทนแสบมากเหมือนพอกไพลกับเกลือ แผลที่เกิดจากการคลอดถ้าเป็นไผลยาวเพราะเด็กที่คลอดมีขนาดใหญ่ แม้จะพอกไพลกับเกลือทาเท่าไร ถึงแผลหายแล้ว ไม่กลับติดอย่างเดิม เป็นเหตุให้เวลาเดินหรือทำอะไรหนัก ๆ มดลูกจะเคลื่อนต่ำออกมาทางช่องคลอดเรียกกันว่า ตกออก (คนละชนิดกับตกออกที่ทวารหนัก) มักเป็นกันชุกชุมในสมัยก่อน เพราะยังไม่รู้จักเย็บเหมือนแพทย์แผนปัจจุบัน เขาทำกันโบราณถือว่า มดลูกนั้นมี ๒ อย่าง คือ มดลูกใบบัว และมดลูกหิน ผู้หญิงที่มีมดลูกอย่างแรกมักไม่เป็นโรคตกออก ถ้ามีมดลูกอย่างหลังมักเป็น เพราะมีขนาดกลมไม่แผ่เหมือนอย่างแรก จึงหลุดแพลมออกมา กระบังลมในที่นี้คือกระบังลมเชิงกราน หาใช่กระบังลมอันที่อยู่ตอนกลางของร่างกายไม่ อนึ่ง เมื่อคลอดแล้วใน ๓ วันแรก หญิงมารดามักไม่ใคร่ถ่ายปัสสาวะกล่าวกันว่าเพราะ กระตาก จึงไม่เบา ที่จริงก็เห็นจะอยากเบาเหมือนกัน แต่คงกลัวแสบจึงกลั้นไว้ได้นานเท่าใดยิ่งดี ถ้าเป็นเช่นนี้เขาใช้น้ำอุ่น ๆ ใส่ในอ่างให้แช่เพื่อให้เนื้อประสาทรู้ตัวเสียก่อน แล้วก็เบาออกมาในอ่างได้ มีความทรมานน้อยหน่อย แต่สมัยโบราณทีเดียวเห็นจะไม่ได้ทำเช่นนี้ คงจะปล่อยไว้

ให้เป็นไปตามเรื่อง แต่ก็ไม่มีใครเช็ดเรื่องออกลูก สมัยนี้ถ้ากระตากเรื่องเบา ก็ใช้หลอดเข้าไปสวนให้ออกมาได้ (เสฐียรโกเศศ, ๒๕๐๕)

จากการสัมภาษณ์ เวียงชัย กาทอง ชาวไทญ้อ ต.โนนตาล อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม ท่านเล่าว่าคลอดเองกับสามี เพราะบ้านอยู่ไกลจากชาวบ้าน ไม่มีคนช่วย จึงต้องทำคลอดเอง สามีทำได้เพราะจำเป็น ตัดสายสะดือ แล้วผูกด้วยด้าย โดยตามยายมาตัดให้ ใช้หน่อไม้กะแสนแก่ ๆ มาผ่าก่อนแล้วลนไฟจากกระบองไฟ (ใต้) หน่อไม้กะแสนเป็นไผ่ชนิดหนึ่ง ที่ใช้ทำหลอดด้าย ทอหูกผ้า ตัดรก ฝังรกที่หัวบันได ก่อไฟไว้ข้างบน เพื่อให้รกแห้ง สายสะดือเด็กก็จะแห้งตาม หากสายสะดือเปียก จะนำสาดจูด คือเสื่อปูนั่งที่ทำจากต้นกระจูดมาเผาไฟนำขี้เถ้าไปโรยใส่สะดือเด็ก จะทำให้สะดือแห้ง (เวียงชัย กาทอง, ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒) คุณแม่ จันทร์เพ็ชร ลุนาวรรณ ชาวเรณู บ้านเรณู ต.เรณูนคร อ.เรณูนคร จ.นครพนม เล่าถึงการคลอดไว้ว่า ท่านคลอดที่บ้านโดยหมอตำแย มีเชือกหรือผ้ามัดไว้ข้างบนปล่อยชายลงมาให้แม่นั่งใช้มือจับชายผ้า สามีอยู่ข้างหลัง บางครั้งจะช่วยกดนวด หมอตำแยอยู่ข้างหน้า ขณะที่คลอด บางคนปวดมากถึงกับลุกขึ้นยืน เมื่อเด็กคลอดจะล้างด้วยน้ำอุ่นที่เป็นน้ำต้มผสมกับใบส้มป่อย (จันทร์เพ็ชร ลุนาวรรณ, ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒) พอเด็กคลอดหลุดออกมาถึงพื้น ตอนนี้เรียกว่าตกฟาก ซึ่งเดิมตกลงมาบนพื้นฟากจริง ๆ ตอนที่กำลังคลอดออกมานี้ ต้องเอาผ้าปูไว้รองรับ พอเด็กผลุบออกมาให้เอาผ้านุ่งของแม่ตอนที่ต้องเป็นชายกระเบน ปิดคลุมเอาไว้ก่อนอย่าให้ถูกลม เด็กคลอดออกมาแล้วได้สักครู่ ถึงจะถูกลมไม่เป็นไร แต่รีบเอาผ้าห่อตัวเด็กไว้ก่อน

เวลาตกฟากนี้ เขามักจดจำเอาไว้ ถ้าเป็นคนรู้หนังสือก็จดเวลาวันเดือนปีเพื่อให้โหรดูชะตาราศีและผูกเป็นดวงชะตา ถ้าจดไม่เป็นวานพระท่านจดให้ก็ได้ เคยเห็นแผ่นดวงชะตาทางพายัพ เห็นจดลงบนใบลาน แล้วม้วนกลมเก็บไว้ เวลาเกิดถ้าไม่มีนาฬิกาจะดู ใช้คะเนเอาจากเงาแดดในเวลากลางวัน และเตาจากไก่ขันระยะไหนในเวลากลางคืน

เมื่อเด็กคลอดออกมาแล้ว คนหนุนหลังต้องเอามือกดท้องคนเจ็บไว้ให้แน่น เพื่อกันไม่ให้รกบินขึ้น คือกลัวว่ารกจะไม่ตามออกมา เรื่องรกบินมักกลัวนัก เพราะเคยเป็นอันตรายรกไม่ออกอยู่บ่อยราย ซึ่งในเวลานี้ถ้าไม่ออกก็อาจล้วงมาได้

ในขณะเดียวกันนี้ หมอตำแยจะอุ้มเด็กให้คว่ำหน้าแล้วเอานิ้วมือล้วงปากเด็ก เพื่อคว้กเอาเมือกหรือเลือดในปากออก เมือกนี้ถ้าไม่คว้กออกทันทีเด็กจะหายใจไม่สะดวก เรียกว่า สำลักน้ำคร่ำ คือ น้ำเมือกที่หล่อเลี้ยงเด็กในครรภ์ และแตกทะลักออกมาในเวลาคลอด เป็นเหมือนน้ำมันที่หล่อลื่นให้เด็กเคลื่อนออกมาสะดวก ถ้าเห็นว่าเวลาจะคลอดมีน้ำคร่ำหล่อลื่นออกมาน้อย ก็ใช้น้ำมะพร้าวเข้าช่วย เมื่อคว้กเมือกออกจากปากเด็กแล้วเด็กยังไม่ร้องอุแว้ ต้องตีกันเด็กให้แรงพอสมควรเพื่อให้เด็กร้อง ถ้ายังไม่ร้องต้องรอไว้ให้รกออกเสียก่อน แล้วเอาหัวไฟให้แดงนาบเข้าที่รก ให้ความร้อนแล่นสายสะดือไปถึงตัวเด็ก เมื่อเด็กรู้สึกร้อนจะร้องออกมาถ้าทำถึงอย่างนี้แล้วเด็กยังไม่ร้องก็แสดงว่าจะไม่รอดที่ไม่ร้องเขาว่าอาจมีก้อนเมือกจุกคออยู่ก็ได้ เพราะเผลอไปไม่ได้คว้กออก

เมื่อเด็กร้องออกมาได้แล้ว เอาผ้าห่อตัวเด็กและทิ้งเด็กไว้ก่อนถ้าไม่รีบเอาผ้าห่อไว้ เด็กจะเป็นสะพั้นหน้าเขียวตายได้ เพราะผิดอากาศเย็นเกินไป ลางร้ายในตอนนี้เอาน้ำผึ้งและทองคำเปลวซึ่งเตรียมมาไว้กวาดที่โคนลิ้นเด็ก ว่าเป็นทางกันโรคตาลขาง วิธีกวาดเด็กด้วยน้ำผึ้งเดือน ๕ ซึ่งถือว่าเป็นน้ำผึ้งดีทางภาคพายัพถือว่า ถ้าคว้กเอาเลือดในปากออกไม่หมดและไม่กวาดด้วยน้ำผึ้งคำ คือน้ำผึ้งกับทองคำ เด็กอาจเป็นหืดได้

คติของอินเดีย หมอตำแยต้องล้วงรูจมูกเด็กเพื่อขยายช่องทางหายใจให้สะดวกและต้องล้วงทวารหนักเพื่อกำจัดพรรดึก ซึ่งอาจติดค้างอยู่ในนั้น ถ้าเด็กที่คลอดเป็นชายก็ทำพิธีเกิดเรียกว่าชะตากรรม และให้เด็กกินน้ำผึ้งกับเนยใส

เมื่อทิ้งเด็กไว้แล้ว ต้องจัดการให้รกออกก่อน เพราะเป็นตอนสำคัญเกี่ยวกับความเป็นความตายของมารดายิ่งกว่าตัวเด็ก ถ้ารกไม่ออกตามเด็กในเวลาอันควร คือในเวลา ๕ นาที ก็ให้ผู้คลอดลุกขึ้นมานั่งยอง ๆ ให้คนหนึ่งเอาหมอนทุบหลัง บางทีก็ใช้ใบพลูม้วนหรือสิ่งอย่างอื่นยอนลงไปในลำคอหรือรูจมูก เพื่อ

ให้ขย้อนหรือไอจาม รกจะได้ออกมา (ของอินเดียถ้ารกยังไม่ออก คนอยู่ที่นั่นต้องปิดปากนิ่งเงียบมิฉะนั้นรกจะตีขึ้น) เมื่อรกออกมาแล้วให้ผู้คลอดกินยาทันที ยานี้คือยาส้มมะขามเปียกกับเกลือรวมขามหนึ่ง ว่าเป็นการล้างชำระโลหิตที่ตกค้างอยู่ ต่อไปกินยากันเลือดกระทำ อธิบายว่าเลือดดีขึ้นท่วมหัวใจจะทำให้รู้สึกอึดอัดหายใจไม่ออก ต้องกินยาขับเลือดร้ายให้ออกมาเสีย(ทางอินเดียตอนใต้กินน้ำส้มมะขามเปียกเหมือนกัน) เมื่อกินน้ำส้มมะขามเปียกแล้วต้องนอนนิ่ง ๆ พักอยู่ก่อน กว่าเขาจะจัดทำเรื่องเตาอยู่ไฟแล้วเสร็จตอนนี้หมอตำแยจะหันไปจัดเรื่องสายสะดือ เด็กตัดสายสะดือ เขาใช้เชือกหรือด้ายดิบ(ลางทีย้อมครามเสียด้วย) ผูกสายสะดือเป็นสองเปลาะรัดให้แน่นทิ้งให้มีระยะห่างระหว่างกลางตอนที่จะตัดลางทีหักผูกคอกระต่ายเป็น ๓เปลาะ และว่าคาถา นะโมพุทธายะ ทั้ง ๓ เปลาะที่ผูกแน่นเพื่อไม่ให้เลือดลมเดินได้สะดวก เด็กจะได้รู้สึกชาว่าเวลาตัดสายสะดือเด็กจะได้ไม่รู้สึกเจ็บมาก และให้เหลือสายสะดือ(หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งเป็นคำสูงว่า สายอุทร) ส่วนที่ติดต่อกับสะดือเด็ก มีขนาดยาวเสมอเข่าเด็กแล้วเอาผิวไม้รวกตัดห้ามตัดด้วยเหล็กมีคม (ชาติต่าง ๆ ในแหลมอินโดจีนเท่าที่อ่านพบในหนังสือต่าง ๆ ใช้ตัดสายสะดือด้วยผิวไม้ไผ่แทบทั้งนั้น) ที่เหลือสายสะดือติดต่อกับสะดือเด็กไว้ยาว ถ้าเหลือไว้มีขนาดสั้นเกิดไป เมื่อตัดแล้วเลือดจะออกมาก ถ้าเป็นเช่นนี้ต้องรีบแก้เชือกหรือด้ายที่ผูกรัดเอาไว้ผูกใหม่ ร่นขึ้นไปผูกให้แน่นเพื่อห้ามเลือด มิฉะนั้นถ้าเลือดไม่หยุดเด็กจะเป็นอันตรายได้ ต้องเอาขมิ้นขันสด ๆ ฝนหรือตำพอก ถ้าพอกแล้วเลือดออกไม่หยุด เป็นอันหมดทางแก้ เด็กต้องตายแน่

วิธีตัด ใช้ก้อนดินรองรับสายสะดือต่างเขียง หรือใช้แง่งไพลแทนก้อนดินก็มี และเอาผิวไม้รวกตัด คือ ถูสายสะดือตอนระหว่างกลางตรงที่รัดไว้ ให้ขาดจากกัน ประเพณีภาคอีสาน ใช้ด้ายดำรัดสะดือ เอาก้อนถ่านรองรับสะดือ และใช้กาบหอยที่มีคมตัด สายสะดือนั้น มีเป็นเส้นดำ ๆ อยู่ข้างในเป็นปล้อง ๆ เรียกว่าเส้นถ่านไฟ ถ้ามีเส้นถ่านไฟถี่ถือกันว่าหญิงที่คลอดลูกคนนั้นต่อไปจะมีลูกถี่ ถ้ามีเส้นถ่านไฟห่างก็จะมีลูกห่าง

อาบน้ำเด็ก ตัดสายสะดือเด็กเสร็จแล้ว จัดการเอาน้ำอุ่นอาบเด็ก ถ้าเด็กมีไขมันหรือมีเมือกติดตัวอยู่มาก ต้องเอาน้ำมะพร้าวทาตัวเด็กเสียก่อน แล้วเอาผ้าเช็ดไขออก แล้วจึงจะอาบน้ำชำระสะอาด การอาบน้ำให้ผู้อาบใช้วิธีนั่งเหยียดขาทั้งสองออกไปให้ตรง อุ้มเด็กลงในช่องหว่างแข้ง หันหัวเด็กไปทางปลายเท้าเพื่อล้างหัวล้างหน้าเด็กได้ถนัด การอาบน้ำไม่ใช่ชำระล้างเฉย ๆ ต้องมีคัดแข้งคัดขาของเด็กด้วย เพื่อให้เด็กมีแขนขาอ่อนและขาตรง จะตบแต่งตอนอื่นให้งดงามเหมือนที่ยายแก่หมอตำแยปฏิบัติการเมื่อเวลาคลอดก็ทำได้ตามใจ ทำดังนี้ทุกคราวที่อาบน้ำ

การอาบน้ำบนหน้าแข้ง วิธีนี้เรียกว่า อาบ การอาบน้ำเด็กในอ่าง วิธีนี้เรียกว่าแช่ ถ้าเป็นผู้มีอันจะกินเขาจะจัดเอาเงินทองของมีค่าเช่น แหวน สายสร้อย เป็นต้น ใส่ลงในอ่างไปด้วย ถ้าอาบแช่เพื่อเอาเคล็ดว่าเด็กเมื่อเติบโตขึ้น จะได้เป็นคนมั่งมีมั่งคั่งด้วยทรัพย์สินเงินทอง เป็นประเพณี ทำเมื่อมีเงิน ๆ ทอง ๆ แล้ว ประเพณีภาคอีสาน เมื่ออาบน้ำเด็กแล้ว ญาติคนหนึ่งจะอุ้มเด็กทั้งเบาะลงจากเรือนไปที่พื้นดิน ห่างจากกระไดเรือนออกไปประมาณวาเศษ แล้วคนอุ้มโน้มตัวลงต่ำเอาเท้าขวาของเด็กแตะพื้นดิน ๓ ครั้ง ที่ทำพิธีเช่นนี้ว่าเพื่อไม่ให้เด็กเหยียบแผ่นดินผิด ให้เด็กมีความมั่นคงเหมือนแผ่นดิน คล้ายพิธีเหยียบดินของเด็กทางปักษ์ใต้ และพระราชพิธีจรดปฐพี เมื่อทำพิธีเหยียบดินเสร็จกลับขึ้นบนเรือนแล้ว ญาติผู้ใหญ่มีปู่ย่าตายาย จัดด้ายมงคลขาวผูกคอและข้อมือของเด็กและแม่ แล้วให้เด็กนอนในกระด้ง มีแหคลุมกระด้งอีกทีหนึ่ง ลางทีแม่ก็เข้าไปนอนในร่างแหด้วย ถือกันว่าแหเป็นเครื่องป้องกันผีร้ายได้ดี เพราะเมื่อผีเห็นแหมีตามากก็กลัว

เสร็จอาบน้ำแล้ว เขาเอาผ้าผืนสี่เหลี่ยมขนาดพอสมควร แหวะช่องตามยาวให้มีรูตรงกลาง แล้วเอาเข้าสอดสายสะดือ วางทาบผ้านั้นตรงสะดือปล่อยให้สายสะดือดอดรูขึ้นมาอยู่บนผ้า ขดสายสะดือให้เป็นวงเหนือผ้านั้น เอาขมิ้นผงปนดินสอพองโรยหรือจะใช้ขมิ้นขันตำพอกก็ได้ เพื่อทำให้สายสะดือแห้ง จะได้หลุดจากสะดือโดยเร็ว แล้วเอาผ้ารัดท้องเด็ก กันไม่ให้สายสะดือที่ขดไว้เลื่อนจากที่ร่อนกระด้ง เมื่ออาบน้ำเด็กและจัดเรียงสายสะดือเสร็จแล้ว อุ้มเด็กลงกระด้งใช้หลังกระด้งไม่ใช่หน้ากระด้ง เพราะหลังกระด้งนูน

และหยุ่นกระด้งได้เหมือนสปริงและไม่ต้องกลัวว่าเด็กจะกลิ้งตกเพราะเด็กยังอ่อนอยู่ไม่มีแรงดิ้น ถึงเช่นนั้นลางทีขณะนั้นเตรียมเบาะและผ้าอ้อมยังไม่แล้วเสร็จ(เหตุอะไรจึงไม่ทำเตรียมไว้ จะกล่าวทีหลัง) ก็ใช้ผ้าอื่น เช่น ผ้าห่มผ้าผวยรองให้เด็กนอนไปพลางก่อนในกระด้งที่เด็กนอน ถ้าเป็นเด็กชายให้จัดสมุดดินสอวางไว้ด้วย ถ้าเป็นเด็กหญิง ให้หาเข็มและด้ายเย็บผ้าวางไว้แทน เป็นเอาเคล็ดว่าเมื่อเด็กเติบโตขึ้น จะได้รู้จักอ่านเขียนหนังสือรู้จักเย็บปักถักร้อย แล้วแต่เป็นเด็กชายเด็กหญิง แต่ที่ทำกันอย่างนี้เป็นในหมู่ลูกผู้ดีมีอันจะกิน เพราะเป็นสิ่งที่นิยมกันว่าเป็นความรู้ ควรแก่ลูกผู้ดีส่วนชาวบ้านสามัญไม่ใคร่ทำกัน ที่งดไม่กระทำในระยะนี้แต่ไปทำกันในระยะทำพิธีลงอู่กี่มื นอกนี้ ให้เอาผิวไม้รวกที่ใช้ตัดสายสะดือเด็กและก้อนดินที่ใช้ต่างเชียงตัดสายสะดือ วางชุกไว้ใต้ผ้าในกระด้งด้วย

เสร็จแล้วหมอตำแยกยกกระด้งมาร่อนเบา ๆ พอเป็นพิธี แล้ววางกระแทกกระด้งลงแต่เบา ๆ เหมือนกัน พอให้เด็กรู้สึกตกใจร้องแว้ ที่ทำอย่างนี้เพื่อว่าเพื่อให้เด็กคุ้น จะได้ไม่สะดุ้งตกใจต่อไป หมอตำแยทำอย่างนี้ ๓ ครั้ง ๓ หน ปากก็พูดไปพลางว่า สามวันลูกผีสี่วันลูกคน ลูกของใครรับไปเน้อ ผู้ที่นั่งอยู่ในที่นั่นคนหนึ่ง ซึ่งเป็นหญิงคนเลี้ยงลูกง่าย ทั้งเป็นคนใจดีมีความประพฤติเรียบร้อย จะตอบว่า ลูกข้าเอง หรือ ลูกฉันเอง หมอตำแยจะส่งกระด้งเด็กให้ผู้นั้นรับไป ผู้รับในที่นี้เรียกว่า แม่ยก จะให้เงินแก่หมอตำแย โดยมากแต่ก่อนหน้านี้เป็นเงินอัฐหนึ่งเท่ากับสตางค์ครึ่งเดี๋ยวนี้ พอเป็นพิธีว่าซื้อไว้ แล้วรับกระด้งไปวางไว้ในมณฑลวงด้วยสายสิญจน์ใกล้กับแม่เด็ก ต้องวางค่อย ๆ อย่าให้เด็กผวาตกใจ ที่วางกระด้งเขามักหล่อน้ำ เพื่อกันมดไม่ให้ขึ้นไปกัดเด็ก ทางภาคพายัพเรียกหมอตำแยว่าแม่ฮับหรือแม่รับถ้าเทียบกับแม่ยก ก็มีความหมายใกล้เคียงกัน ต่อจากนี้เอาผ้ามาหยิบทำเป็นกระโจมครอบรอบกระด้งต่างมุ้งเพื่อกันลมเข้าไปมาก จะทำให้เกิดความอบอุ่นไม่เกิดเป็นสะพั้นขึ้น แต่กระโจมอย่างนี้มักเป็นผ้าหนาเช่นผ้าพวยและช่องว่างในนั้นก็คับแคบอุดอู้ลมเข้าไปไม่สะดวก อาจบั่นทอนกำลังเด็ก ลางทีจึงใช้หวายขดถ่างกระโจมให้กว้างพอให้มีอากาศสำหรับเด็กหายใจได้มากหน่อย

ในพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์ที่ปิงกรรัศมีโชติ ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎ ราชกุมาร และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศิริรัศมิ์ พระวรชายาฯ ที่ผ่านมา เราคงได้ยินว่าพระราชครูได้แขวนภาพ *"แม่ซื้อประจำวันศุกร์"* อันเป็นวันประสูติพระโอรสไว้ที่พระอู่ คนไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับแม่ซื้อ ในรายละเอียดของภาคต่าง ๆ ดังนี้

ภาคกลาง เชื่อว่า *"แม่ซื้อ"* เป็นภูตประจำทารก มีอยู่ ๗ คน มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันแม่ซื้อทุกคนทรงอาภรณ์ (เสื้อผ้า) สีทอง แม่ซื้อทั้ง ๗ จะประจำวันต่าง ๆ ในหนึ่งสัปดาห์ คือ

แม่ซื้อวันอาทิตย์ชื่อ "วิจิตรมาวรรณ" มีหัวเป็นสิงห์ มีผิวกายสีแดง

วันจันทร์ชื่อ "วรรณนงคราญ" มีหัวเป็นม้า มีผิวสีขาวนวล

วันอังคารชื่อ "ยักษบริสุทธิ์ มีหัวเป็นมหิงสา (ควาย) ผิวกายสีชมพู

วันพุธชื่อ"สามลทัศ" มีหัวเป็นช้าง ผิวกายสีเขียว

วันพฤหัสบดี มีชื่อว่า "กาโลทุกข์" มีหัวเป็นกวาง มีผิวกายสีเหลืองอ่อน

วันศุกร์มีชื่อว่า "ยักษ์นงเยาว์ มีหัวเป็นโค ผิวกายสีฟ้าอ่อน

วันเสาร์ชื่อว่า "เอกาไลย์" เป็นเสือ ผิวกายสีดำ

นอกจากนี้ คนสมัยโบราณจึงคิดหาวิธีการไม่ให้แม่ซื้อลำแดงเดชให้โทษแก่ทารก โดยทำพิธีที่เรียกว่า *"พิธีบำบัดพิษแม่ซื้อ"* โดยผู้ทำพิธีจะทำบัตรขึ้นมาใบหนึ่ง ในบัตรจะใส่ของกินต่าง ๆ เช่น ข้าว น้ำ กุ้ง พล่า ปลา ฯลฯ และตุ๊กตาดินรูปผู้หญิงนั่งพับเพียบประคองเด็กอยู่ในตัก เมื่อเจ้าพิธีกล่าวคำในพิธีจบก็จะหักหัวตุ๊กตาให้หลุดออก เสมือนให้แม่ซื้อเอาไปเล่นแทนได้ ทารกก็จะไม่เจ็บป่วยจากการรบกวนของแม่ซื้ออีก

ส่วนในภาคเหนือ *"แม่ซื้อ"* จะหมายถึงเทวดาที่คุ้มครองเด็กแรกเกิดหรือเป็นเทวดาประจำตัวทารก ซึ่งก็จะมี ๗ นาง แต่ละนางก็จะมีชื่อเรียกและการแต่งกายคล้ายกับทางภาคกลางที่กล่าวข้างต้น

ทางด้านภาคอีสาน เป็นความเชื่อในสังคมเขมร-ส่วย ว่าทุกคนที่ปฏิสนธิในครรภ์มารดานั้น มีแม่ผู้

สร้างทารกและเลี้ยงดูในครรภ์ ที่ เรียกว่า มนายเติม หรือ มนายสะโนน (สะโนน แปลว่า *"ผู้ปั้น"*) มนายเติม เป็นภาษาเขมร (*"มนาย"*แปลว่า แม่ ส่วน *"เติม"* แปลว่า ต้นหรือ เก่าก่อน) รวมความแล้วหมายถึง แม่คนเก่าก่อน แม่ที่ว่านี้เป็นผีพรายที่มีหน้าที่ปั้นและสร้างเด็กทารกในครรภ์ และเฝ้าเลี้ยงดูจนกระทั่งคลอดออกมา แล้วยังตามมาอภิบาลด้วยความรักและหวงแหน หรือมาหยอกล้อเล่นด้วย ชาวบ้านเชื่อว่าทารกเกิดใหม่ที่มักนอนยิ้มกับอากาศ อยู่คนเดียว คือมีผีพรายมาหยอกเล่นกับเด็ก แม่ผีพรายนี้เมื่อเห็นเด็กทารกมีแม่ใหม่ก็หวงแหน อยากได้ลูกกลับไปอยู่เมืองผีกับตน จึงทำให้ เกิดอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ นานา เช่นนอนสะดุ้ง ร้องไห้ผิดปกติ บางรายหน้าเขียวไม่มีสาเหตุ เหล่านี้เป็นต้น จึงมักมีพิธีแบ่งลูกผีลูกคน ซึ่งเป็น พิธีรับขวัญเด็กอ่อนอย่างหนึ่ง คล้ายภาคกลางที่ทำพิธีแม่ซื้อ พิธีการคือนำเด็กทารกมาใส่กระด้งร่อน แล้วกล่าวว่า *"สามวันลูกผี สี่วันลูกคน ลูกของใคร ใครเอาไปเน้อ"* ฝ่ายพ่อแม่ก็จะรับว่าเป็นลูกคน คนทำพิธีก็จะส่งลูกให้ แม่มนายเติมก็จะรู้ว่าทารกนั้นเป็นลูกคนแล้ว ก็จะไม่มารบกวนอีก

สำหรับภาคใต้ *"แม่ซื้อ"* เป็นสิ่งเร้นลับที่อยู่ในความเชื่อของชาวบ้าน ไม่มีตัวตน จะมีฐานะเป็นเทวดาหรือภูตผีก็ไม่ปรากฏชัด ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงของทารกตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ ๑๒ ปีมี ๔คนผู้หญิงชื่อ ผุด ผัด พัดและผล แต่ในบททำขวัญเด็กของ นายพุ่ม คงอิศโร หมอทำขวัญจังหวัดสงขลากล่าวว่าแม่ซื้อมีทั้งชายและหญิงดังบททำขวัญที่ว่า *"แม่ซื้อสี่คนซื่อเสียงชอบกลทั้งหญิงทั้งชาย เพ็ดทูล เพ็ดพล่าน เพ็ดทนเพ็ดทาน อาจารย์กดหมาย เรียกว่าปู่ตา รักษาร่างกาย แม่ซื้อผู้ชาย เร่งคลายออกมา นางกุมารี นางเอื้อย นางอี นางนาฏสุนทรี ที่เฝ้ารักษา เชิญมาแม่มา บูชาสำหรี"* ส่วนในบททำแม่ซื้อของนายปาน เพชรสุวรรณ จังหวัดนครศรีธรรมราชบอกว่า *"แม่ซื้อ" เดิมเป็นเทพธิดา พระอิศวรมีบัญชาให้ "อันตรธานหายกลายเป็นแม่ซื้อ ลงมารักษาทารก"* (webmaster@culture.go.th)

กำนันไพบูลย์ ผาทา อายุ ๕๐ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๓๑ หมู่ที่ ๑๕ บ้านดอนแดง ต.คำเตย อ.เมือง จ.สกลนคร ท่านเป็นชาวกะเลิงได้เล่าไว้ในเรื่องการคลอดและความเชื่อ ดั้งเดิมไว้ดังนี้

การคลอด : คลอดโดยหมอตำแย ตัดรกด้วยผิวไม้ไผ่ผ่าสดแล้วตัดเลย รกจะฝังไว้กลางบันไดบ้าน ไม่ทราบเหตุผลในการฝัง หลังจากเด็กคลอดออกมา หมอตำแยจะนำเด็กไปล้างตัวด้วยน้ำอุ่น (หลังจากเด็กเกิด ๒-๓ วันจึงจะอาบด้วยน้ำอุ่นที่ต้มกับใบส้มป่อย) หมอตำแยจะจับเด็กห้อยหัวลง ตีก้นเด็กเพื่อให้ร้อง หากเด็กร้องแสดงว่าเด็กจะรอด จากนั้นจึงห่อด้วยผ้าอ้อม นำเด็กใส่ในกระด้ง แล้วยกกระด้งวนสามครั้ง พร้อมกับพูดว่า

"ลุก ลุก ลุก ผีนกเค้ามาร้องจุ้กกรู ถ้าลูกกูให้อยู่ภายในมื้อนี้วันนี้ ถ้าบ่แมนลูกกูให้ไปภายในมื้อนี้วันนี้ ถ้ากายมื้อนี้วันนี้นั่นละแมนลูกกู" พูด ๓ รอบ และ เรียกพิธีนี้ว่า พิธีปลุกเด็ก (๔ มิถุนายน ๒๕๕๒)

บทสรุป

ความกลัวและความไม่รู้ เป็นเหตุให้เกิดความเชื่อ ซึ่งความเชื่อก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดศาสนา ในสังคมมนุษย์สมัยโบราณ (Primitive Society) อย่างไรก็ตามแม้ปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าไปมาก แต่มนุษย์ก็ยังมีพฤติกรรมแสดงออกทางความเชื่อกันอยู่ (ภิญโญ จิตต์ธรรม.๒๕๒๒: ๑) มีความสัมพันธ์กับความเชื่อในเรื่อง ผี พราหมณ์และพุทธ เหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหากไม่รู้สาเหตุก็มักเหมาไปว่าเกิดเพราะสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เช่นอำนาจดินฟ้าอากาศ ลัทธิความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์มักยึดถือธรรมชาติอันมีพระอาทิตย์ พระจันทร์ ดาว น้ำ ลม ไฟ เมื่อมีศาสนาเกิดขึ้นก็ยึดถือเทพเจ้า ภูตผีปีศาจ ซึ่งเชื่อว่าจะช่วยให้ตนพ้นทุกข์ (พูนพิสมัย ดิศกุล . ๒๕๐๔ : ๑) จากความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์ ที่มีมาก่อนสมัยพุทธกาล ต่างมีความเชื่อในเรื่องผีและวิญญาณ อิทธิพลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นจะเป็นผู้กำหนดคุณและโทษ ต่อมาเมื่อมีการแพร่กระจายและยอมรับนับถือศาสนาพราหมณ์ และพุทธ จึงทำให้เกิดความเชื่อแบบผสมผสานของทั้งสามประการมารวมเข้าด้วยกัน ความเชื่อเรื่องการเกิด จึงมีความสัมพันธ์กันกับการนับถือผีและวิญญาณ ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มี

อำนาจเหนือมนุษย์แบบพราหมณ์ และความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม เช่น เชื่อในเรื่องแม่ซื้อหรือความเชื่อในระหว่างตั้งครรภ์ เป็นต้น ความเชื่อนี้ยังปรากฏในชุมชนชนบท ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ที่ยังคงมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตอยู่มาก แม้ว่าความเชื่อบางอย่างจะเลือนหายไปตามกาลเวลา ตามความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เจริญรุดหน้า แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มคนบางกลุ่มยังคงไว้ซึ่งความเชื่อดังกล่าว และบางกลุ่มก็หันกลับไปศึกษาเพื่อสืบเสาะหาความเป็นมาที่ทำให้เผ่าพันธุ์ของเรายังคงอยู่มาได้จนถึงวันนี้ •

บรรณานุกรม

พูนพิสมัย ดิศกุล, มจ. (๒๕๑๗). **ประเพณีไทย.** กรุงเทพฯ : เสริมวิทย์บรรณาการ.

ภิญโญ จิตต์ธรรม. (๒๕๒๒). **ความเชื่อ.** สงขลา : มงคลการพิมพ์.

เสฐียรโกเศศ (๒๕๓๙). **การเกิด.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม.

Geetz, C. (๑๙๗๓). **The Interpretation of Culture.** New York : Basic Book.

webmaster@culture.go.th

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

๑. นางจันทร์เพ็ชร ลุนาวรรณ อายุ ๗๙ ปี อาชีพประธานกลุ่มแม่บ้านระดับอำเภอระดับจังหวัด และเป็นประธานกลุ่มทอผ้า หมู่ ๕ เคยเป็นประธานสุขาภิบาล ๔ สมัย อยู่บ้านเลขที่ ๓๙ หมู่ที่ ๕ บ้านเรณู ต.เรณูนคร อ.เรณูนคร จ.นครพนม สัมภาษณ์ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒

๒. นางแดง โยที อายุ ๗๔ ปี บ้านปราสาทเยอเหนือ ต.ปราสาทเยอ อ.ไพรบึง จ. ศรีสะเกษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๒

๓. นางทา โยที อายุ ๖๕ ปี บ้านปราสาทเยอใต้ ต.ปราสาทเยอ อ.ไพรบึง จ. ศรีสะเกษ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๒

๔. นางเวียงชัย กาทอง อายุ ๕๕ ปี ๑๓๗ หมู่ ๔ ต.โนนตาล อ.ท่าอุเทน จ.นครพนม สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒

๕. นายไพบูลย์ ผาทา อายุ ๕๐ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๓๑ หมู่ที่ ๑๕ บ้านดอนแดง ต.คำเตย อ.เมือง จ.สกลนคร สัมภาษณ์ วันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๒

๖. นางสุพัฒนา บุญสุรินทร์ อายุ ๕๗ ปี อาชีพแม่บ้านและเป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้า อยู่บ้านเลขที่ ๓๓ หมู่ที่ ๙ บ้านเรณู ต.เรณูนคร อ.เรณูนคร จ.นครพนม สัมภาษณ์เมื่อวันที่ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒

๗. นางอร คำเฮือง ๓๙/๑๙ หมู่ ๕ ซอยหายโศก บ้านอาจสามารถ ต.อาจสามารถ อ.เมือง จ.นครพนม อายุ ๙๒ ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๒

รูปแบบการพัฒนานโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขงโดยการมีส่วนร่วม ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Policy Development Model of Religions, Art and Culture for Networking in the Country of Mekong Region with the participation of the office of Art and Culture, Rajabhat University in the Northeastern

อ.สุดใจ สะอาดยิ่ง, อ.พิศเพลิน พรหมเกษ,
อ.คารุณ พรรณควงเนตร

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏได้เกิดขึ้นตาม พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. ๒๕๔๗ ตามหมวด ๑ บททั่วไป มาตรา ๗ *"ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เสริมสร้างพลังของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปะวิทยา เพื่อความเจริญก้าวหน้าได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู"* มหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้เห็นความสำคัญของการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๐ แบ่งส่วนราชการ เป็น สำนักศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งบางแห่ง ก็กำหนดเป็นศูนย์ สถาบัน หรือ กอง แต่อยู่ภายใต้ภาระหน้าที่คล้ายคลึงกัน การดำเนินงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมมิได้มีเพียงภายในประเทศหากรวมถึงต่างประเทศ เฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศในลุ่มน้ำโขง

นโยบายเป็นหลักการที่กำหนดขึ้น เพื่อมุ่งดำเนินงานไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ หรือเพื่อให้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้หน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ ช่วยให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน เกิดความชัดเจน เพื่อให้ดำเนินงานไปในทิศทางที่ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี ๑๒ แห่ง ครอบคลุมเกือบทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีอาณาเขตเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านในลุ่มน้ำโขง ประกอบด้วยประเทศกัมพูชา ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศเวียดนาม และประเทศจีน การมีนโยบายในภาพรวมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีการสร้างเครือข่ายของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเกิดพลังในการเชื่อมโยงไปสู่ภูมิภาคสู่ประเทศเพื่อนบ้านในลุ่มแม่น้ำโขง

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย :

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์นโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒. เพื่อสังเคราะห์นโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในส่วนเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนานโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง โดยการมีส่วนร่วมของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔. เพื่อกำหนดนโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง โดยการมีส่วนร่วมของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย :

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาเอกสาร งานวิจัย และการประสานงาน

ขั้นตอนที่ ๒ การเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลนโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ ๓ การสังเคราะห์ข้อมูลนโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในส่วนเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง

ขั้นตอนที่ ๔ การพัฒนารูปแบบการพัฒนานโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในส่วนเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง

ขั้นตอนที่ ๕ การกำหนดการพัฒนานโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในส่วนเชื่อมโยงประเทศในลุ่มแม่น้ำโขง

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพการดำเนินงานของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาราชภัฏ ๑๒ แห่ง โดยรวบรวมข้อมูล เอกสาร เพื่อศึกษานโยบายในส่วนที่เชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง และวิเคราะห์ข้อมูลสรุปสภาพของนโยบายซึ่งเป็นภาพรวม ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

๑. สภาพนโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทุกแห่งไม่ได้กำหนดนโยบายที่จะเชื่อมโยงกับประเทศในลุ่มน้ำโขงโดยตรง นโยบายที่กำหนดเป็นระดับนานาชาติ ซึ่งการดำเนินงานส่วนที่เชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง เป็นการดำเนินโครงการและกิจกรรม และมีการทำข้อตกลงทั้งในส่วนการแลกเปลี่ยนนักศึกษา การฝึกอบรม การศึกษาวิจัย การจัดตั้งหน่วยงาน การแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งการศึกษาดูงานในประเทศในลุ่มน้ำโขง

๒. การสังเคราะห์นโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในส่วนเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ

ภาพรวมนโยบายสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในส่วนเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในปัจจุบัน พบว่า

๑) ไม่ได้มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับศาสนาโดยตรง

๒) ไม่ได้มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขงโดยตรง แต่โดยรวมมีลักษณะเป็นการเชื่อมโยงในระดับนานาชาติ

๓) นโยบายที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

๓.๑) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่แลกเปลี่ยนการเรียนการสอน

๓.๒) การรวบรวมข้อมูล อนุรักษ์ สืบสาน และพัฒนา

๓.๓) การส่งเสริม สนับสนุนการวิจัย

๓.๔) การส่งเสริมการศึกษาด้านภาษา ภาษาลาว เวียดนาม กัมพูชา และจีน

๓. รูปแบบการพัฒนานโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง โดยการมีส่วนร่วมของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รูปแบบพัฒนานโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการพัฒนาจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของบุคลากรจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ทั้ง ๑๒ แห่ง พบว่ามีองค์ประกอบ ๓ ข้อ คือ

๑) การตระเตรียมความพร้อมในการพัฒนา นโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง เป็นการสร้างความตระหนัก การสร้างเครือข่าย และคณะกรรมการพัฒนานโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

๒) การพัฒนานโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง เป็นการดำเนินการจัดทำหรือกำหนดนโยบาย โดยมีการศึกษา วิจัย เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดนโยบาย รวมทั้งข้อมูลของนโยบายและแผนงานตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับปฏิบัติ และในการจัดทำหรือกำหนดนโยบายจะต้องเกิดจากความร่วมมือ การประชุมสัมมนาระดมสมอง และการมีส่วนร่วมของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง ๑๒ แห่ง ซึ่งขั้นตอนสุดท้ายต้องผ่านทำประชาพิจารณ์ นโยบายที่กำหนดขึ้นเป็นนโยบายสาธารณะเพื่อเป็นของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

๓) การนำนโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง ไปสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล เป็นการที่สำนักศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง ๑๒ แห่ง นำนโยบายที่ได้จากการจัดทำ ไปบรรจุลงในนโยบาย และแผน หรือ กำหนดเป็นปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการและกิจกรรม ดำเนินการตามนโยบาย รวมทั้งการติดตามการประเมินผล

๔. นโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง โดยการมีส่วนร่วมของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กระบวนการกำหนดนโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขงโดยการมีส่วนร่วมของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ เป็นการทดลองโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากรจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ทั้ง ๑๒ แห่ง ประกอบด้วย

๑) การบูรณาการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้สามารถเชื่อมโยงและสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) นโยบายและแผนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และมหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมทั้งแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และความต้องการของประชาชน

๒) การดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนมีส่วนร่วม ในการวางแผน ปฏิบัติ และติดตามประเมินผล

๓) เน้นการความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ของประเทศในลุ่มน้ำโขง และส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดช่องทาง

เชื่อมโยงด้านเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยว

๔) การมีเอกภาพในนโยบายด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี ของประเทศในลุ่มน้ำโขง แต่มีความเป็นอิสระในวิธีการดำเนินงานของแต่ละสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ข้อเสนอแนะและทัศนะอื่น ๆ

๑) ควรมีการกำหนดให้ศาสนาพุทธเป็นนโยบายระดับชาติและระดับหน่วยปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงประเทศอนุภาคลุ่มน้ำโขง เกือบทั้งหมดเชื่อมโยง

๒) สำนักงานศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรเพิ่มบทบาททางด้านศาสนา โดยระบุเป็นสำนักงานศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

๓) นโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรเป็นนโยบายสาธารณะที่มีการประชาพิจารณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง

๔) นโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ต้องมีกลไกที่สามารถทำให้ปรับเปลี่ยนนโยบายได้ โดยใช้กระบวนการวิจัยติดตาม มีหน่วยเฝ้าระวังคอยตรวจสอบและสามารถปรับเปลี่ยนได้

๕) การเชื่อมโยงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงอนุภาคประเทศลุ่มน้ำโขง ต้องเป็นไปโดยไม่ให้อิทธิพลหรือผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะในส่วนที่จะกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และการค้าการท่องเที่ยว

๖) เอกภาพของนโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงประเทศอนุภาคประเทศลุ่มน้ำโขง ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องผลักดันให้เป็นกฎหรือระเบียบให้บุคลากรของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของทุกแห่งมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย

๗) จะต้องมีนโยบายร่วมสำหรับภายในประเทศในด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภูมิภาคตะวัน

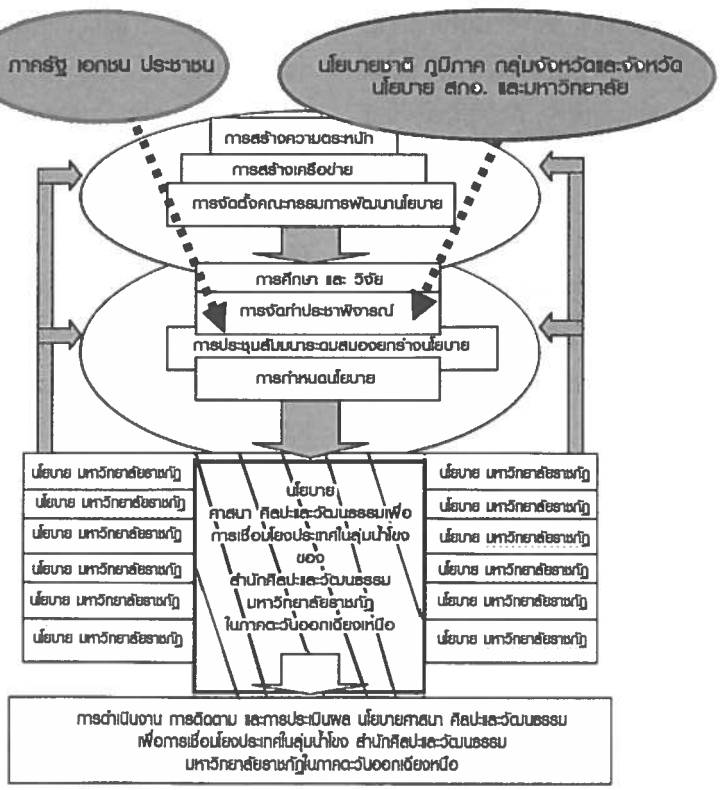

ออกเฉียงเหนือก่อนที่จะดำเนินการกำหนดนโยบายสำหรับการเชื่อมโยงประเทศในอนุภาคลุ่มน้ำโขง

สรุปผลการวิจัย รูปแบบพัฒนานโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ในการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขง ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ ที่ใช้ประกอบ นโยบายศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการเชื่อมโยงประเทศในลุ่มน้ำโขงโดยการมีส่วนร่วมของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิสัยทัศน์ การสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีของประชาชนในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (ร้อยรัดสายสัมพันธ์ประชาชนในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงด้วยการเชื่อมโยงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม)

พันธกิจ พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้สามารถดำเนินการเชื่อมความสัมพันธ์อันดีในด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมกับประเทศในลุ่มน้ำโขง

เป้าประสงค์

๑. เพื่อสร้างองค์กรที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์อันดีในด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมกับประเทศในลุ่มน้ำโขง

๒. เพื่อพัฒนาศูนย์กลางวิชาการ การวิจัย การแลกเปลี่ยนการเรียนการสอน และข้อมูลสารสนเทศด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศในลุ่มน้ำโขง โดยการมีส่วนร่วมของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓. เพื่อพัฒนาการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแสดงและกิจกรรม ในด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศในลุ่มน้ำโขง โดยการมีส่วนร่วมของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการเชื่อมโยงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศในลุ่มน้ำโขง

๕. เพื่อปลูกฝัง สร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจอันดีของประชาชน ในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยกระบวนการเชื่อมโยง ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาบุคลากรสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีศักยภาพ ในการเชื่อมความสัมพันธ์อันดีในด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมกับประเทศในลุ่มน้ำโขง

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างเครือข่าย คณะกรรมการในระดับปฏิบัติและระดับนโยบาย และจัดตั้งองค์กร เพื่อการบูรณาการและเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเสริมสร้างและพัฒนา เพื่อการอนุรักษ์ สืบสาน ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมกับประเทศในลุ่มน้ำโขง

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การส่งเสริมสนับสนุนวิชาการด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมกับประเทศในลุ่มน้ำโขง และพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลสารสนเทศ การประชุมวิชาการ และการวิจัย ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ประเทศในลุ่มน้ำโขง

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การส่งเสริมการศึกษาด้านภาษา แลกเปลี่ยนการเรียนการสอน ประเทศในลุ่มน้ำโขง (ภาษาไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา และจีน รวมถึงภาษาประจำถิ่น)

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การเชื่อมโยงการพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมกับประเทศในลุ่มน้ำโขง กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยวในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

บรรณานุกรม

กนกอร ยศไพบูลย์.(๒๕๔๗). **คู่มือการฝึกอบรมการพัฒนากระบวนการบริหารในรูปคณะบุคคลของคณะกรรมการสถานศึกษา.** โครงการบริการวิชาการแก่สังคม. ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กนกอร ยศไพบูลย์และเรณู คุปตัษเฐียร. (๒๕๔๗). **รายงานโครงการบริการวิชาการแก่สังคม เรื่อง การพัฒนากระบวนการบริหารในรูปคณะบุคคลของคณะกรรมการสถานศึกษาในชุมชนท้องถิ่น.** ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กระมล ทองธรรมชาติและคณะ. (๒๕๒๗). **การทำงานในระบบคณะกรรมการ ผลงานวิจัยด้านการบริหารบุคคลใน ข้าราชการพลเรือน (พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๒๕).** กรุงเทพมหานคร : บริษัทประชาชน จำกัด แผนกพิมพ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๖ ก). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

_____. (๒๕๔๖ ข). **คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

_____. (๒๕๔๖ ค). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

_____. (๒๕๔๖ ง). **พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).

_____. (๒๕๔๗). **คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (๒๕๔๗). **การบริหารแบบกระจายอำนาจ : โรงเรียนพร้อมหรือยัง.** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย .

เกษม วัฒนชัย. (๒๕๔๖). **ธรรมาภิบาลกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

คณะกรรมธิการ การศาสนา จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม. (๒๕๕๑). **อำนาจหน้าที่คณะกรรมธิการ การศาสนา จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม.** http://www.senate.go.th/nla๒/committee/index. php?committee_id=๓๘ (ค้นเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๑)

ธีระ รุญเจริญ. (๒๕๔๗). **สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วม ในการบริหารและการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

ประเวศ วะสี. (๒๕๔๑). **กระทรวงศึกษาธิการกับการกู้ชาติบ้านเมืองให้พ้นภัยวิกฤติ.** http://www.prawase.com/article/๔๐.pdf (ค้นเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕ ๑)

_____. (๒๕๔๑). **ปฏิรูปการศึกษายกเครื่องทางปัญญาทางรอดจากความหายนะ.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเคล็ดไทยจำกัด.

_____. (๒๕๔๒). "วัดคือทุนทางสังคมอันยิ่งใหญ่" **เสขิยธรรม.** ฉบับที่ ๔๐ ปีที่ ๕ (มกราคม-เมษายน, ๒๕๔๒) หน้า ๒๑-๒๓

_____. (๒๕๔๗). **กระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public Policy Process).**http://www.khlong-u-taphao.com/upload/forum/policy๑.pdf (ค้นเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๑)

_____. (๒๕๔๘). **อนาคตประเทศไทย ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๘.** http://www.prawase.com/article/๙๘.pdf (ค้นเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑)

_____. (๒๕๔๙). **อนาคตประเทศไทย อนาคตของเราร่วมกัน.** http://www.prawase. com/article/๑๑๔.pdf (ค้นเมื่อ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑)

_____. (ม.ป.ป.). **พุทธธรรมกับสังคม.** กรุงเทพมหานคร : เอชเอ็นการพิมพ์.

ปรัชญา เวสารัชช์. (๒๕๔๕). **ชุดฝึกอบรมครู : ประมวลสาระ บทที่ ๑ หลักการจัดการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

พิศาล ศิริธร. (๒๕๕๑). **การเชื่อมโยงนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ(พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๓) สู่ท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** http://www.nrct.go.th/๒๐๐๘/downloads/ ๑๒๐๒๐๘_pptPisan. pdf (ค้นเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๑)

เพทาย พ่งษ์เพียจันทร์. (๒๕๕๑). **การเชื่อมโยงนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. ๒๕๕ ๑-๒๕๕๓) สู่ท้องถิ่น : ภาคเหนือ.** http://www.nrct.go.th/๒๐๐๘/ downloads/ ๑๒๐๒๐๘_pptPatai.pdf (ค้นเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๑)

มานพ จันทน์เทศ. (ม.ป.ป.๑). **รายงานการวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการพัฒนานโยบายของสถาบันราชภัฏ.** http://gold.rajabhat.edu/ Academic/documents/RIP/ ๑๐-๑/RIP-๐๐๖.pdf (ค้นเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๑)

_____. (ม.ป.ป.๒). **การนำเสนอรูปแบบการพัฒนานโยบายของสถาบันราชภัฏ.** http://onzonde.multiply.com/reviews/item/๒๗ (ค้นเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๑)

เยาวภา ประคองศิลป์ และโกวิทย์ หน่อศรีดา. (๒๕๔๗). **รายงานการวิจัยการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการและหน่วยงานทางการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.

เรณู คุปตัษเฐียร. (๒๕๔๑). **การศึกษารูปแบบการบริหารการศึกษาสถาบันการศึกษาสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ:กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ .

_____. (๒๕๔๕ ก). **คู่มือคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษาด้านกระบวนการบริหารการศึกษา.** ขอนแก่น : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

_____. (๒๕๔๕ ข). **รายงานการวิจัยเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. ขอนแก่น : หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

_____. (๒๕๔๗). **การพัฒนากระบวนการกระจายอำนาจ การบริหารและการศึกษาการศึกษา จากกระทรวงศึกษาธิการไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

วิชัย ตันศิริ. (๒๕๔๓). **คำอธิบายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สาธาร.

สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (๒๕๕๐). **ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .....ฉบับลงประชามติ.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตำรวจ.

สุนีย์ เลี่ยวเพ็ญวงษ์ และคณะ. (๒๕๔๕). **รายงานการวิจัยเรื่อง สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบคิดผ่านงานวรรณกรรมลุ่มน้ำโขง.** ศูนย์วิจัยพหุลักษณ์สังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. http://www.plurality.net/researchabstract/sunee-๔๕.pdf (ค้น

เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๑)

สุลักษณ์ ศิวรักษ์. (๒๕๑๗). **ปรัชญาการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : เคล็ดไทย.

_____. (๒๕๑๙). **ศาสนากับการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร : สภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย.

_____. (มปป.) **อนาคตของวัฒนธรรมไทย.** http://www.sulak-sivaraksa.org/th/index.php?option=com_content&task=view&id= ๑๔๓&Itemid=๓ (ค้นเมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕ ๑)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (๒๕๔๒). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒.** กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟิค.

_____. (๒๕๔๓). **อุดมศึกษาสู่ปวงชน.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.

_____. (๒๕๔๕). **การบริหารแบบกระจายอำนาจ : โรงเรียนพร้อมหรือยัง.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการพลเรือน. (มปป.). **คำเฉพาะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.** http://www.opdc.go.th/special.php?spc_id=๓&content_id=๓๓๗ (ค้นเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (๒๕๔๕). **สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๔๙.** กรุงเทพ : ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์.

สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. (๒๕๕๐). **นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๓)** http://www.nrct.go.th/download/๒๒ ๑๐๑.pdf (ค้นเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (๒๕๒๓). **สู่ความเข้าใจวัฒนธรรม.** กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งจำกัด.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (๒๕๔๕). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ ที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (มปป.). **ตอนที่ ๒ กระบวนการพัฒนานโยบายการศึกษา** http://www.onec.go.th/HTML_๙๙/ONEC/g๓ ๑_oc ๑_๒.pdf (ค้นเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม๒๕๕๑)

อนินท์ พุฒโชติ. (๒๕๔๕). **รายงานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์เชิงนโยบายระหว่างการศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจลาวภายใต้ "จินตนาการใหม่" ค.ศ. ๑๙๘๖-๒๐๐๐.** ศูนย์วิจัยพหุลักษณ์สังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. http://www.plurality.net/researchabstract/anin%๒๐imegine%๒๐v.pdf (ค้นเมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๑)

อมร รักษาสัตย์และคณะ. (๒๕๔๓). **ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน.** กรุงเทพมหานคร : การันต์การพิมพ์.

อุทัย บุญประเสริฐ. (๒๕๔๕). **การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัย บุญประเสริฐ. (๒๕๔๗). **รายงานการวิจัยเรื่องบทบาทและการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาในประเทศที่คัดสรร.** กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

อุทัยวรรณ ต่านวิวัฒน์และคณะ. (๒๕๔๕). **การวิจัยเรื่อง การศึกษางานวิจัยทางด้านแบบลักษณ์ภาษาในอนุภาคลุ่มน้ำโขง.** ศูนย์วิจัยพหุลักษณ์สังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. http://www.plurality.net/researchabstract/uthaiwan-๔๕.pdf (ค้นเมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๑)

การพัฒนารูปแบบ One Stop Service สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยความร่วมมือของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมกับศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจจอมสุรินทร์

The Development of One Stop Service for One Tambon One Products (OTOP) in Surin Province by Official of Art and Culture and University Business Incubator of Chom Surin

ผศ.ฉลอง สุขทอง, อ.ปรีดา ปัทมาวิไล,
อ.สุรีย์ฉาย สุคันธรัต, อ.จรัญญา ไชยเสริฐ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ One Stop Service สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยความร่วมมือของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมกับศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจจอมสุรินทร์ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถามและเทคนิคการประชุมระดมสมอง

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ปัจจุบันมีทั้งหมด ๙๑๙ กลุ่ม แบ่งเป็น ประเภทกิจการเจ้าของคนเดียว ๒๒๖ กลุ่ม กลุ่มผู้ผลิตในชุมชน ๖๓๑ กลุ่ม ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ๖๒ กลุ่ม โดยมีกลุ่ม OTOP ที่ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานอยู่ในระดับ ๓-๕ ดาว จำนวน ๔๒๐ กลุ่ม ประเภทของผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) ของจังหวัดสุรินทร์สามารถจำแนกออกได้เป็น ๕ กลุ่ม ประกอบด้วย ๑. กลุ่มของใช้/ของที่ระลึก/ตกแต่ง ๒. กลุ่มผ้าและเครื่องแต่งกาย ๓. กลุ่มเครื่องดื่ม ๔. กลุ่มอาหาร ๕. กลุ่มยาและสมุนไพร ในส่วนของปัญหาสำคัญๆ ของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) จังหวัดสุรินทร์ มีอยู่หลายประการ ได้แก่ ปัญหาด้านเงินลงทุนและเงินทุนหมุนเวียน คุณภาพสินค้าไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาราคาวัตถุดิบสูงและไม่คงที่ การขาดแคลนแรงงานในฤดูกาลทำนา การขายตัดราคากันเองในกลุ่มเดียวกันและระหว่างกลุ่ม การขาดความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม ปัญหาเรื่องการสร้างเครือข่ายกลุ่ม OTOP ระดับจังหวัดและระดับประเทศปัญหาด้านการตลาด

การพัฒนาระบบเครือข่าย One Stop Service สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในระดับจังหวัด จากการวิจัยพบว่า ระบบเครือข่ายที่เหมาะสมในระดับจังหวัดคือรูปแบบที่กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นระดับอำเภอสร้างเครือข่ายของตนเองขึ้นมาก่อนตามกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ตนผลิต ๕ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มของใช้/ของที่ระลึก/ตกแต่ง ๒) กลุ่มผ้าและเครื่องแต่งกาย ๓) กลุ่มเครื่องดื่ม ๔) กลุ่มอาหาร ๕) กลุ่มยาและสมุนไพร โดยมีสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเป็นผู้รวบรวมข้อมูล และข้อมูลจะถูกเชื่อมโยงเก็บไว้ที่ศูนย์กลาง และข้อมูลจะถูกเข้าถึงได้ผ่านทางหน่วยงานสำคัญ ดังนี้ ๑) เครือข่าย UBIC ในกลุ่มมหาวิทยาลัย ๒) เครือข่ายสำนัก

ศิลปะและวัฒนธรรมทั่วประเทศ ๓) เครือข่ายมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ๔) บุคคลทั่วไป และจากการประชุมระดมสมองงานวิจัยได้เสนอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ One Stop Service สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการชุดนี้จะเป็นผู้กำกับดูแลการประสานงานและการดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ เช่น การรวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์จากแต่ละกลุ่ม การจัดตั้งระบบเครือข่าย และการดำเนินงาน ในขั้นตอนสุดท้ายคณะผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนา Web Site ที่มีชื่อว่า "One Stop Service OTOP" ให้สามารถใช้งานได้เต็มรูปในรูปแบบของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ที่ให้บริการครบวงจร ตั้งแต่การเลือกชมตัวอย่างสินค้า รายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า คุณสมบัติ ราคา การติดต่อซื้อขายสินค้าหรือบริการ รวมทั้งการโฆษณาสินค้าและการโอนชำระเงินค่าสินค้าผ่านทางระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้เป็นอย่างดี

Abstract

This research aimed to develop the model of One Stop Service for One Tambon One Products (OTOP) in Surin Province by official of Art and Culture and University Business Incubator of Chom Surin. The research methodology was used by research and development, the technical both quantitative and qualitative research, collecting data by observation, questionnaire, interview and brainstorming.

The research findings were revealed as follows:

The overall groups of people who produced OTOP in Surin Province recently were 919 groups, these could be classified as a kind of the private individual business was 226 groups, a group of community products was 631 groups, a group of Small and Medium Enterprise (SME) was 62 groups, and a group of three to five stars standard products of One Tambon One Products (OTOP) was 420 groups. While OTOP in Surin Province could be classified by five types, they consisted of 1) Utensils, souvenirs, and decorations, 2) clothes and dresses, 3) beverages, 4) foods, and 5) medicines and herbals. There are various problems for the OTOP groups for example; the problem of monetary investments and gross working capital, the quality of goods were not standard, the price of raw sources were high and unsteady, lacking workers in rainy season, sales below costs between groups, lacking knowledge in group management, network products of OTOP through provinces and whole the country had quite little, the marketing contributed problem.

The network development of One Stop Service for OTOP into province level, it was found that the network development of One Stop Service for OTOP into province level was the model for OTOP into districts level needed to make own networks according to group products, in which could be divided into five types, they were 1) Utensils, souvenirs, and decorations, 2) clothes and dresses, 3) beverages, 4) foods, and 5) medicines and herbals. The data products of OTOP have passed through local development office in each district by linking data from the centre, and then data would go through the important organizations as follows: 1) UBIC network of Surindra Rajabhat University, 2) Art and Cultural Office network overall the country, 3) Foreign University network, 4) General people. The brainstorming of research has

set up the board committees of One Stop Service for OTOP in province level. These board committees would be acted as administrative management, coordinator, collecting data from each OTOP groups, setting up the network and performing. Finally, the researcher have designed developed web site for management named "One Stop Service OTOP". This web site will be presented as trade mark of e-commerce, so the concept of e-commerce is all about using the Internet to do business better and faster. Therefore, "One Stop Service OTOP" website would be covered all services such as visiting the sample products, products details, products advertisement, price, services and how to pay. This website could be tools of e-commerce to displaying OTOP in Surin Province.

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) ในนโยบายทางด้านเศรษฐกิจรัฐบาลได้ยึดเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยยึดหลักคุณธรรมกำกับการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบตลาดเสรี มีเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ให้มีความแข็งแกร่งสามารถพึ่งพาตนเองได้ ภายใต้กรอบความยั่งยืนและความพอดี มุ่งเน้นให้ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญผนึกกำลังร่วมกับภาครัฐและภาคประชาสังคม เพิ่มความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจทั้งสามภาค มีนโยบายหลักในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) ให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับภาค ระดับชาติ และระดับการส่งออก โดยจัดระบบการบริหารจัดการโครงการแบบบูรณาการ เพื่อเสริมสร้างเทคโนโลยีและการจัดการควบคู่ไปกับการสนับสนุนด้านการตลาด

แนวคิดการให้บริการแบบ One Stop Service เป็นแนวคิดทฤษฎีทางด้านการตลาดที่ต้องการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาใช้บริการหรือผู้มาติดต่อ ซึ่งหากมองในมุมมองของผู้บริโภค แนวความคิดแบบ One Stop Service นี้จะเป็นการให้บริการที่ดีที่สุด เพราะผู้ใช้บริการสามารถรับการบริการได้ ณ ที่แห่งเดียวก็เสร็จสิ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้บริการหรือผู้มาติดต่อได้รับความสะดวกสบายไม่ต้องเสียเวลามากมายไปกับการรอคอย ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย แนวความคิดแบบ One Stop Service นี้ มีการใช้กันแล้วอย่างแพร่หลายทั้งหน่วยงานราชการที่ต้องให้บริการกับประชาชนและหน่วยงานในภาคธุรกิจ ผลดีของผู้ที่นำแนวความคิดนี้มาใช้คือเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของหน่วยงานและสามารถให้บริการลูกค้าได้ครั้งละจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายทางการตลาด คือ การสร้างความพึงพอใจสูงสุดแก่ลูกค้า

ในการดำเนินงานด้านการตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP)ในจังหวัดสุรินทร์ นอกจากมีปัญหาในเรื่องของการรักษามาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้บริโภคแล้ว งานด้านการตลาดก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของการบริหารการตลาดมีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภค การนำแนวคิดในเรื่องการบริการแบบ One Stop Service มาใช้สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) ในจังหวัดสุรินทร์โดยความร่วมมือของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมและศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจจอมสุรินทร์ (UBICS) จึงเป็นการพัฒนารูปแบบการให้บริการบนฐานของความร่วมมือระหว่างเครือข่ายที่มีอยู่อย่างกว้างขวาง จึงนับเป็นทางเลือกที่เหมาะสมเป็นโอกาสดีสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ที่สามารถเปิดช่องทางใหม่ในการสื่อสารกับลูกค้าเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับเขาเหล่านั้น ซึ่งผลดีที่จะตามมาโอกาสทางการตลาดของสินค้า OTOP สุรินทร์ที่เปิดกว้างขึ้นนั่นเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและจำแนกสถานะทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์

๒) เพื่อศึกษาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาของผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์

๓) เพื่อพัฒนาระบบเครือข่าย One Stop Service ของผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในระดับจังหวัด

๔) เพื่อพัฒนารูปแบบ One Stop Service สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยความร่วมมือของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมกับศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจชุมสุรินทร์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบ One Stop Service สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยความร่วมมือของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมกับศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจชุมสุรินทร์มีกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

๑. ผู้ประกอบการ OTOP ในจังหวัดสุรินทร์ที่ได้รับการประเมินจัดอันดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับ ๓-๕ ดาว และกลุ่มผู้ประกอบการ OTOP ที่สนใจ

๒. กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ OTOP ที่เด่นเป็นชื่อเสียงของจังหวัดคือ ผ้าไหมกับเครื่องเงิน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ One Stop Service สำหรับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยความร่วมมือของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมกับศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจชุมสุรินทร์ คณะผู้วิจัยใช้เทคนิคทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการสร้างเครื่องมือ เก็บข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการประชุมระดมสมองรวม ๓ ครั้ง โดยมีขั้นตอนวิธีการ ดังนี้

๑. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสร้างเครื่องมือโดยคณะผู้วิจัย และที่ปรึกษา

๒. การรวบรวมเก็บข้อมูลของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

๓. จัดประชุมระดมสมองครั้งที่ ๑ เพื่อทราบปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่มผู้ประกอบการ OTOP ในจังหวัดสุรินทร์ ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยตัวแทนจากกลุ่มผู้ประกอบการ OTOP ในจังหวัดสุรินทร์จำนวน ๒๐ กลุ่ม ตัวแทนจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ตัวแทนจากศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจชุมสุรินทร์และตัวแทนจากหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนกลุ่ม OTOP เช่น พัฒนาชุมชน อุตสาหกรรมจังหวัด สหกรณ์จังหวัด พาณิชย์จังหวัด รวมจำนวน ๕๐ คน

๔. พัฒนาระบบเครือข่าย One Stop Service ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในระดับจังหวัด โดยการจัดประชุมระดมสมองครั้งที่ ๒ ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยตัวแทนจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ตัวแทนจากศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจชุมสุรินทร์ปราชญ์ท้องถิ่นและนักวิชาการ รวมจำนวน ๒๐ คน

๕. พัฒนารูปแบบ One Stop Service สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์โดยความร่วมมือของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม กับศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจชุมสุรินทร์โดยคณะผู้วิจัยได้สร้างโมเดลจำลองของเครือข่ายความร่วมมือหลายรูปแบบให้ผู้เข้าร่วมประชุมพิจารณาและออกแบบเว็บไซต์และการทำงานของเว็บไซต์ให้ที่ประชุมร่วมวิพากษ์พิจารณาข้อดีข้อเสีย เป็นการจัดประชุมระดมสมองครั้งที่ ๓ ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยตัวแทนจากกลุ่มผู้ประกอบการ OTOP ในจังหวัดสุรินทร์จำนวน ๑๐ กลุ่ม ตัวแทนจากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ตัวแทนจากศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจชุมสุรินทร์และตัวแทนจากหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนกลุ่ม OTOP ปราชญ์ท้องถิ่นและนักวิชาการ รวมจำนวน ๖๐ คน

๖. การสรุปผล และรายงานการวิจัย

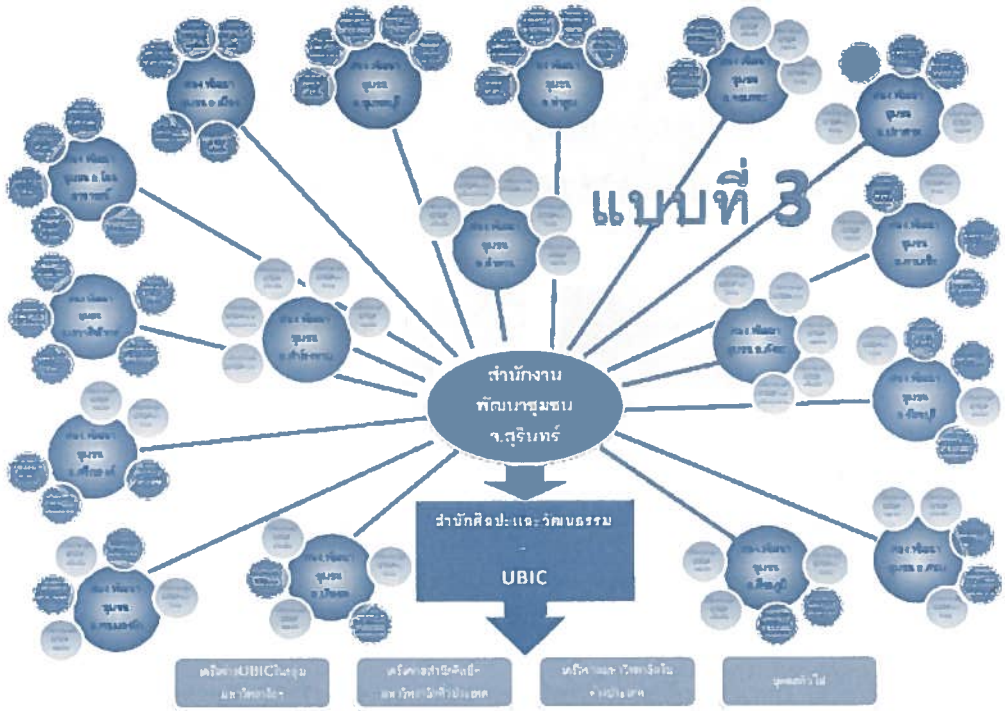

ภาพที่ ๑.๑ แสดงรูปแบบระบบเครือข่าย One Stop Service ของ OTOP จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบ One Stop Service สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์โดยความร่วมมือของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมกับศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจจอมสุรินทร์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๑. การศึกษาสภาพปัจจุบันและจำแนกสถานะทางธุรกิจของผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ ผลการดำเนินการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์มีทั้งหมด ๙๑๙ กลุ่ม แบ่งเป็น กิจการเจ้าของคนเดียว มี ๒๒๖ กลุ่ม กลุ่มผู้ผลิตในชุมชน มีจำนวน ๖๓๑ กลุ่ม ประเภทธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) มี ๖๒ กลุ่ม

มีกลุ่ม OTOP ที่ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานอยู่ในระดับ ๓-๕ ดาว จำนวน ๔๒๐ กลุ่ม จากการคัดสรรสุดยอดสินค้า OTOP (OPC : OTOP Product Champion) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ การจัดประเภทของผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) ของจังหวัดสุรินทร์สามารถจำแนกออกได้เป็น ๕ กลุ่ม ดังนี้ ๑) กลุ่มของใช้ / ของที่ระลึก / ตกแต่ง ๒) กลุ่มผ้าและเครื่องแต่งกาย ๓) กลุ่มเครื่องดื่ม ๔) กลุ่มอาหาร ๕) กลุ่มยาและสมุนไพร

๒. สาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) ในจังหวัดสุรินทร์ ผลจากการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

๒.๑ ปัญหาด้านเงินลงทุนและเงินทุนหมุนเวียน แนวทางการแก้ไขคือ สร้างโอกาสให้กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) เข้าถึงแหล่งทุนและสถาบันการเงินต่างๆ ให้มากขึ้น

๒.๒ คุณภาพของสินค้าไม่ได้มาตรฐาน แนวทางแก้ไขคือ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านการแข่งขันด้วยการสร้างเอกลักษณ์ และพัฒนาตราสินค้าให้เป็นที่ยอมรับ โดยให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นหรือในภูมิภาคใช้การวิจัยและพัฒนาเพื่อ

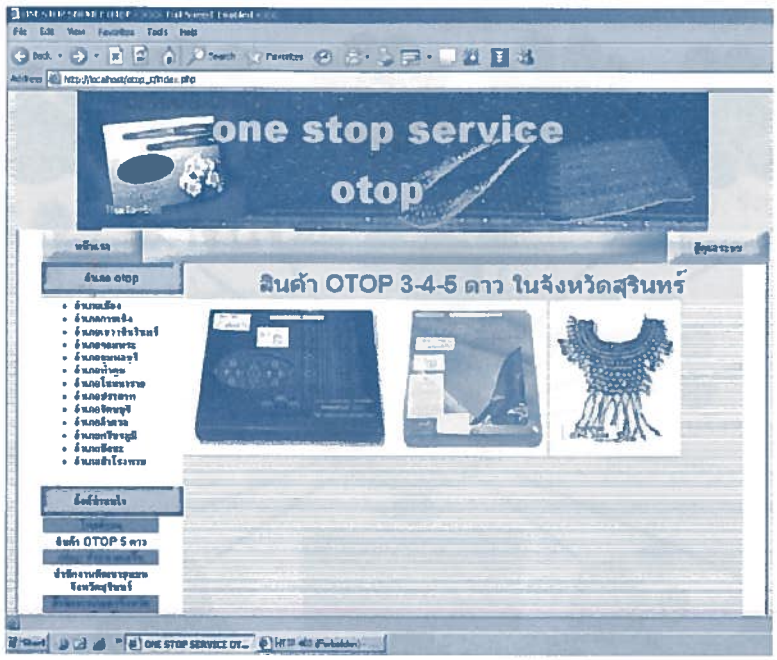

ภาพที่ ๑.๒ แสดงหน้าหลักของเวปไซต์ One Stop Service OTOP จังหวัดสุรินทร์

พัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP)

๒.๓ ราคาวัตถุดิบสูงและไม่คงที่ ส่วนใหญ่กลุ่มที่ประสบปัญหาดังกล่าวคือ กลุ่มทอผ้าไหม วัตถุดิบคือเส้นไหมและสีย้อมมีราคาไม่แน่นอน แนวทางแก้ไขคือ ส่งเสริมให้กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเองเป็นการทดแทนการซื้อ จะสามารถแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง

๒.๔ ขาดแคลนแรงงานในฤดูกาลทำนา แนวทางแก้ไขคือ ให้ความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม การจัดการการผลิต การบริหารคำสั่งซื้อเพื่อผลิตสินค้าได้ตามความต้องการของลูกค้าและทันเวลาในการส่งมอบ

๒.๕ การขายตัดราคากันเองในกลุ่มและระหว่างกลุ่มแนวทางแก้ไขคือ การให้ความรู้ในด้านการการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งและตระหนักในความเป็นกลุ่มและพัฒนาเครือข่ายที่เข้มแข็งและกว้างขวางทั้งในระดับจังหวัดและประเทศ

๒.๖ การบริหารจัดการกลุ่ม แนวทางแก้ไขคือ ฝึกอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกกลุ่มในการทำงานกลุ่มและบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ปลูกจิตสำนึกในการทุ่มเทและเสียสละเพื่อกลุ่ม

๒.๗ การให้การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐมีความซ้ำซ้อนกัน ทางแก้ไขคือ ให้หน่วยงานที่สนับสนุนปรับทิศทางการให้การสนับสนุนเน้นเฉพาะทางที่หน่วยงานนั้นมีความถนัด

๒.๘ ปัญหาด้านการตลาด แนวทางแก้ไขคือ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับและหัวหน้าส่วนราชการทุกส่วนหาช่องทางตลาดใหม่ ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญและหันมาใช้สินค้าในท้องถิ่น พัฒนาให้เป็นตลาดที่สำคัญอีกตลาดหนึ่ง

๓. รูปแบบระบบเครือข่าย One Stop Service ของผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) ในระดับจังหวัด จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของเครือข่าย One Stop Service ของกลุ่มผู้ประกอบการ OTOP จังหวัดสุรินทร์ที่เหมาะสม เริ่มต้นจากกลุ่มผู้ประกอบการ OTOP ในแต่ละอำเภอสร้างเครือข่ายของตนขึ้นมาตามกลุ่มผลิตภัณฑ์ ซึ่งมี ๕ กลุ่ม คือ ๑) กลุ่มของใช้ / ของที่ระลึก / ตกแต่ง ๒) กลุ่มผ้าและเครื่องแต่งกาย ๓) กลุ่มเครื่องดื่ม ๔) กลุ่มอาหาร ๕) กลุ่มยาและสมุนไพร โดยรวบรวมข้อมูลทุกด้าน

ของตนเองผ่านทางสำนักงานพัฒนาชุมชนแต่ละอำเภอ ข้อมูลเหล่านั้นจะถูกเชื่อมโยงเก็บไว้ที่ศูนย์กลางและถูกนำส่งไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ทั่วประเทศ ผ่านเครือข่ายหลัก ๆ ดังนี้ ๑) เครือข่าย UBIC ในกลุ่มมหาวิทยาลัย ๒) เครือข่ายสำนักศิลปะและวัฒนธรรมทั่วประเทศ ๓) เครือข่ายมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ และ ๔) บุคคลทั่วไป ซึ่งแนวคิดในการพัฒนารูปแบบระบบเครือข่าย One Stop Service ที่เหมาะสมในระดับจังหวัด เกิดขึ้นจากแนวคิดที่ต้องการจะให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นจะถูกเผยแพร่ออกไปผ่านเครือข่ายที่มีขนาดใหญ่ขึ้น

๔. การพัฒนารูปแบบ One Stop Service ของผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยความร่วมมือของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมกับศูนย์ บ่มเพาะวิสาหกิจจอมสุรินทร์

ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ควรดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการ One Stop Service ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ รวม ๑๐ คน โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ เป็นประธานคณะกรรมการจะเป็นผู้กำกับดูแล ประสานงานการดำเนินงานในส่วนต่าง ๆ เช่น การรวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์ การจัดตั้งระบบเครือข่าย และอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ

คณะผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์การดำเนินงานในรูปแบบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิค (E-Commerce) เต็มรูปเพื่อการปฏิบัติงานได้จริง มีชื่อเว็บไซต์ว่า ***"One Stop Service OTOP"*** •

เอกสารอ้างอิง

ชูศักดิ์ เดชเกรียงไกรกุล และนิทัศน์ คณะวรรณ. (๒๕๔๕). **การตลาด ๑ ตำบล ๑ ผลิตภัณฑ์และธุรกิจ SMEs.** กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม. (๒๕๔๙).**รายงานผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (OTOP) ปี ๒๕๔๙ (ฉบับปรับปรุง).** กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (๒๕๔๙). **แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ.๒๕๕๐ - ๒๕๕๔).** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, กรมส่งเสริมการเกษตร. (๒๕๔๘). **คู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน.** กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร.

อภิชัย พันธเสน. (๒๕๓๙). **พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและมรรค แนวคิดและภาพรวมของการพัฒนา.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิปัญญา.

University Business Incubator. (มปป.ข.). **ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** สุรินทร์ : คลังนานาวิทยา.

พัฒนาชุมชนจังหวัดสุรินทร์. (มปป.ข.). **การคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ OTOP ประจำปี ๒๕๕๒.** http://cddweb.cdd.go.th/surin/ (สืบค้นเมื่อ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๑).

ไทยตำบล. (มปป.ข.). **มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน.** http://www.tisi.go.th/otop/otop.html#topic๑ (สืบค้นเมื่อ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๑).

ชาติพันธุ์วรรณนา
บนเส้นทางเมียนม่าร์สู่จีน

อ.กฤษฎา พิณศรี

• ด่านท่าขี้เหล็ก ประเทศสหภาพพม่า

การเดินทางไปสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศสหภาพพม่า และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดูงานและฝึกอบรมตามหลักสูตร *"การวิจัยแนวชาติพันธุ์วรรณนาของชนเผ่า ประเทศเมียนม่าร์และประเทศจีน สำหรับอาจารย์ บุคลากรและเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์"* ซึ่งสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จัดให้มีขึ้นในระหว่างวันที่ ๑๓-๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีการเก็บข้อมูล มีความเชี่ยวชาญในการวิจัยแนวชาติพันธุ์วรรณนา สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการวิจัยระหว่างกัน

ผู้เข้าร่วมโครงการครั้งนี้ประกอบด้วยคณาจารย์ บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ นักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค และบุคคลภายนอกที่มีความสนใจ

รวมทั้งสิ้น ๖๒ คน โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ภาณุรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ธงไชย ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะผู้ควบคุมการเดินทางและเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่คณะผู้เข้าร่วมโครงการ

วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑

การเดินทางเพื่อศึกษาดูงานครั้งนี้เริ่มต้นขึ้นเมื่อเวลาประมาณ ๑๓.๓๐ น. ของวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑ พาหนะที่ใช้ในการเดินทางเป็นรถโดยสารปรับอากาศของบริษัทสวัสดิทัวร์ ซึ่งได้พาคณะของเราเดินทางออกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์มุ่งตรงขึ้นเหนือสู่จังหวัดเชียงราย เพื่อไปข้ามด่านชายแดนไทย-พม่าในเช้าของวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีเป้าหมายของการเดินทางที่เมืองลาและเมืองเชียงตุง ประเทศสหภาพพม่า

ในระหว่างการเดินทางซึ่งใช้เวลาตลอดช่วงบ่ายและกลางคืนของวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑ หัวหน้าคณะผู้ควบคุมการเดินทางทั้งสองท่านไม่ยอมปล่อยเวลาให้เสียไปอย่างไร้คุณค่า ด้วยการให้ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นและความคาดหวังต่อสิ่งที่จะได้รับจากการเดินทางครั้งนี้ รวมทั้งกล่าวถึงหัวข้อวิทยานิพนธ์หรือประเด็นการศึกษาที่แต่ละคนสนใจ ข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ที่จะเดินทางไปศึกษา เทคนิควิธีการเก็บข้อมูล ฯลฯ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเดินทางไปศึกษาดูงาน ดังนั้น วันแรกของการเดินทางนี้กว่าที่ทุกคนจะได้พักผ่อนก็เมื่อเวลาล่วงไปเกือบค่อนคืน

วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑

คณะผู้ร่วมโครงการเดินทางมาถึงด่านชายแดนอำเภอแม่สายเมื่อเวลาประมาณ ๖.๓๐ น. ของวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑ จากนั้นได้แวะพักที่รีสอร์ทแห่งหนึ่งเพื่ออาบน้ำทำธุระส่วนตัวและรับประทานอาหารเช้าที่อำเภอแม่สาย เสร็จเรียบร้อยแล้วจึงเดินทางเข้าสู่ประเทศสหภาพพม่าทางด่านชายแดนเมืองท่าขี้เหล็ก หลังจากดำเนินขั้นตอนพิธีการผ่านแดนเสร็จสิ้นซึ่งใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง คณะของเราก็เริ่มออกเดินทางมุ่งสู่เมืองลาซึ่งเป็นจุดหมายแรกของการเดินทางศึกษาดูงานในวันนี้

เส้นทางที่ใช้ในการเดินทางเป็นถนนราดยาง ๒ เลน สภาพค่อนข้างดี รถของเราซึ่งเป็นรถโค้ชปรับอากาศพาเราเดินทางผ่านหมู่บ้านชุมชนและด่านตรวจซึ่งมีอยู่เป็นระยะ รวมทั้งผ่านเมืองท่าเดื่อซึ่งในอดีตเคยเป็นเส้นทางเดินทัพของราชอาณาจักรสยามในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รถได้จอดให้คณะของเราลงไปถ่ายรูปเก็บข้อมูลที่ตลาดริมทางสักครู่ จากนั้นได้เดินทางต่อถึงเมืองพยากและแวะพักดื่มชา เข้าห้องน้ำทำธุระส่วนตัวประมาณ ๒๐ นาที จึงออกเดินทางผ่านหมู่บ้านดอยเหมยและตัวดอยเหมยซึ่งเป็นดอยสูงและมีหมอกปกคลุมตลอดทั้งปี ภูมิประเทศช่วงตั้งแต่เมืองท่าเดื่อเป็นต้นมาเริ่มมีสภาพเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน ทิวทัศน์สวยงาม ข้างทางบางช่วงมีแม่น้ำต้าปิ้งไหลขนานไปกับถนน มีหมู่บ้านตั้งอยู่บริเวณที่ราบระหว่างหุบเขาเรียงรายกัน และเห็นร่องรอยของการทำนาแบบขั้นบันไดอยู่เป็นระยะ

คณะผู้ร่วมโครงการเดินทางถึงเมืองเชียงตุงเมื่อเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. และได้แวะพักรับประทานอาหารกลางวันที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ชานเมือง พวกเราใช้เวลารับประทานอาหารประมาณหนึ่งชั่วโมงก่อนที่จะออกเดินทางต่อไป ตลอดสองข้างทางจากนี้มีลักษณะเป็นหุบเหว เส้นทางเริ่มสูงชันมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็ทำให้ทิวทัศน์ดูยิ่งสวยมากขึ้นด้วย ซึ่งรถก็ได้จอดให้คณะของพวกเราถ่ายรูปภูมิประเทศอันสวยงามที่จุดแวะพักชมวิวอยู่ครู่ใหญ่ ๆ จากนั้นคณะของเราจึงเดินทางต่อโดยมีจุดหมายปลายทางอยู่ที่เมืองลา เมืองเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ท่ามกลางหุบเขาชายแดนพม่าและจีน

เมืองลา ตั้งอยู่ห่างจากชายแดนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายเป็นระยะทางประมาณ ๒๗๕ กิโลเมตร เป็นหัวเมืองสุดท้ายในการเดินทางผ่านเส้นทางสายแม่สาย - ท่าขี้เหล็ก-เชียงตุง -เมืองลา

ก่อนที่จะข้ามแดนเข้าเขตปกครองตนเองสิบสองปันนา มณฑลหยุนหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน และเป็นหนึ่งในเส้นทางที่ทางการจีนเร่งรัดที่จะเปิดขึ้นเพื่อเปิดทางออกสู่ทะเลให้กับพื้นที่ทางตอนใต้ของจีน

รัฐบาลพม่าได้ให้สัมปทานจีนในการบริหารจัดการเมืองลาเป็นเวลา ๙๙ ปี ปัจจุบันอยู่ในเขตปกครองพิเศษหมายเลข ๔ ภายใต้การปกครองของหลินมิ่งเสียนหรือจายลืน ในช่วงระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๔๐ เมืองลามีชื่อเสียงโด่งดังมากในด้านการเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดจนทำให้จายลืนต้องอยู่ในรายชื่อบัญชีดำของสหรัฐ จนกระทั่งจายลืนหรือหลิ่นหมิ่งเสียนประกาศให้เมืองลาเป็นเขตปลอดยาเสพติดตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และหันไปพึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวแทน ทำให้เมืองลาเริ่มมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวในฐานะเป็นศูนย์กลางกาสิโนหรือลาสเวกัสแห่งสามเหลี่ยมทองคำ มีสถานที่ท่องเที่ยวยามราตรีทั้งบ่อน กาสิโนและไนต์คลับต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย

กระทั่งกลางปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่ผ่านมา ทางการจีนมีนโยบายให้ชาวจีนที่เข้ามาอยู่อาศัยทำงานในเขตเมืองลา กลับประเทศทั้งหมดนับหมื่น ๆ คน ทำให้ความคึกคักของเมืองลาที่เคยมีในอดีตลดลงอย่างฮวบฮาบทันที นโยบายของทางการจีนดังกล่าวยังทำให้กลุ่มนักธุรกิจเจ้าของบ่อนกาสิโนที่เคยปักหลักทำมาหากินอยู่ในเมืองลาเริ่มอพยพโยกย้ายเข้ามาปักหลักอยู่ในเขตเมืองท่าขี้เหล็กมากขึ้น นอกจากนั้นจีนยังมีนโยบายห้ามมิให้คนจากฝั่งจีนเข้ามานอนค้างในเมืองลาและห้ามมิให้พกเงินสดติดตัวเกิน ๕,๐๐๐ หยวน (ประมาณ ๒๗,๕๐๐ บาท) ทำให้เกิดผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของเมืองลาเป็นอย่างมาก (ที่มา : http://www.soc. cmu.ac.th/~yunnan/news/newsw๐๔_๐๑_๐๕.htm)

คณะของเราเดินทางมาถึงเมืองลาเมื่อเวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. เมื่อเก็บสัมภาระเข้าที่พักและพักผ่อนตามอัธยาศัยชั่วครู่ ก็ออกมารับประทานอาหารและเดินชมตลาดการค้ายามค่ำคืน ก่อนไกด์จะพาคณะกลับถึงโรงแรมเมื่อเวลาประมาณ ๒๑.๐๐ น. พร้อมกับนัดหมายการเดินทางศึกษาดูงานในวันรุ่งขึ้นด้วยเลขรหัส ๖-๗-๘ คือ มอร์นิ่งคอลเวลา ๖.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้าเวลา ๗.๐๐ น. และออกเดินทางพร้อมกันเวลา ๘.๐๐ น.

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑

๖.๐๐ น. ตรงตามเวลานัดหมาย เสียงโทรศัพท์จากทางโรงแรมปลุกทุกคนเพื่อทำธุระส่วนตัว หลังจากนั้นจึงทยอยกันลงมารับประทานอาหารเช้า

• *สภาพภูมิประเทศที่เป็นทิวเขาสลับซับซ้อนระหว่างเส้นทาง*

เสร็จเรียบร้อยแล้วจึงเริ่มออกเดินทาง โดยโปรแกรมแรกของการศึกษาดูงานในวันนี้ คือ การไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นที่ตลาดเช้าเมืองลา เราใช้เวลาเดินทางไม่นานนักประมาณไม่เกิน ๑๐ นาที เมื่อมาถึง เราได้เห็นผู้คนเดินพลุกพล่านเพื่อจับจ่ายซื้อของที่ต้องการ บรรยากาศการซื้อขายค่อนข้างคึกคัก โดยเฉพาะสินค้าจำพวกอาหารการกินทั้งของสดและของแห้ง ผักผลไม้ต่าง ๆ พวกเราหลายคนมีโอกาสสัมภาษณ์แม่ค้าเพื่อเก็บข้อมูลในเรื่องที่สนใจและเรื่องทั่ว ๆ ไป เพื่อนำไปพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กันบนรถระหว่างเดินทาง หลายคนพยายามเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของผู้คนที่นั่นด้วยการทำตัวเป็นลูกค้าชั้นดี และเนื่องจากคนไทยได้ชื่อว่าเป็นนักซื้อตัวยงอยู่แล้ว จึงทำให้เชื่อได้ว่ากระแสการเงินในตลาดเช้าที่เมืองลาวันนั้นคงจะสะพัดมากกว่าปกติพอสมควร

• *สำรวจตลาดเช้าที่เมืองลา*

หลังจากเก็บข้อมูลได้พอสมควรแล้ว พวกเราก็เดินทางต่อไปยังวัดพระธาตุชเวจินตะซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมแบบพม่าตั้งอยู่บนเนินเขาไม่ห่างจากตัวเมืองลามากนัก สามารถมองเห็นองค์เจดีย์แต่ไกลจากในเมือง วัดพระธาตุชเวจินตะนี้มีเจดีย์ทองขนาดใหญ่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุเป็นประธานของวัดล้อมรอบด้วยเจดีย์บริวาร ๔ องค์ บริเวณภายในองค์เจดีย์ประธานด้านล่างทำเป็นห้องโถงประดิษฐานพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ภาพเขียนพุทธประวัติ และยังมีแบบจำลองของพระธาตุและเจดีย์ รวมถึงพุทธสถานต่างๆที่สำคัญทั่วประเทศพม่าจัดแสดงเอาไว้ ด้านบนเป็นองค์เจดีย์ทรงระฆังคว่ำสามารถเดินขึ้นไปเวียนประทักษิณได้ ซึ่งเมื่อขึ้นไปชมแล้วสามารถมองเห็นทิวทัศน์ของเมืองลาได้ทั้งเมือง

นอกจากนั้น บริเวณด้านนอกขององค์พระธาตุยังมีภาพเขียนสีบอกเล่าเรื่องราวพุทธประวัติไว้โดยรอบ

ที่วัดแห่งนี้มีสิ่งหนึ่งที่แปลกไปจากวัดในบ้านเรา คือ พระพุทธรูปยืนชี้นิ้ว ทั้งนี้ เนื่องจากผู้คนที่นี่มีความเชื่อว่าในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าเคยเสด็จมาประทับ ณ สถานที่แห่งนี้และมีพุทธทำนายว่าต่อไปสถานที่นี้จะมีความเจริญรุ่งเรือง จึงได้มีการสร้างรูปพระพุทธรูปยืนชี้นิ้วไปทางตัวเมืองเพื่อเป็นการบอกเล่าเรื่องราวในพุทธประวัติ(ตามความเชื่อ)และเพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่จะนำความเจริญรุ่งเรืองมาให้แก่เมืองตามพุทธทำนายนั่นเอง

ด้านล่างของเนินเขาอันเป็นที่ตั้งของวัด เป็นพิพิธภัณฑ์ยาเสพติดซึ่งคณะของเราได้เดินทางไปเยี่ยมชมด้วย พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เป็นอาคาร ๒ ชั้น ทาสีชมพูทั้งหลัง ดูเด่นแต่ไกล ภายในจัดแสดงเรื่องราวความเป็นมาและโทษของยาเสพติดจำพวกฝิ่นและอื่นๆ ดังกล่าวมาข้างต้นแล้วว่าแต่เดิมบริเวณเมืองลาแห่งนี้มีชื่อเสียงมากด้านยาเสพติด ชาวบ้านและชาวเขานิยมปลูกฝิ่นและทำไร่ฝิ่นกันมาก จนกระทั่งได้มีการออกกฎหมายห้ามปลูกฝิ่นและกวาดล้างผู้ที่กระทำผิดกฎหมาย ประชาชนจึงเลิกปลูกฝิ่น แต่ก็ทำให้เกิดการว่างงานและชาวบ้านขาดรายได้อย่างมาก รัฐบาลจึงสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวโดยอนุญาตให้มีการตั้งสถานคาสิโนขึ้นจนทำให้ครั้งหนึ่งเมืองลาได้ชื่อว่าเป็นลาสเวกัสแห่งสามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งถ้าจะว่าไปแล้วไม่ว่าจะเป็นยาเสพติดหรือการพนันก็นับว่ามีความเลวร้ายไม่ต่างกันเลย

จากนั้นคณะของเราได้เดินทางไปดูฟาร์มหมีที่เลี้ยงไว้เพื่อเจาะเอาดี ชาวจีนถือกันว่าดีหมีเป็นสุดยอดของตัวยาชนิดหนึ่งและมีราคาแพงมาก ลักษณะ

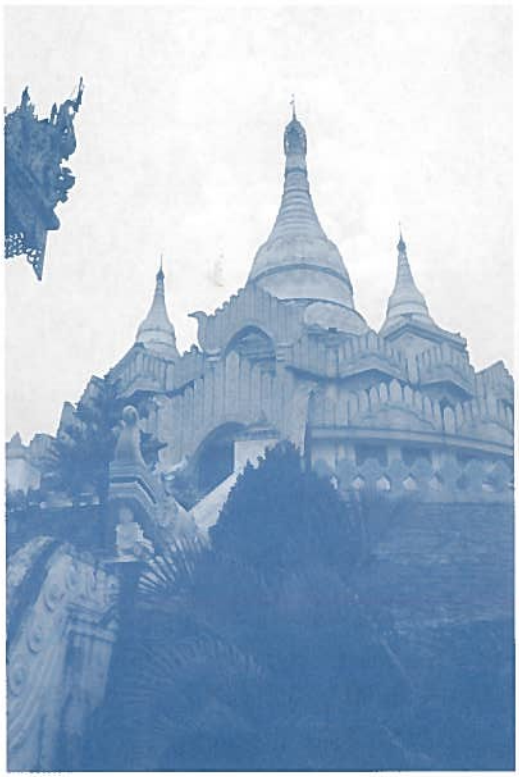

- *(บน) พระพุทธรูปยืนชี้นิ้วไปทางเมืองลา*
- *(ข้าย) พระธาตุชเวจินตะ*

ของฟาร์มเป็นโรงเรือนชั้นเดียว หลังคาสูง ด้านหน้าบริเวณทางเข้าเป็นส่วนต้อนรับ และจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากหมี เช่น ดีหมี น้ำมันหมี ซึ่งคณะของพวกเราหลายคนซื้อติดมือกันมาทั้งที่ก่อนนั้นบ่นสงสารหมีที่ต้องถูกเจาะเอาดีในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ภายในอาคารมีกรงเลี้ยงหมีอยู่จำนวนหลายสิบกรง โดยแยกเลี้ยงตัวละกรง ผู้เข้าชมสามารถเดินเข้าไปดูได้ แต่เนื่องจากกลิ่นสาบของหมีซึ่งรุนแรงมากชวนให้เกิดอาการคลื่นเหียน หลายคนต้องปิดจมูก ในขณะที่อีกหลายคนทนกลิ่นไม่ได้ ต้องออกมาภายนอกเพื่อหาสูดอากาศบริสุทธิ์หายใจ

สถานที่สุดท้ายที่เมืองลาที่คณะของพวกเราเดินทางไปดูก็คือ ด่านต้าลั๊วะ ซึ่งเป็นด่านชายแดนพม่า-จีน อันที่จริงเราสามารถเดินทางไปเมืองเชียงรุ้ง สิบสองปันนา ได้โดยทางด่านนี้ แต่เนื่องจากปัจจุบันด่านนี้ถูกปิด ไม่อนุญาตให้ผ่านเข้าออก เราจึงต้องย้อนกลับเข้าประเทศไทยก่อนแล้วจึงเดินทางเข้าสิบสองปันนาโดยผ่านทางด่านชายแดนเมืองหล้า ประเทศ สปป.ลาวแทน

หลังจากถ่ายรูปกันที่หลักกิโลเมตรที่ศูนย์ซึ่งตั้งอยู่กึ่งกลางเขตชายแดนจีน-ลาวเพื่อเป็นที่ระลึกที่ได้มาเหยียบแผ่นดินจีนแล้ว คณะของเราก็เดินทางกลับโดยมีเป้าหมายที่เมืองเชียงตุงเป็นสถานที่ศึกษาดูงานต่อไป ระหว่างทางรถของเราซึ่งมีอยู่ ๒ คัน ได้แยกกันโดยรถบัสคันใหญ่เดินทางไปชมวัด ส่วนรถบัสคันเล็กซึ่งผู้เขียนนั่งมาได้แยกไปเมืองม้า ซึ่งรัฐบาลจีนได้ย้ายบ่อนคาสิโนไปเปิดที่นี่ บางคนในคณะเราได้เข้าไปดูงานข้างใน แต่ผู้เขียนและสมาชิกอีกกลุ่มหนึ่งได้ผ่านบ่อนคาสิโนเข้าไปในหมู่บ้านชาวไทยลื้อซึ่งตั้งอยู่ลึกเข้าไปข้างใน เพื่อศึกษาสภาพบ้านเรือนวัดวาอารามและวิถีชีวิตของชาวไทยลื้อประมาณ ๔๕ นาที จึงเดินทางกลับออกไปสบทบกับคณะใหญ่และเดินทางต่อไปเมืองเชียงตุง

กว่าพวกเราจะเดินทางมาถึงเมืองเชียงตุงก็เป็นเวลาค่ำแล้ว หัวหน้าคณะเดินทางได้พาเราไปนั่งจิบน้ำชากันที่ริมหนองตุง ซึ่งเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่บริเวณกลางเมือง ผู้คนที่นี่มีความเชื่อว่าพระพุทธเจ้าเคยเสด็จมาประทับที่เมืองเชียงตุงและได้มาล้างบาตรที่

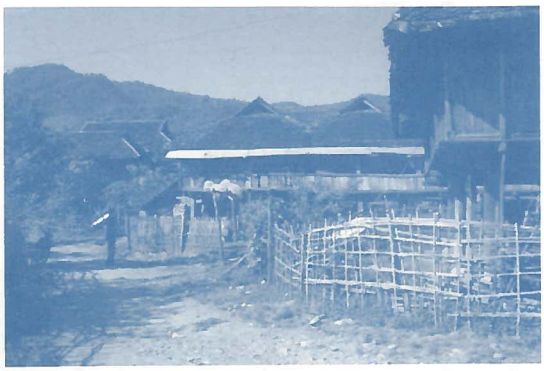

- *(บน) สภาพภายในหมู่บ้านไทลื้อ*
- *(ซ้าย) พระพุทธรูปภายในพระธาตุชเวจินตะ*

หนองตุงแห่งนี้ กล่าวกันว่าหนองน้ำนี้มีระดับน้ำคงที่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นฤดูไหนระดับน้ำในหนองไม่เคยลดลงเลย

หนองตุงเป็นหนึ่งในจำนวนหนองน้ำที่มีอยู่ทั้งหมด ๙ แห่ง และเป็นหนึ่งในสถานที่สำคัญที่ปรากฏอยู่ในฉายานามของเมืองเชียงตุง ที่กล่าวว่า เมือง *"๓ จอม ๗ เชียง ๙ หนอง ๑๒ ประตู"* อันหมายถึง จอม หรือยอดดอยที่อยู่ในเมืองเชียงตุงสามยอด อันได้แก่ จอมมน จอมคำ และจอมทอง เจ็ดเชียงคือหมู่บ้านดั้งเดิมของเมืองเชียงตุงก่อนที่จะมีการขยายออกไป ได้แก่ เชียงยืน เชียงจันทร์ เชียงลาน เชียงงาม เชียงขุ่ม เชียงจั่น และเชียงจาม ส่วนเก้าหนอง ได้แก่ หนองตุง หนองเย หนองยาง หนองท่าช้าง หนองแก้ว หนองไค้ หนองป่อง หนองผา และหนองเข้ และสิบสองประตู คือ ประตูต่าง ๆ ของเมืองเชียงตุงที่มีมากกว่าเมืองโบราณอื่นๆ (ที่มา : http://www. bloggang.com/viewblog.php?id=sasis&date=๑๙-๐๔-๒๐๐๗&group=๑&gblog=๑๗)

หลังจากที่ได้นั่งจิบน้ำชาและพูดคุยถึงประสบการณ์ที่ผ่านมาได้สักครู่ใหญ่ ๆ คณะของเราก็เดินทางเข้าพักที่โรงแรม ที่มีชื่อว่า นิวเชียงตุง ซึ่งเป็นโรงแรมที่สร้างขึ้นบริเวณที่เคยเป็นที่ประทับของเจ้าฟ้าเมืองเชียงตุงในอดีต ที่เรียกกันว่า หอคำ ซึ่งปัจจุบันได้ทุบทิ้งไปเพื่อสร้างอาคารที่พักแห่งนี้ คงเหลือร่องรอยหลักฐานเพียงภาพถ่ายซึ่งผู้เขียนได้ซื้อเก็บไว้เพื่อการศึกษาจากร้านถ่ายรูปแห่งหนึ่ง ซึ่งเห็นแล้วเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง เพราะมีความยิ่งใหญ่สวยงามที่เดียว หากเก็บเอาไว้จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของเมืองเชียงตุง

วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑

วันนี้เรามีโปรแกรมที่จะต้องศึกษาเก็บข้อมูลที่เมืองเชียงตุง ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญอีกแห่งหนึ่งของการเดินทางมาศึกษาดูงาน

เมืองเชียงตุง (Kyaing tong) ตั้งอยู่ในรัฐฉาน (Chan State) ของประเทศพม่า เป็นเมืองของชาวไทเขิน และชาวไทใหญ่ ในอดีตถือได้ว่าเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองเทียบเท่าเมืองเชียงใหม่แห่งล้านนา และเมืองเชียงรุ่งแห่งสิบสองปันนา เลยทีเดียว

เชียงตุงมีประชากรหลากหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน ส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทขึนหรือไทเขิน มีไทใหญ่ และ พม่า รองลงมา ยังมีชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น อาข่า ปะด่อง ว้า ลาฮู ลีซอ ลัวะ ฯลฯ

ประวัติความเป็นมาของเมืองนั้นมีตำนานเล่าขานกันว่า เคยเกิดน้ำท่วมใหญ่ท่วมเมือง ไม่มีที่จะไป เนื่องจากเป็นแอ่ง แต่ว่ามีฤาษีนามว่า ตุงคฤาษี แสดงอิทธิฤทธิ์ทำให้น้ำไหลออกไปอยู่ตรงกลางเมือง

• *วัดภายในหมู่บ้าน มีการตกแต่งอย่างวิจิตรตามแบบศิลปะไทลื้อ*

ทำให้เกิดเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ เรียกกันว่า หนองตุง อันเป็นที่มาของชื่อ เชียงตุง เป็นแว่นแคว้นที่เจริญรุ่งเรืองด้วยพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม อุดมไปด้วยป่าไม้ และ มีเจ้าฟ้าที่เข้มแข็งปกครอง จึงเฉลิมนามให้ใหม่ว่า เขมรัฐตุงคบุรี

พงศาวดารของเมืองได้กล่าวไว้ว่า เมื่อจุลศักราช ๗๙๑ (พ.ศ. ๑๗๗๒) พญามังรายได้เสด็จประพาสป่าและทรงไล่กวางทองมาจนถึงเมืองเชียงตุง พระองค์ทรงเล็งเห็นภูมิประเทศของเมืองเชียงตุงที่พอพระทัยมาก จึงสั่งให้ข้าราชบริพารสลักรูปพรานจูงหมาพาไถ้แบกธนูไว้บนยอดดอยที่เห็นเมือง หลังจากนั้น พระองค์ก็เสด็จกลับมาเมืองเชียงรายแล้วทรงส่งกองทัพ มีแม่ทัพนามว่าขุนคงและขุนคลัง ให้มาชิงเมืองเชียงตุงจากชาวลัวะแต่ก็ไม่สำเร็จ พระองค์จึงส่งมังคุมและมังเคียน ซึ่งเป็นชาวลัวะที่อาศัยอยู่กับพระองค์มารบอีกครั้ง ปรากฏว่าได้ชัยชนะ พญามังรายจึงมอบให้มังคุมและมังเคียนปกครองเมืองเชียงตุง ภายหลังเมื่อมังคุม มังเคียน สิ้นชีวิต พญามังรายจึงส่งเจ้าน้ำท่วมผู้เป็นราชบุตรไปปกครองเมืองเชียงตุง เมื่อ พ.ศ. ๑๗๘๖ เชียงตุงจึงเป็นเมือง *"ลูกช้างหางเมือง"* หรือ *"เมืองลูกหลวง"* ขึ้นกับอาณาจักรล้านนา

ในปี จ.ศ. ๘๙๑ พระยาผายู (พ.ศ. ๑๘๘๙-๑๘๙๘) กษัตริย์แห่งเมืองเชียงใหม่ ได้ส่งพระโอรสไปครองเมืองเชียงตุง คือ พระยาเจ็ดพันตู โหรของพระองค์ได้ทำนายไว้ว่า *"เมืองเชียงตุง เป็นเมืองนามจันทร์ น้ำไหลจากทางทิศใต้ไปทิศเหนือ ผู้หญิงกินเมืองดี ถ้าผู้ชายกินเมืองให้เลี้ยงเขนเมือง ๕๐๐ นา และสร้างเจดีย์เป็นชื่อเมืองจึงจะดี"* ในการเสด็จไปครองเมืองเชียงตุงในคราวนั้น พระยาเจ็ดพันตูจึงทรงได้นำเอาช้างม้า คนพลติดตามไปเป็นจำนวนมาก รวมทั้งพระไตรปิฎกและพระสงฆ์ ๔ รูป คือ พระมหาธัมมไตร จากวัดพระแก้วเชียงราย พระธัมมลังกา วัดหัวข่วง พระทสปัญโญ วัดพระกลาง พระมหาหงสาวดี วัดจอมทอง เมืองเชียงใหม่

ในสมัยพญากือนาถึงสมัยพญาแก้ว (พ.ศ. ๑๘๙๘-๒๐๖๘) ซึ่งเป็นช่วงที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมากในอาณาจักรล้านนานั้น ความสัมพันธ์ระหว่างเชียงใหม่กับเชียงตุงเป็นไปอย่างแน่นแฟ้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากเชียงใหม่สู่เชียงตุงไปถึงเชียงรุ่งจึงเป็นไปได้โดยง่าย แบ่งได้เป็น ๒ ช่วงกว้าง ๆ คือ ในสมัยพญากือนาพระสงฆ์นิกายรามัญวงศ์ (พม่า ผสม มอญ) จากวัดสวนดอก และในสมัยพระเจ้าติโลกราช นิกายสิงหล (สุโขทัย อยุธยา) จากวัดป่าแดง ได้ออกเดินทางไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้ชาวเมือง นอกจากนั้น

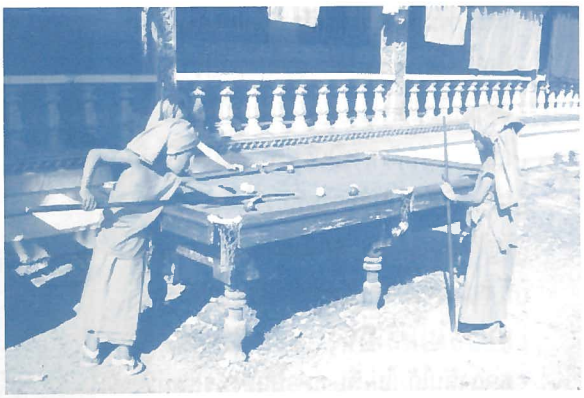

- *(บน) สันทนาการยามว่าง*
- *(ซ้าย) เมืองเชียงตุงในปัจจุบันซึ่งเต็มไปด้วยตึกรามบ้านช่อง*

วัฒนธรรมด้านตัวอักษรและภาษา ก็ได้รับการเผยแผ่ออกไปด้วย ตัวเมืองของล้านนาและตัวเขียนของไทเขินจึงมีลักษณะใกล้เคียงกันมาก

เชียงตุงมีเจ้าฟ้าปกครองอยู่ ๓๓ พระองค์ พระองค์สุดท้ายคือ *"เจ้ารัตนะก้อนแก้วอินแถลง"* หรือ เจ้าอินแถลง ซึ่ง อยู่ร่วมสมัยกับ รัชกาลที่ ๕ ของไทย ภายหลังจากพระองค์สิ้นพระชนม์ เชียงตุงก็ตกไปอยู่ภายใต้อำนาจของอังกฤษ จนกระทั่งในสมัยช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัฐบาลจอมพล แปลก พิบูลสงคราม ได้ส่งกำลังทหาร ภายใต้การนำของพลตรีผิน ชุณหะวัณ (ต่อมาได้เลื่อนเป็น จอมพลผิน ชุณหะวัณ) เข้ายึดเมืองเชียงตุงและเมืองพานจากอังกฤษ ที่เคยเป็นของชาวสยาม โดยความช่วยเหลือจากญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ นอกจากนั้น กองทัพไทยยังเข้าไปโจมตีและปกครองเมืองตองยีและสิบสองปันนาอีกด้วย โดยมีประเทศญี่ปุ่นช่วยให้บริเวณเมืองเชียงตุง และเมืองพานมาร่วมเข้ากับประเทศไทย รวมทั้งหมดนี้ทำให้จัดตั้งเป็น สหรัฐไทยเดิม ในเวลาต่อมา

เมื่อไทยสามารถยึดเมืองเชียงตุงได้แล้วก็จัดให้เป็นจังหวัดหนึ่งของไทย มีชื่อว่า จังหวัด สหรัฐไทยเดิม และแต่งตั้งให้ พลตรีผิน ชุณหะวัณ ดำรงตำแหน่งเป็นข้าหลวงใหญ่ประจำจังหวัดสหรัฐไทยเดิม เพื่อควบคุมและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในเมืองเชียงตุง ในขณะเดียวกันทางรัฐบาลไทยก็ได้ทูลเชิญเจ้าเมืองเหล็กพรมลือ โอรสองค์ใหญ่ของเจ้าฟ้าก้อนแก้วอินแถลง พร้อมด้วยเจ้าแม่ปทุมเวที ที่ไปช่วยราชการและพำนักอยู่ที่เมืองโหม่วหยั่ว ชายแดนพม่าติดกับประเทศอินเดีย ตามคำสั่งรัฐบาลอังกฤษ พร้อมด้วยเจ้าหญิงทิพวรรณ (ณ ลำปาง) ณ เชียงตุง และราชธิดา ให้กลับมาเป็นมิ่งขวัญของชาวเชียงตุง โดยมีเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ พร้อมด้วยคณะสงฆ์ เสนาอามาตย์ นายแควัน นายแขวง และพ่อเมืองต่างๆ ในเขตเชียงตุงได้พร้อมใจกันจัดพิธีทำขวัญขึ้นที่ คุ้มหลวงแล้วสถาปนาพระองค์เป็น *"เจ้าฟ้าสิริสุวรรณราชยสพรหมลือ"* ปกครองเมืองเชียงตุงเป็นองค์ที่ ๔๐

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๔๘๘) สิ้นสุดลง รัฐบาลไทยต้องมอบเชียงตุงให้แก่สหประชาชาติ (UN) อังกฤษได้เข้ามามีบทบาทต่อพม่าและเชียงตุงอีกครั้งหนึ่ง ขณะนั้น เจ้าฟ้าพรหมลือ ตัดสินพระทัยเข้ามาพำนักที่เมืองเชียงใหม่พร้อมด้วยครอบครัว โดยมี เจ้าฟ้าองค์สุดท้าย คือ เจ้าฟ้าชายโหล่ง ปกครองเมืองเชียงตุงสืบมาเป็นองค์ที่ ๔๑ นับว่าไทยเราได้ปกครองเมืองเชียงตุงนานเพียงแค่ ๓ ปีเท่านั้น ก็ต้องสูญเสียเมืองเชียงตุงไป

อย่างไรก็ดี ประชาชนชาวพม่าซึ่งมีหลายเชื้อชาติหลายเผ่าพันธุ์ ได้รวมตัวกันต่อต้านการปกครองของอังกฤษ ได้รวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียวเพื่อขับไล่อังกฤษออกไปให้พ้นจากประเทศพม่า โดยรัฐบาลพม่าในขณะนั้นได้เรียนเชิญผู้นำชนกลุ่มน้อยต่างๆมาเซ็นสัญญามอบเมืองทุกเมือง ที่ตนปกครองอยู่ให้พม่า เมืองเชียงตุงโดยเจ้าฟ้าชายโหล่ง ได้เซ็นมอบเมืองเชียงตุง

ให้แก่พม่า เหมือนกับผู้นำชนกลุ่มน้อยอื่นๆ โดยในสนธิสัญญาปางหลวงระบุว่าเมื่อขับไล่อังกฤษออกจากพม่าได้แล้ว จะแบ่งเขตปกครองเป็นรัฐๆ โดยให้ผู้นำชนเผ่าต่างๆ เป็นผู้นำรัฐที่ตั้งขึ้นใหม่ รวมทั้งรัฐเชียงตุงด้วย แต่เมื่อภารกิจการขับไล่อังกฤษพ้นจากประเทศพม่าแล้ว รัฐบาลพม่า ไม่ได้ปฏิบัติตามสนธิสัญญา ที่ตกลงกันไว้ ไม่เพียงเท่านั้นรัฐบาลพม่ายังพยายาม เข้าครอบงำชนกลุ่มน้อยต่างๆ หลากหลายวิธีแต่ก็ไม่สำเร็จ จึงทำให้ชนเผ่าต่างๆเรียกร้องหา สัญญาปางหลวง โดยการรวมตัวต่อต้านรัฐบาลพม่าจนถึงปัจจุบัน เช่น รัฐกะเหรี่ยง รัฐมอญ รัฐไทใหญ่ หรือรัฐฉาน รัฐว้า เป็นต้น เมืองเชียงตุงจึงสิ้นสุดราชวงศ์ปกครองนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

• *พระเจ้าหลวง*

เมื่อประเทศพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษเมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๓ เชียงตุงก็ถูกผนวกเข้าอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๕ นายพลเนวิน ผู้นำของพม่าได้ทำการรัฐประหารและใช้ระบบการปกครองแบบสังคมนิยมในการปกครองประเทศ เชียงตุงซึ่งเคยมีเจ้าฟ้าปกครองมาโดยตลอดก็ต้องสิ้นสุดลง และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๖ เชียงตุงก็ถูกสั่งปิดประเทศไปพร้อมกับพม่า ซึ่งเกิดจากปัญหาการเมืองการปกครองภายในประเทศ

จากปัญหาการเมืองการปกครองของประเทศพม่าทำให้การไปมาหาสู่และค้าขายระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศไม่สะดวก แต่ในความเป็นจริงประชาชนทั้งสองประเทศก็ยังไปมาหาสู่กันเป็นประจำในลักษณะของการลักลอบ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ รัฐบาลไทยกับรัฐบาลพม่าจึงได้ร่วมกันทำข้อตกลงว่าด้วยการข้ามแดนระหว่างประเทศทั้งสอง โดยตั้งด่านทำหนังสือผ่านแดนชั่วคราวเรียกว่า บอร์เดอร์พาส (Temporary Border Pass) ให้แก่ผู้ประสงค์จะเดินทางไปสู่เมืองเชียงตุง เมืองลา และเมืองที่อยู่ในกลุ่ม รัฐฉาน มีกำหนดการเดินทางไปได้ไม่เกิน ๗ วัน ไม่ต้องทำวีซ่าหรือ พาสปอร์ต หากเกินกว่านั้น จะต้องแจ้งเป็นกรณีพิเศษ ปัจจุบันผ่อนผันมีกำหนด ๑๕ วัน (http://www.lanna.mbu.ac.th/artilces/Kyaingtong๐๑.asp)

วันนี้คณะของเราตื่นนอนกันแต่เช้าเช่นเดิม หลังจากรับประทานอาหารเช้าแล้ว พวกเราก็พากันเดินข้ามถนนเพื่อไปกราบนมัสการพระเจ้าหลวง ซึ่งจำลองมาจากพระเจ้าพะละแข่งแห่งเมืองมัณฑะเลย์ ที่ประดิษฐานอยู่ภายในวิหารเย็น ๆ กับโรงแรมที่พักวิหารแห่งนี้มีถนนล้อมรอบทั้ง ๔ ด้าน จึงดูคล้ายกับวงเวียนของเมืองเชียงตุง

ภายในวิหารประดิษฐานพระเจ้าหลวง พุทธลักษณะเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องแบบพม่า แต่เอกลักษณ์สำคัญที่ทำให้พระพุทธรูปองค์นี้มีความแตกต่างจากพระพุทธรูปองค์อื่น ๆ โดยทั่วไป ก็คือ พระพักตร์ของพระพุทธรูปที่ได้รับการเช็ดล้างทุกวันพระจนเป็นมันวาว คล้ายกันกับพระเจ้าพะละแข่งเมืองมัณฑะเลย์ (แต่พระเจ้าพะละแข่งมีการเช็ดล้างพระพักตร์ทุกวัน) ส่วนองค์พระมีลักษณะตะปุ่มตะป่ำซึ่งเกิดจากการนำทองคำเปลวมาปิดพอกจนหนา อย่างไรก็ดี ทางวัดไม่อนุญาตให้ทั้งอุบาสกและอุบาสิกาที่จะทำบุญด้วยการปิดทองพระขึ้นไปปิดเอง แต่จะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งดูแลวัดเป็นผู้นำขึ้นไปปิดให้เท่านั้น

จากนั้นไกด์ได้พาเราเดินไปชมหอคำเจ้าบุญวาส ซึ่งเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ๒ ชั้น ลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบโคโลเนียลหรือแบบอาณานิคม คือ สถาปัตยกรรมแบบตะวันตกที่นำมาปลูกสร้างใน

● หอคำเจ้าบุญวาส

ประเทศที่เคยตกอยู่ภายใต้การปกครองแบบประเทศอาณานิคม สภาพปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าอาคารหลังนี้ยังคงได้รับการรักษาไว้ค่อนข้างดีพอสมควร โดยมีคุณลุงท่านหนึ่งซึ่งเคยเป็นข้ารับใช้ของเจ้าบุญวาสและเป็นพลขับของพลตรีผิณ ชุณหะวัณ เป็นผู้ดูแลรักษา

จากหอคำเจ้าบุญวาส รถได้พาคณะของเรามาที่วัดจอมคำ ซึ่งเป็นวัดใหญ่ตั้งอยู่บนยอดเนินเขา มีเจดีย์สีทองขนาดใหญ่ซึ่งสามารถมองเห็นแต่ไกล ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัดเป็นแบบพม่าหรือไทใหญ่ คือ พระธาตุเจดีย์มักทำฐานสูงซ้อนลดหลั่นกัน องค์ระฆังมีขนาดเล็กตกแต่งด้วยรัดอกแบบเจดีย์พม่าทั่วไป หลังคาหรือเครื่องบนของสถาปัตยกรรมประเภทวิหารหรือมณฑปมักทำทรงสูงซ้อนกันหลายชั้น และมีการประดับประดาด้วยลวดลายตกแต่งอย่างวิจิตรงดงาม

ภายในวิหารของวัดจอมทองแห่งนี้ ประดิษฐานไว้ด้วยพระพุทธรูปศิลปะไทยใหญ่ขนาดใหญ่น้อยเรียงรายกัน มีการประดับตกแต่งบริเวณซุ้มพระและฐานชุกชีด้วยการปิดทองร่องชาดเป็นลวดลายพันธุ์พฤกษาและสัตว์ในนิยายรวมทั้งลายรูปเทพพนม ที่บริเวณผนังตกแต่งด้วยภาพพุทธประวัติและชาดกในพุทธศาสนาเป็นลวดลายสีทองบนพื้นแดง

หลังจากที่เดินชมความงดงามภายในพระวิหารแล้ว หลายคนในคณะของเราได้เดินประทักษิณรอบพระเจดีย์ ๓ รอบ ก่อนเดินทางกลับออกจากวัดเพื่อไปชมตลาดเมืองเชียงตุง อันเป็นโปรแกรมการเดินทางที่หลายคนรอคอย

ตลาดของเมืองเชียงตุง มีการแบ่งพื้นที่จำหน่ายสินค้าที่เป็นของแห้งและของสดเอาไว้อย่างเป็นสัดส่วน สินค้าที่นี่ส่วนใหญ่มาจากจีน พม่า และไทย ตัวตลาดมีขนาดใหญ่พอสมควร ทำให้การเดินตลาดเป็นไปอย่างสนุกสนานเพลิดเพลินของบรรดานักซื้อจากเมืองไทย บ้างมองหา ชะนะคา เครื่องสำอางลักษณะเหมือนแป้ง (ที่สาวพม่าชอบทาหน้าเป็นวง) บ้างมองหาสินค้าประเภทเสื้อผ้า เครื่องประดับ บ้างหาซื้อหนังสือ แผนที่ ในขณะที่อีกหลายคนมองหาของกิน เนื่องจากรู้มาว่าที่นี่มีร้านโรตีที่ขึ้นชื่อ เรียกว่า โรตีโอ่ง ซึ่งมีวิธีทำโดยการนวดแป้งให้เป็นแผ่นแล้วนำไปแปะในโอ่ง ซึ่งมีการนำถ่านร้อนๆ ไปใส่ไว้ เมื่อตัวโอ่งร้อนแล้ว แป้งก็จะสุกกรอบดีได้ที่ แล้วจึงนำมาปรุงด้วยน้ำตาล นม กล้วย ฯลฯ แล้วแต่จะสั่ง เสิร์ฟร้อนๆ กับชาหรือกาแฟ ซึ่งผู้เขียนก็ไม่ยอมพลาดเมนูนี้เช่นกัน

รายการสุดท้ายที่เมืองเชียงตุงก็คือการแวะเยี่ยมชมหมู่บ้านทำเครื่องเขิน หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่บนเนินสูงสักหน่อย เมื่อขึ้นไปถึงจึงสามารถมองเห็นทิวทัศน์ของเมืองที่เต็มไปด้วยอาคารบ้านเรือนได้อย่างชัดเจน

เครื่องเขิน คือ ภาชนะไม้ไผ่สานเคลือบน้ำรักสีดำ หรือทาเคลือบด้วยชาดให้มีสีแดง หากเป็นของเจ้านายจะตกแต่งด้วยสีทองและลวดลายวิจิตรงดงาม เหตุที่เรียกเครื่องเขินก็เพราะไทเขินเป็นชนชาติผู้เป็นเจ้าของงานมาก่อนนั่นเอง

วิธีการทำเครื่องเขินโดยสังเขป คือ สานไม้ไผ่เป็นรูปทรงภาชนะตามต้องการ แล้วลงสมุก (ดินสอพองผสมน้ำ) รอจนแห้งแล้วลงรักนำใบข่อยมาขัดให้เรียบ ลงสมุกอีกแล้วเช็ด ทำซ้ำกัน ๒–๓ ครั้ง จากนั้นจึงตกแต่งให้งดงาม

ชาวไทเขินทำเครื่องเขินใช้ในครัวเรือนพร้อม ๆ กับนำไปแลกกับสินค้าอื่น เครื่องเขินจึงเป็นของใช้ในชีวิตประจำวันของครอบครัวชาวไทเขินเกือบทุกหลังคาเรือนในยุคก่อน แต่ปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนมาเป็นสินค้าประเภทของฝากของที่ระลึกสำหรับนักท่อง

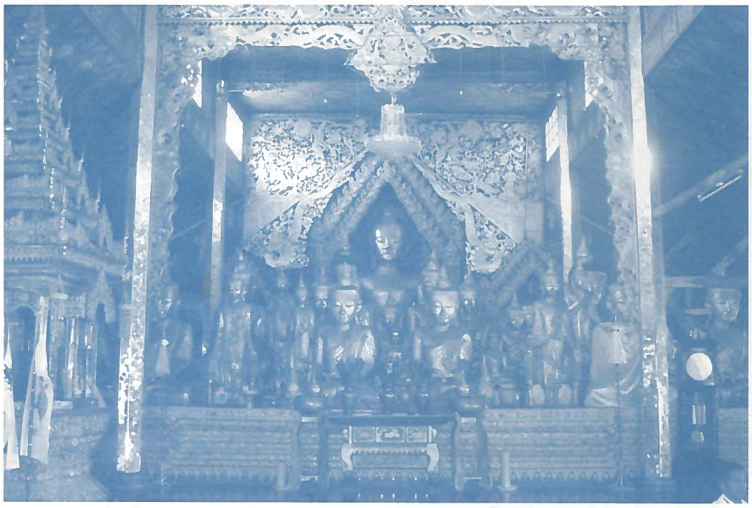

• *พระพุทธรูปภายในวิหารวัดจอมทอง*

เที่ยว ซึ่งบางคนในคณะของเราก็ได้อุดหนุนหัตถกรรมพื้นบ้านนี้ไว้คนละชิ้นสองชิ้น พอได้เป็นที่ระลึกในการมาเยือนหมู่บ้านเครื่องเขินที่ยังคงหลงเหลืออยู่เพียงหมู่บ้านเดียวในเมืองเชียงตุงแห่งนี้

จากนั้นรถได้พาเรายอ้นกลับตามเส้นทางเดิมสู่เมืองท่าขี้เหล็ก พวกเราเดินทางถึงท่าขี้เหล็กก็เป็นเวลาเย็นแล้ว ประมาณ ๑๗.๓๐ น. หลังจากแวะซื้อข้าวของติดไม้ติดมือกันคนละเล็กละน้อยแล้ว ก็ข้ามด่านกลับคืนสู่ประเทศไทย จากนี้ คณะเดินทางของพวกเราได้แยกกันเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอกซึ่งเคยเดินทางไปสิบสองปันนาแล้วได้เดินทางกลับก่อนโดยรถตู้ของมหาวิทยาลัย ซึ่งมารอรับอยู่ที่แม่สาย ส่วนกลุ่มใหญ่ที่เหลือซึ่งประกอบไปด้วยนักศึกษาปริญญาเอกรุ่น ๖ และนักศึกษาปริญญาเอกรุ่นพี่ รุ่นที่ ๑-๕ บางส่วน ได้เดินทางต่อไปยังอำเภอเชียงของเพื่อพักค้างคืนรอข้ามแม่น้ำโขงไปยังประเทศสปป.ลาวในวันรุ่งขึ้น

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑

คณะผู้ร่วมเดินทางออกจากที่พักเวลาประมาณ ๗.๐๐ น. เพื่อเดินทางผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองไทยลาวที่อำเภอเชียงของ จากนั้นจึงลงเรือโดยสารลำละประมาณ ๑๐ คน ข้ามแม่น้ำโขงไปยังเมืองห้วยทราย แขวงบ่อแก้ว ประเทศสปป.ลาว โดยมีรถมินิบัสมารอรับคณะของพวกเราเมื่อพร้อมจึงออกเดินทางไปเมืองสิบสองปันนา ผ่านเมืองบ่อเต็น บ่อหาน ถึงเมืองหล้าประตูแห่งสิบสองปันนาทางทิศตะวันออก ผ่านขุนเขาน้อยใหญ่นับร้อยนับพันลูก โดยระหว่างนี้ผู้เข้าร่วมเดินทางต้องทำการสังเกต สำรวจและศึกษาวัฒนธรรม เศรษฐกิจชุมชน วิถีชีวิตของประชาชนลาว ตลอดจนสภาพแวดล้อมและบรรยากาศรอบ ๆ จากสิ่งที่พบเห็นตลอดเส้นทางเพื่อนำมาอภิปราย แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลที่เก็บได้ โดยการนำเสนอเป็นรายบุคคล

เรามาถึงเมืองหล้าเมื่อเวลาประมาณ ๑๔.๓๐น. จากนั้นได้ทำเรื่องผ่านแดนเพื่อเดินทางเข้าสู่เมืองเชียงรุ่ง เป้าหมายในการเดินทางวันนี้ การเดินทางในช่วงนี้ค่อนข้างสะดวกสบายมากกว่าช่วงที่ผ่านประเทศลาว แม้ว่าภูมิประเทศจะเป็นขุนเขาสลับซับซ้อนเหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องจากถนนที่เราใช้การเดินทางครั้งนี้ เป็นถนนใหม่ที่เพิ่งสร้างเสร็จ เกือบจะเรียกได้ว่าเป็นถนนไฮเวย์อย่างดี ช่วงที่มีเป็นภูเขาก็มีการเจาะช่องเป็นอุโมงค์นับได้กว่า ๓๐ อุโมงค์ตลอดเส้นทาง ช่วงที่เป็นหุบเหวก็สร้างเป็นสะพาน ทำให้รถสามารถทำเวลาได้ดี ทำให้ประหยัดเวลาเดินทางไปได้มากทีเดียว

เชียงรุ่ง เมืองที่เป็นเป้าหมายในการเดินทางวันนี้อยู่ที่สิบสองปันนา หรือสิบสองพันนา หรือชื่อเต็มว่า เขตปกครองตนเองชนชาติไท สิบสองปันนา ชาวไทลื้อออกเสียง พ.พาน เป็นเสียง ป.ปลา จึงออกเสียงหัวเมืองทั้งหมดที่มีสิบสองพันนาเป็นสิบสองปันนา ระบบการปกครองแบบพันนานี้ก็เริ่มขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้าอินทร์เมืองรัชกาลที่ ๒๑แห่งอาณาจักรหอคำเชียงรุ่ง ในราวปี พ.ศ.๒๑๑๕ ซึ่งมีเมืองต่างๆ กระจายกันอยู่ทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง ตามคำเรียกขานอย่างคล้องจองของชาวไทลื้อที่ว่า ๕ เมืองตะวันตก ๖ เมืองตะวันออก อันหมายถึงเมืองหรือพันนาทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำโขงนั้นมี ๕ เมือง และฝั่งตะวันออกอีก ๖ เมือง รวมกับเชียงรุ่งซึ่งเป็น

• *เครื่องเขินตกแต่งด้วยลวดลายทอง ของใช้ของเจ้านายซึ่งปัจจุบันถูกนำมาผลิตเป็นสินค้าที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว*

ศูนย์กลางอีก ๑ เมือง เป็น ๑๒ เมืองใหญ่ หรือ ๑๒ พันนา

สิบสองปันนาเป็นดินแดนของชาวไทลื้อ ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มชนชาติ ไท หรือ ไต ชนชาติที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาช้านานในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออุษาคเนย์ เป็นชนชาติที่มีภาษาวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีความสามารถทางการเพาะปลูกและการเกษตรกรรมเก่าแก่ไม่แพ้ชนชาติใดในโลก หลักฐานทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางโบราณคดีระบุว่า ชาวไทลื้อดำรงชนชาติมานานกว่า ๒,๐๐๐ ปี อาณาจักรที่เป็นศูนย์กลางของชาวไทลื้อนั้นสถาปนาขึ้นเมื่อราว ๘๐๐ ปีก่อน โดย ขุนเจือง หรือ พญาเจือง ได้รวบรวมชาวไทลื้อกลุ่มเล็กๆให้เป็นปึกแผ่นและสถาปนาอาณาจักร หอคำเชียงรุ่งขึ้นบริเวณเมืองเชียงรุ่งเขตปกครองตนเองสิบสองปันนาแห่งนี้ในปี พ.ศ.๑๗๒๓ และครองราชย์เป็นกษัตริย์องค์แรก มีพระนามว่า สมเด็จพระเป็นเจ้าหอคำเชียงรุ่งองค์ที่ ๑

ชื่อเชียงรุ่ง มาจากเรื่องราวในพุทธตำนานของชาวไทลื้อที่ว่า เมื่อครั้งองค์สัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาโปรดสัตว์ถึงยังดินแดนริมฝั่งโขงของชาวไทลื้อแห่งนี้ ก็เป็นเวลาเช้าพอดี จึงเรียกดินแดนแห่งนี้ว่า เชียงรุ่ง อันเป็นดินแดนที่พระพุทธศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองสืบไปในอนาคต ดินแดนริมแม่น้ำโขงจึงถึงเรียกว่า เชียงรุ่ง สืบมา

อาณาจักรสิบสองปันนาเริ่มเป็นปึกแผ่นและแผ่ขยายอาณาเขตมากที่สุดในยุคท้าวอินเมือง สามารถขยายอาณาเขตเข้าไปยึดถึงเชียงตุง เมืองแถน (เดียนเบียนฟู) เชียงแสน ล้านช้าง จึงเป็นเหตุให้การอพยพชาวไทลื้อจากเชียงรุ่งและอีกหลายหัวเมืองเข้าไปสู่ดินแดนดังกล่าว เพื่อเข้าไปตั้งชุมชนปกครองหัวเมืองประเทศราช

สิบสองปันนาดำรงความมั่นคงเพื่องฟูอยู่ ๑๐๐ กว่าปี ก็ถูกรุกรานโดยชาวมองโกล และตกอยู่ในการปกครองของจีนในปี พ.ศ.๑๘๓๓ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อจากชื่อภาษาไทลื้อมาเป็นภาษาจีน และเจ้าผู้ครองนครชาวไทลื้อถูกเรียกว่าเจ้าแสนหวีฟ้า ซึ่งคำว่า แสนหวี นั้นมาจากภาษาจีนว่า ชวนเหว่ ซึ่งหมายถึงการโฆษณาปลอบโยน ตำแหน่งของเจ้าแสนหวีจึงหมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่เกลี้ยกล่อมปลอบโยนราษฎรในปกครองให้อยู่ในอำนาจของจักรพรรดิจีนนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม เมื่อสิบสองปันนาอ่อนแอลงและต้องตกอยู่ในปกครองของจีนแต่ศูนย์กลางแห่งอำนาจจีนก็อยู่ห่างไกล ในขณะที่อิทธิพลของพม่าและสยามในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นเมื่อราว ๒๐๐ กว่าปีก่อนก็แข็งแกร่งขึ้นตามลำดับอาณาจักรสิบสองปันนาจึงจำเป็นต้องยอมอ่อนน้อมส่งเครื่องบรรณาการให้กับทั้งเจ้ากรุงจีน เจ้ากรุงศรีอยุธยา อันหมายถึงสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตโกสินทร์ และเจ้ากรุงอังวะแห่งพม่า สิบสองปันนาในยามนั้นจึงถูกเรียกว่าเป็นเมือง สามฝ่ายฟ้า คือตกอยู่ใต้อิทธิพลของชาติที่แข็งแกร่งกว่าถึง ๓ อาณาจักรในเวลาเดียวกัน

หลังจากที่พม่าได้ก่อตั้งอาณาจักรตองอูและขยายอาณาเขตของตนไปทางตะวันออก พม่าได้ยึดเมืองสิบสองปันนา จากนั้นจึงได้แบ่งเมืองสิบสองปันนาออกเป็น ๑๒ หัวเมือง ได้แก่ เมืองฮาย เมืองม้าง เมืองหุน เมืองแจ้ เมืองฮิง เมืองลวง เมืองอิง เมืองลา เมืองพง เมืองอู่ เมืองอ่องและเมืองเชียงรุ่ง จึงเรียกเมืองเหล่านี้รวมกันว่า สิบสองปันนา และใน

ช่วงสมัยนี้เป็นช่วงเวลาที่วัฒนธรรมพม่าและพระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายเข้าไปในเขตสิบสองปันนา

ในสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช หลังจากพระองค์ได้ส่งทัพมาตีเมืองเชียงใหม่และอาณาจักรล้านนาจากพม่าแล้ว พระองค์ได้โปรดให้พระเจ้ากาวิละเป็นแม่ทัพยกไปตีเมืองเชียงรุ่งและกวาดต้อนพลเมืองชาวไทลื้อในสิบสองปันนา ไทลื้อเมืองพน เมืองหย่วน เมืองล่า ชาวไทเขินและชาวไทใหญ่จากเมืองเชียงตุงมาอยู่ที่เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน พะเยา และน่านเป็นจำนวนมาก ซึ่งเรียกกันว่ายุค *"เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง"* อันเป็นวิธีฟื้นฟูอาณาจักรล้านนา เพราะในช่วงก่อนนั้นพม่าได้กวาดต้อนชาวล้านนาไปอยู่ที่พุกามและมัณฑะเลย์ ไปจำนวนมาก

เชียงรุ่งถูกแย่งชิงโดยอาณาจักรใกล้เคียงไปมาอยู่ไม่นาน กระทั่งยุคสมัยแห่งการล่าอาณานิคมในช่วงรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕ ทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสเข้ามาขีดเขตอำนาจของตนให้พม่าไปอยู่กับอังกฤษ สิบสองปันนาอยู่กับจีน เชียงตุงไปกับพม่าและฝรั่งเศสคุมลาว กัมพูชาและเวียดนาม

สิบสองปันนายังคงมีกษัตริย์ปกครองอยู่ถึง ๔๕ รัชกาล กระทั่ง เหมา เจ๋อ ตุง ปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจีนเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ และนำทหารเข้ายึดครองสิบสองปันนาในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ระบอบกษัตริย์ก็สิ้นสุดลง เชื้อพระวงศ์ต่างแตกกระสานกระเซ็นไปอยู่พม่าบ้าง สยามบ้าง เจ้าหม่อมคำลือ กษัตริย์องค์สุดท้ายต้องเปลี่ยนฐานะเป็นสามัญชนคนหนึ่ง โดยทางการจีนให้ทำงานอยู่ในสถาบันชนชาติส่วนน้อยแห่งมณฑลหยุนหนาน พระราชวังเวียงผาคราง ริมฝั่งแม่น้ำโขงเมืองเชียงรุ่งของกษัตริย์ไทลื้อถูกเผาทำลายลงจนราบคาบ

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมืองเชียงรุ่งถูกยุบจากเมืองหลวงเป็นแค่หัวเมืองและเจ้าปกครองนครทั้งหลายก็ถูกปลด ในปัจจุบันคนที่มีแซ่เต๋าก็คือเชื้อเจ้าในสิบสองปันนาที่เคยครองเมืองทั้งหลายเหล่านี้

ในปี พ.ศ.๒๕๐๑ เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมครั้งใหญ่ในจีน มีการทำลายล้างตำรา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ศาสนา วัดวาอาราม พระธรรมคัมภีร์ ตำราทางพระพุทธศาสนาในสิบสองปันนาถูกเผาทำลายลงเป็นจำนวนมาก การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาถูกสั่งห้ามโดยเด็ดขาด พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทที่เคยรุ่งเรืองในเชียงรุ่งต้องหยุดลงและขาดช่วงไปในที่สุด วิถีวัฒนธรรมของชาวไทลื้อที่เต็มไปด้วยสีสันถูกเข้มงวดกวดขัน การปฏิบัติตนตามวิถีวัฒนธรรมถูกลบล้างลงไปกับการปฏิวัติวัฒนธรรมอย่างน่าเสียดาย

• *เดินชมสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนการสอนที่วิทยาลัยเทคนิคสิบสองปันนา*

อย่างไรก็ดี แม้การปฏิวัติวัฒนธรรมของลัทธิคอมมิวนิสต์จะมีส่วนในการทำลายภูมิปัญญา ศาสนาและวัฒนธรรมของชาวไทลื้อไปมากน้อยเพียงใด แต่เมื่อยุคสมัยผ่านไป ระบอบคอมมิวนิสต์เสื่อมคลายความเข้มงวดลง ศาสนาและวิถีวัฒนธรรมของชาวไทลื้อสิบสองปันนาก็กลับฟื้นคืนชีวิตอีกครั้ง สิบสองปันนาเปิดตัวให้กับโลกภายนอกอีกครั้ง คนไทยจากเมืองไทยได้รู้จักและไปมาหาสู่ชาวไทลื้อสิบสองปันนาที่เป็นเสมือนชนร่วมสายบรรพบุรุษอีกครั้ง แต่ช่วงเวลาแห่งความสวยงามเหล่านี้ยืนอยู่ได้ไม่นานนัก วัฒนธรรมของชาวไทลื้อสิบสองปันนาก็ต้องมาถูกทำลายอีกครั้ง ซึ่งเป็นการทำลายล้างอย่างหนักหน่วงกว่าการปฏิวัติวัฒนธรรมโดยระบอบคอมมิวนิสต์เสียอีก และเป็นการทำลายวัฒนธรรมของชาวไทลื้ออย่างถาวรอีกด้วย นั่นคือการถูกทำลายจากการพัฒนาในระบอบทุนนิยมนั่นเอง

• *ประชุมทำข้อตกลงบันทึกความเข้าใจร่วมกัน (M O U)*

เชียงรุ่งวันนี้รุ่งเรืองทันสมัยสมชื่อ กลายเป็นถนนใหม่ที่ถนนหนทางเต็มไปด้วยรถมากมาย อาคารร้านค้าสองข้างทางล้วนทันสมัย มีโรงแรมระดับสี่ดาวมีความสะดวกสบายกว้างขวางไว้บริการ สาวเชียงรุ่งรุ่นใหม่เดินกันขวักไขว่มีทั้งสายเดี่ยว กระโปรงสั้น จนแทบจะมองไม่เห็นคนนุ่งซิ่นตามแบบฉบับของชาวไทลื้อเชียงรุ่ง เมืองศูนย์กลางแห่งสิบสองปันนาในวันนี้เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วไม่ต่างอะไรกับเมืองอื่นๆในประเทศจีน (http://www.oceansmile.com/China/SibsongpannaHistory.htm)

เรามาถึงเชียงรุ่งเวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. ซึ่งก็ค่ำแล้ว เนื่องจากเป็นหน้าหนาว จึงค่ำเร็ว คณะของเราได้เดินทางไปรับประทานอาหารเย็นที่โรงแรมแห่งหนึ่ง หลังจากที่รับประทานอาหารเสร็จจึงเดินทางเข้าที่พักและแยกย้ายกันไปพักผ่อน เนื่องจากเหน็ดเหนื่อยจากการเดินทางมาทั้งวัน ส่วนคนที่ยังพอมีเรี่ยวแรงก็เดินดูสภาพแวดล้อมของเมืองบริเวณใกล้ๆ โรงแรมตามอัธยาศัย

วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑

วันนี้ในช่วงเช้าคณะเดินทางมีโปรแกรมเดินทางไปศึกษาดูงานด้านการเรียนการสอนที่วิทยาลัยเทคนิคสิบสองปันนา Xishuangbanna Vocational & Technical College เนื่องจากผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีภารกิจต้องเข้าร่วมประชุมกับผู้บริหารของวิทยาลัยเทคนิคสิบสองปันนา Xishuangbanna Vocational & Technical College เพื่อทำข้อตกลงบันทึกความเข้าใจร่วมกัน (M O U)

เมื่อเดินทางไปถึง เจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยได้นำคณะของเราเดินดูอาคารสถานที่ อาคารห้องเรียน และกิจกรรมการเรียนการสอน ประมาณหนึ่งชั่วโมง จากนั้นผู้ร่วมเดินทางกลุ่มหนึ่งได้เข้าร่วมประชุมพร้อมกับผู้บริหาร ซึ่งได้มีการเจรจาทำบันทึกความเข้าใจร่วมกัน โดยเนื้อหาในการเจรจากล่าวถึงหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละสถานศึกษา พร้อมทั้งแนวทางการแลกเปลี่ยนคณาจารย์และนักศึกษาระหว่างกัน

หลังจากการเจรจาทำข้อตกลงสิ้นสุดลง คณะผู้เดินทางได้เข้าเยี่ยมชมการผลิตชาที่มีชื่อเสียงของสิบสองปันนาและทดลองดื่มชา จากนั้น ในช่วงบ่ายคณะของเราจึงเดินทางไปชมวัฒนธรรมไทยลื้อที่หมู่บ้านกะหลั่นป้า ซึ่งไกด์ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า *"กะหลั่นป้า"* นั้นมีความหมายถึง *"มะขามป้อม"*

เมืองกาหลั่นป้า เป็นชุมชนไทลื้อที่ใหญ่แห่งหนึ่งของสิบสองปันนา ตั้งอยู่ห่างจากเชียงรุ่งประมาณ ๒๗ กิโลเมตร ปัจจุบันชุมชนแห่งนี้ได้รับการส่งเสริมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเรียกว่า หมู่บ้านวัฒนธรรมไทลื้อ โดยมีการรักษาสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านดั้งเดิมไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเยี่ยมชม นักท่องเที่ยวสามารถเดินเข้าไปเที่ยวชมในหมู่บ้าน ซึ่งแต่ละบ้านจะมีลักษณะเป็นเรือนใต้ถุนสูงหลังคามุงกระเบื้องดินขอตามแบบฉบับของชาวไทลื้อ ภายในบ้านมีบริเวณรอบเรือนไว้ปลูกพืชผักสวนครัวไว้ประกอบอาหารในชีวิตประจำวันและยังปลูกไม้ยืนต้นพื้นบ้านอย่างขนุน มะม่วง ไว้เป็นร่มเงาและเก็บกินผล ใต้ถุนบ้านใช้เป็นที่เก็บเครื่องมือการเกษตรและนั่งทำงาน บางหลังมีแผงขายของที่ระลึกไว้ให้เลือกซื้อกัน

บ้านบางหลังมีป้ายเชื้อเชิญให้นักท่องเที่ยวขึ้นไปเยี่ยมชมบนบ้าน เรือนของชาวไทลื้อมีลักษณะเปิดโล่ง

แบ่งส่วนหนึ่งของเรือนที่ต่อกับนอกชานเป็นครัวโถงโล่งมีพื้นที่อเนกประสงค์ไว้รับแขก กินข้าว นั่งเล่น นั่งคุยกัน จะมีการกั้นห้องก็เฉพาะห้องนอน แต่ก็เป็นห้องนอนรวมของสมาชิกทุกคนในบ้าน ไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ ลูกสาว ลูกชาย แต่จะมีพื้นที่กางมุ้งกันคนละมุม โดยสีของมุ้งจะต่างกัน ผู้สูงอายุนอนมุ้งสีดำ คนที่แต่งงานแล้วนอนมุ้งสีแดง ส่วนสาวๆ ที่ยังไม่แต่งงานจะนอนมุ้งสีขาว วัฒนธรรมของไทลื้อนั้นผู้หญิงจะเป็นใหญ่ในครอบครัว ผู้ชายที่แต่งงานกับสาวไทลื้อจะต้องเป็นเขยของบ้านหญิงสาว และหากชายหนุ่มคนใดติดอกติดใจลูกสาวบ้านใด ก็จะต้องไปกินไปนอนไปอยู่ช่วยทำงานที่บ้านสาวผู้นั้นเป็นเวลา ๓ ปี เพื่อดูว่าสู้งานและขยันขันแข็งเพียงใดก่อนที่จะได้แต่งงาน และยังต้องถูกกันให้กางมุ้งนอนคนเดียวอยู่กลางห้องโถง ไม่ได้มีสิทธิ์เข้าไปนอนในห้องเหมือนสมาชิกในบ้านคนอื่นๆ สำหรับหนุ่มที่สวมแว่นสายตามีสิทธิพิเศษกว่าคนอื่นตรงที่ลดเหลือการไปช่วยงานบ้านหญิงสาวเพียงแค่ปีครึ่ง เพราะคนที่สวมแว่นตาคนไทลื้อคิดว่าเป็นคนที่มีความรู้ (http://www.oceansmile.com/China/Galanpa.htm)

ภายในหมู่บ้านกาหลั่นป้า เป็นที่ตั้งของวัด

- *(บน) วิหารมหาราชฐานสุธาวาส ศิลปะไทลื้ออันสวยงาม*
- *(กลาง) ลักษณะบ้านเรือนของชาวไทลื้อ*
- *(ล่าง) มีการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยวที่บริเวณหน้าหมู่บ้าน*

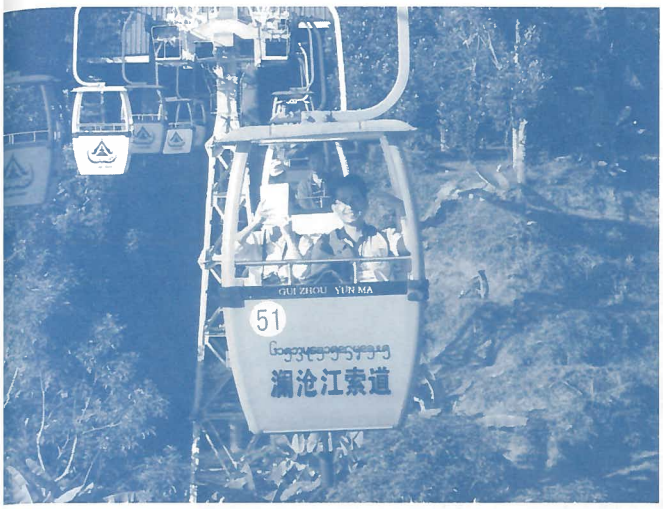

- *(บน) การเดินทางด้วยกระเช้าไฟฟ้าข้ามแม่น้ำโขงอันน่าตื่นเต้น*
- *(ขวา) เจดีย์ทองหน้าวิหาร*

มหาราชฐานสุธาวาส หรือที่ชาวไทลื้อเรียกว่า วัดสวนม่อน ซึ่งหมายถึงสวนดอกไม้ วัดแห่งนี้มีอายุเก่าแก่กว่า ๑,๔๐๐ ปี มีการซ่อมแซมครั้งใหญ่ถึง ๖ ครั้ง นับเป็นวัดที่มีศิลปะสถาปัตยกรรมไทลื้อที่สวยงามยิ่งแห่งหนึ่ง เมื่อครั้งปฏิวัติวัฒนธรรมสมัยเหมา เจ๋อ ตุง ที่มีการเผาทำลายวัดวาอารามครั้งใหญ่โดยกองทัพแดง ชาวไทลื้อในหมู่บ้านที่มีความผูกพันและหวงแหนวัดแห่งนี้เป็นอย่างยิ่งได้ชวนกันนำพระคัมภีร์ของวัดไปซุกก่อน แล้วแกล้งปล่อยให้เป็นวัดร้าง โดยแกล้งนำวัวควายมาผูกเสี้ยงไว้ในวัดและอุโบสถเหมือนไม่ได้เคารพศรัทธา วัดแห่งนี้จึงรอดพ้นจากการถูกเผาทำลายมาได้ ปัจจุบันวัดแห่งนี้ได้รับการพัฒนาปรับปรุงอย่างมากโดยคณะศรัทธาจากเมืองไทย ภายในวัดยังปรากฏรูปถ่ายของครูบาบุญชุ่ม พระเกจิที่มีชื่อเสียงของทางภาคเหนือของไทยและเป็นที่นับถือของพุทธศาสนิกชนทั้งในประเทศไทย ลาว และพม่า ซึ่งเป็นท่านหนึ่งที่มาช่วยพัฒนาวัดแห่งนี้

ภายในวิหารซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของวัดมีพระประธานขนาดใหญ่ประดิษฐานอยู่ และมีพระพุทธรูปเล็ก ๆ เรียงรายอีกหลายองค์ ตัววิหารเดิมก่อสร้างด้วยไม้ทั้งหลัง ไม่มีการตอกเข็ม แต่จะเป็นการวางเสาไม้บนแท่นหิน ซึ่งเป็นเทคนิคการปลูกสร้างของชาวไทลื้อปกติ แต่ปัจจุบันมีการสร้างขยายพื้นที่ออกทางด้านข้าง และมีการใช้ปูนเป็นวัสดุในการก่อสร้าง ภายในมีการตกแต่งลวดลายด้วยวิธีแบบเสตนซิล หลังคาวิหารทรงจั่วซ้อนลดหลั่นกัน ลักษณะรูปทรงและการประดับตกแต่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทลื้อ ซึ่งมีความสวยงามมาก

บริเวณด้านหน้าของวิหารมีเจดีย์สีทองย่อมุมสิบสอง มีลักษณะรูปทรงคล้ายกับเจดีย์ในศิลปะล้านนาของไทย คือ ส่วนฐานสูงเป็นฐานบัว ๓ ชั้นตั้งซ้อนลดหลั่นกันบนฐานเขียง องค์ระฆังมีขนาดเล็ก เหนือขึ้นไปเป็นบัวคลุ่มและปลียอดตามลำดับ

ด้านข้างของเจดีย์เป็นที่ตั้งของพระอุโบสถ ซึ่งเป็นที่สังเกตว่ามักจะมีขนาดเล็ก พื้นที่แค่พอสำหรับพระสงฆ์ทำสังฆกรรมได้เท่านั้น จุดที่ทำให้เราทราบว่าอาคารดังกล่าวเป็นพระอุโบสถก็คือ เสมาซึ่งใช้เพียงหินก้อนเล็ก ๆ มาวางกำหนดเขตพัทธสีมาไว้แปดทิศโดยรอบเท่านั้น

จากนั้นเราได้เดินทางกลับเพื่อเข้าชมพระราชวังเวียงผาคราง ซึ่งปัจจุบันได้ถูกเปลี่ยนแปลงให้เป็นสวนสาธารณะ แต่ก็ยังคงมีอาคารสิ่งก่อสร้างที่เป็นศาสนสถานให้เราได้เยี่ยมชมอีกหลายแห่ง รวมทั้งพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงวัตถุสิ่งของทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาว

• *ทิวทัศน์อันงดงามของแม่น้ำโขง*

ไทลื้อไว้จำนวนมาก แต่เนื่องจากเวลาอันจำกัดทำให้คณะของเราไม่สามารถชมได้ทั่วถึง

การเดินทางเข้าไปเยี่ยมชมพระราชวังแห่งนี้ ต้องขึ้นกระเช้าไฟฟ้าข้ามแม่น้ำโขงไป ซึ่งตอนเที่ยวไปรู้สึกว่าน่ากลัวมาก พอเที่ยวกลับความกลัวความตื่นเต้นคลายลง จึงได้มีอารมณ์ดื่มด่ำกับธรรมชาติความสวยงามของลำน้ำโขง และได้ถ่ายภาพสวย ๆ กลางแม่น้ำโขงมาได้คนละหลาย ๆ รูป

เป็นที่สังเกตว่า ตามท้องถนนข้างทางที่ผ่านจะเห็นต้นปาล์มปลูกอยู่มากมาย ซึ่งได้ทราบมาว่าเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลจีนพยายามที่จะไม่ใช้และไม่นำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศ จึงมีการนำพันธุ์ปาล์มมาปลูก แต่เนื่องจากสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศไม่เหมาะสม ทำให้ได้ผลผลิตต่ำ รัฐบาลจีนจึงนำพันธุ์ปาล์มดังกล่าวมาปลูกประดับริมทางแทน

วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑

วันนี้เป็นวันเดินทางกลับ คณะของเราต้องตื่นแต่เช้ากว่าปกติเพื่อเดินทางออกจากที่พักมาที่ท่าเรือเพื่อทำเรื่องผ่านแดน เนื่องจากเรือโดยสารประจำทางข้ามประเทศที่เป็นพาหนะพาเรากลับมีกำหนดออกเดินทางเวลาประมาณ ๗.๓๐ น. เราโดยสารเรือจากเชียงรุ้ง ประเทศจีน ล่องตามแม่น้ำโขงที่ไหลผ่านกั้นเป็นเขตแดนประเทศพม่าและลาว เพื่อมาขึ้นฝั่งที่ท่าเรือเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๑๑ ชั่วโมง สภาพภูมิประเทศสองฝั่งส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง ทิวทัศน์สวยงาม บางช่วงมีการหักล้างถางป่าเพื่อปลูกยางพาราบ้าง คณะของเราเดินทางถึงเมืองไทยเวลาประมาณ ๑๘.๓๐ น. แวะพักรับประทานอาหารเย็นที่ร้านอาหารริมแม่น้ำโขง จากนั้นจึงเดินทางต่อด้วยรถโดยสารประจำทางคันที่พาคณะเราเดินทางมาเมื่อวันแรก ซึ่งได้รอเราอยู่ที่จังหวัดเชียงรายตลอด ๗ วันที่เราเดินทางศึกษาดูงานอยู่ในต่างประเทศ ใช้เวลาเดินทางอีกราว ๑๘ ชั่วโมง ถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์โดยสวัสดิภาพเมื่อเวลาประมาณ ๑๕.๐๐ น. ของวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นอันสิ้นสุดภารกิจการศึกษาดูงานครั้งนี้ •

นายสุดใจ สะอาดยิ่ง

รองอธิการบดีฝ่ายบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

รางวัล 'นาคราชทองคำ'

ได้รับรางวัล "นาคราชทองคำ"

นายสุดใจ สะอาดยิ่ง

เกิดวันที่ ๗ เดือน มีนาคม ปีพุทธศักราช ๒๔๙๕
ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ ๑/๓-๔ ถนนศิริรัฐ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ ๓๒๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๔๔-๕๑๒๒๒๙
มือถือ ๐๘๕-๘๕๗๕๒๒๒
อีเมล์ sudjai.sa@gmail.com
ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง รองอธิการบดีฝ่ายบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
สมรสกับ **นางเยาวลักษณ์ สะอาดยิ่ง** มีบุตร ๒ คน

การศึกษา

พ.ศ.๒๕๐๙ ระดับประถมศึกษา ๑-๗ สถานศึกษา โรงเรียงม่วงสามสิบ (อำนวยปัญญา)

พ.ศ. ๒๕๑๒ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สถานศึกษา โรงเรียงเบ็ญจมมหาราช

พ.ศ. ๒๕๑๔ ระดับมัธยมปลาย (คุณวุฒิประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา) สถานศึกษา วิทยาลัยครูอุบลราชธานี

พ.ศ. ๒๕๑๖ ระดับอนุปริญญา (คุณวุฒิ ปกศ.สูง) สถานศึกษา วิทยาลัยครูอุบลราชธานี

พ.ศ. ๒๕๑๘ ระดับปริญญาตรี (คุณวุฒิ

กศ.บ.) สถานศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

พ.ศ. ๒๕๒๕ ระดับปริญญาโท (คุณวุฒิ ศศ.ม. สาขาหลักสูตรการสอน) สถานศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ. ๒๕๑๘ บรรจุครู ตำบลหว้านใหญ่ จังหวัดนครพนม

พ.ศ. ๒๕๑๙ วิทยาลัยครูสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๒๗ สถาบันราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๔๗-ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ตำแหน่งในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๒๙ เคยดำรงตำแหน่ง รองคณบดีคณะครุศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๓๑ เคยดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๓๕ เคยดำรงตำแหน่ง รองคณบดีคณะครุศาสตร์ ฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

พ.ศ. ๒๕๔๐ เคยดำรงตำแหน่ง รองอธิการบดี ฝ่ายวัฒนธรรมและชุมชนสัมพันธ์

พ.ศ. ๒๕๔๘ เคยดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

พ.ศ. ๒๕๕๐ – ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่ง รองอธิการบดี ฝ่ายบัณฑิตวิทยาลัย

ตำแหน่งในหน่วยงานองค์กรภายนอก

พ.ศ. ๒๕๔๖ เคยดำรงตำแหน่ง ประธานสมัชชาองค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พ.ศ. ๒๕๔๗ เคยดำรงตำแหน่ง ประธานสมัชชาองค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นแห่งประเทศไทย

พ.ศ. ๒๕๔๘ – ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่ง รองประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์

ผลงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม

๑. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง เรื่อง “เจ้าเมืองปทายสมันต์ พระยาสุรินทร์ภักดีศรีณรงค์จางวาง” ในงานเฉลิมพระเกียรติครบรอบ ๗๒ พรรษา (งานสืบศรัทธา พระยาสุรินทร์ภักดี ศรีณรงค์จางวาง ครั้งที่ ๒) ณ เทศบาลเมืองสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๔๒

๒. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง “พิธีเปิดการแข่งขันกีฬาราชภัฏเมืองช้างเกมส์ ครั้งที่ ๑๒” ณ สนามกีฬาศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๒

๓. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง เรื่อง “กวยอะเจียง” ในงาน พิธีบวชนาคช้าง ณ ศูนย์คชศึกษา หมู่บ้านตากลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔

๔. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง เรื่อง “ตำนานพระมอเฒ่า” (ปฐมบทหมอช้าง ผู้กล้าแห่งชาวกูยอะจึง) ในงานช้างและงานกาชาดสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๑๐-๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

๕. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง เรื่อง “ตำแร็ยซอ” (ธิดาช้างเผือก) ในงานสัมมนาวันช้างไทย ปี พ.ศ.๒๕๔๕ ณ สถาบันราชภัฏสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๕

๖. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง “พิธีเปิดการแข่งขันคัดเลือกนักกีฬาตัวแทนภาค ๓” ณ โรงยิมส์เผ่าแผน สนามกีฬาศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕

๗. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละคร

ประกอบแสงเสียง เรื่อง “มหากาพย์แห่งอารยธรรมเจนละ” ในงานช้างและกาชาดสุรินทร์ ปี ๒๕๔๖ ณ สนามกีฬาสถาบันราชภัฏสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๖

๘. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง เรื่อง บูชาวีรบุรุษสงครามของวีรมหาเทพ ใน “ปฐพีนี้เราห่วงดั่งดวงใจ” แสดงถวายสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จเยี่ยมราษฎร ณ เขื่อนสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี โดยผู้แสดงเป็นทหารในกองพันทหารราบที่ ๒๓ ทหารราบที่ ๓ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖

๙. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง เรื่อง “มหากาพย์อารยธรรมอีสาน” ในงานกีฬาอาจารย์ – ข้าราชการ สถาบันราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ ๓๕ “ประทายสมันต์เกมส์” เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๗

๑๐. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง เรื่อง “ตำนานผ้าไหม ... สายใยวัฒนธรรมสุรินทร์” ณ สนามกีฬาศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

๑๑. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียงเรื่อง “ภูมิโปน : เนียงด็อกธม” ในงานประเพณีสืบสานตำนานปราสาทภูมิโปน ณ ปราสาทภูมิโปน ตำบลตม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๔๗

๑๒. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง เรื่อง ตำนานเมืองบุรีรัมย์ ณ บริเวณลานวัฒนธรรมละลม อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๘

๑๓. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง เรื่อง “ศิวาราตรี..ศรีอัปสร” ในงานมหกรรมผ้าไหมและวัฒนธรรมประจำถิ่นสุรินทร์ ณ โรงแรมทองธารินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙

๑๔. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง เรื่อง “ศรศาสตร์เชียงปุม” ในงานช้างสุรินทร์ เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ณ บริเวณสนามแสดงช้างจังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๑๗-๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๙

๑๕. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง เรื่อง ครูบาใหญ่ ในงานช้างและงานกาชาดสุรินทร์ ณ บริเวณสนามกีฬามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๑๗-๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๙

๑๖. เขียนบทละครและช่วยกำกับการแสดงละครประกอบแสงเสียง เรื่อง เนียงด็อกธม ในงานเลี้ยงต้อนรับคณะสมัชชาองค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นทั่วประเทศ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๙

๑๗. เขียนบทละครการแสดงประกอบแสงเสียง สารท : พิธีกรรมบูชาบรรพบุรุษ ตำบลกระเทียม

การเขียนบทละครเพื่อการแสดงประกอบแสงเสียง เกิดจากการศึกษาค้นคว้าตำนานประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาประพันธ์เป็นบทบาทการแสดงโดยเน้นความเป็นท้องถิ่น ใช้ดนตรีกันตรึมประกอบการแสดง การรำพื้นบ้าน ประกอบวัฒนธรรมประเพณีของชาวเขมร กูย(ส่วย) และลาว ซึ่งอยู่กันอย่างสงบสุขในพื้นที่ ทำให้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่ได้รับชมจะแสดง เป็นเอกลักษณ์ที่หาชมไม่ได้นอกจากการแสดง ละคร แสง เสียง ในเทศกาลงานช้างและกาชาดจังหวัดสุรินทร์ การแต่งเรื่องจะมีการประดิษฐ์ท่ารำ การแต่งกาย บทเพลงประกอบ ทำให้ได้ความสุนทรีย์ทางดนตรี นาฏศิลป์ การแต่งกาย และวิถีชีวิตของคนกับช้าง(คนเลี้ยงช้าง) ซึ่งในบทละครจะสร้างเสริมคุณภาพจริยธรรมให้กับผู้ชมด้านการครองตน ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ค่านิยม การวางตนของหญิงไทย และผลกรรมที่เกิดจากการทำความดี เป็นต้น

ผลงานวิจัย

- งานวิจัยเรื่อง “ทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษาครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” พ.ศ.2547

- การส่งเสริมการท่องเที่ยวพุทธอุทยานวัดเขาศาลา ตำบลจรัส อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ พ.ศ.2546

- รูปแบบการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางแก้ไขปัญหาในระดับหมู่บ้าน จังหวัดสุรินทร์ พ.ศ.2547

- การศึกษาศักยภาพและการส่งเสริมการท่องเที่ยวปราสาทภูมิโปน โดยองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ พ.ศ.2548

- รูปแบบการพัฒนาการบริหารการศึกษาโดยการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2549

- การพัฒนากระบวนการแสดงหุ่นประกอบการเล่นนิทาน เพื่อการอนุรักษ์นิทานพื้นบ้านเกี่ยวกับในจังหวัดสุรินทร์ จากทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พ.ศ. ๒๕๕๐

- การพัฒนาสำนักศิลปะและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคลากร และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จากทุนวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พ.ศ. ๒๕๕๐

รางวัลเชิดชูเกียรติ

- สภาวัฒนธรรมพื้นบ้านโลก และ CIOFF ประเทศไทย มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า เป็นตัวแทนการแสดงพื้นบ้านประเทศไทย ในงานมหกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านนานาชาติ "WORLD FEST 2000") ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ ๓๑ มีนาคม – ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๓

- เทศบาลเมืองสุรินทร์ ประกาศเกียรติคุณเพื่อแสดงว่า เขียนบทละครแสดงประกอบแสงสีเสียง *"ชุดประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์"* ในการจัดงานฉลองสืบศรัทธาพระยาสุรินทร์ภักดีศรีณรงค์จางวาง ประจำปี ๒๕๔๒ ระหว่างวันที่ ๕-๑๓ เมษายน ๒๕๔๒

- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ได้ร่วมสาธิตการแสดงดนตรีพื้นบ้านแก่คณะผู้แทนอาเซียน โครงการประชุมปฏิบัติการผู้ประพันธ์เพลงพื้นเมืองอาเซียน เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๐

- จังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ร่วมสนับสนุนกิจกรรมงาน "วันอนุรักษ์มรดกไทย" จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๐

- จังหวัดสุรินทร์ ประกาศเกียรติคุณเพื่อแสดงว่า ได้ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจ กำลังสติปัญญา และอุทิศเวลา ร่วมเคียงบ่าเคียงไหล่สร้างสรรค์งานวัฒนธรรม ในการดำเนินงานจัดการแสดงแสงสีเสียง เรื่อง "ตำนานพระมอเฒ่า" เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๔๙

- สถาบันราชภัฏสุรินทร์และจังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า เป็นกรรมการผู้เชี่ยวชาญตัดสินการประกวดแต่งกายผ้าไหม งานเทิดพระเกียรติ ๑๒ สิงหามหาราชินี ประจำปี ๒๕๔๔ ณ ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพอีสานใต้ จังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๔๔

- สถาบันราชภัฏสุรินทร์และจังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ได้ให้การสนับสนุนและทำคุณประโยชน์ทางด้านศิลปวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๔

- จังหวัดสุรินทร์และสถาบันราชภัฏสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า เป็นตัวแทนการแสดงนาฏศิลป์ไทย ร่วมแสดงในงานเฉลิมฉลองครบรอบ ๕๐ ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-กัมพูชา ณ สถานทูตไทยประจำกรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๔

- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ได้เป็นผู้เขียนข้อมูลทางวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๓

- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ได้ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๔๕

- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ร่วมกับสภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อ

แสดงว่า เป็นคณะกรรมการคัดเลือกคนดีศรีเมืองช้าง และครอบครัวตัวอย่าง จังหวัดสุรินทร์ ประจำปี ๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๖

- จังหวัดสุรินทร์ กองกำลังสุรนารี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ในฐานะคณะกรรมการตัดสินการประกวดศิลปะการแสดงพื้นเมืองจังหวัดสุรินทร์ ในงานเทิดพระเกียรติ ๑๒ สิงหามหาราชินี ประจำปี ๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๖

- สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ให้การสนับสนุนการจัดงาน "ราตรีตำนานไหม สายใยวัฒนธรรมสุรินทร์" วันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๔๗

- สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า เป็นคณะกรรมการประกวดผ้าไหมโบราณ งาน "ราตรีตำนานไหม สายใยวัฒนธรรมสุรินทร์" วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

- มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า เป็นผู้แต่งกายด้วยผ้าไหมพื้นบ้านสุรินทร์ เพื่ออนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๗

- จังหวัดสุรินทร์ กองกำลังสุรนารี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ในฐานะคณะกรรมการตัดสินการประกวดศิลปินพื้นบ้านอีสานใต้ (ประเภทหมอลำซิ่ง) ในงานเทิดพระเกียรติ ๑๒ สิงหามหาราชินี ประจำปี ๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗

- มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาในการสนับสนุนงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม ในพิธีเปิดงานกีฬาอาจารย์ ข้าราชการมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ "ผีตาโขนเกมส์" ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ประจำปี ๒๕๔๘ วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

- จังหวัดสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เทศบาลเมืองสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรที่ได้เป็นคณะกรรมการตัดสินการประกวดโต๊ะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์จังหวัดสุรินทร์ ประจำปี ๒๕๔๘ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

- กระทรวงวัฒนธรรม ขอแสดงความยินดีในโอกาสที่ได้รับเกียรติจากเครือข่าย เครือญาติเบญจภาคีวัฒนธรรม มอบความไว้วางในให้ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาวัฒนธรรม จังหวัดสุรินทร์ ให้ไว้ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ มอบประกาศนียบัตรแสดงว่าเป็นผู้แทนพิเศษด้านทรัพย์สินทางปัญญา และได้ผ่านการอบรม และประเมินความรู้ ครั้งที่ ๒ หลักสูตรความรู้ความรู้เฉพาะด้านทรัพย์สินทางปัญญา และเทคนิคสืบค้นข้อมูลสิทธิบัตร ให้ไว้ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๔๘

- จังหวัดสุรินทร์ สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า เป็นผู้สร้างชื่อเสียงเกียรติคุณด้านการแสดงภาพยนตร์ เรื่อง "ต้มยำกุ้ง" ระหว่างวันที่ ๒-๕ มีนาคม ๒๕๔๘ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (วิทยาเขตสุรินทร์) วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๘

- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เทศบาลเมืองสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ในฐานะกรรมการตัดสินการประกวดจัดโต๊ะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ งานสมโภชศาลเจ้าพ่อหลักเมืองและสิ่งศักดิ์สิทธิ์จังหวัดสุรินทร์ ประจำปี ๒๕๔๘ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เทศบาลเมืองสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา ในฐานะกรรมการตัดสินการประกวดจัดโต๊ะอาหารเลี้ยงช้าง งานต้อนรับช้างและเลี้ยงอาหารช้าง ครั้งที่ ๖ ประจำปี ๒๕๔๘ วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๘

- สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ได้ผ่านการอบรมหลักสูตร *"ทางกว้างสู่การเป็นพิธีกรและวิทยากรมืออาชีพ"* วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๔๘

- จังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า เป็นผู้เขียนบทการแสดงกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพภูมิ

ปัญญาผ้าไหมสุรินทร์สู่สากล ในงานมหกรรมไหมและวัฒนธรรมประจำถิ่นสุรินทร์ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙

- จังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่าได้ร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในงานมหกรรมไหมและวัฒนธรรมประจำถิ่นสุรินทร์ และเป็นคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมที่ยกระดับมาตรฐานของผ้าไหมสุรินทร์สู่สากล วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๙

- จังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่าเป็นผู้เขียนบทละคร การแสดงประกอบแสง เสียง มหกรรมช้างสุรินทร์เฉลิมพระเกียรติเรื่อง "คชศาสตร์เชียงปุม" วันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๔๙

- จังหวัดสุรินทร์ สภาวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ได้เป็นกรรมการตัดสินการประกวดสปอร์ตโฆษณารณรงค์ตามโครงการดำเนินชีวิตตามปรัชญา "เศรษฐกิจพอเพียง" เพื่อการลด ละ เลิกอบายมุข เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๙

- คณะผู้จัดงาน มหกรรมพืชสวนโลกเฉลิมพระเกียรติฯ ราชพฤกษ์ ๒๕๔๙ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ได้เข้าร่วมการแสดงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด ในงาน *"มหกรรมพืชสวนโลกเฉลิมพระเกียรติฯ ราชพฤกษ์ ๒๕๔๙"*

- จังหวัดสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่าเป็นผู้เขียนบทละคร การแสดงประกอบแสง เสียง เรื่อง *"ครูบาใหญ่"* ในงานช้างและกาชาดสุรินทร์ ประจำปี ๒๕๔๙ วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๐

- องค์การบริหารส่วนตำบลตม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มอบเกียรติบัตรเพื่อแสดงว่า ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเดินแฟชั่นผ้าไหมสุรินทร์ ในงานสืบสานตำนานปราสาทภูมิโปน วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๐

- กระทรวงวัฒนธรรมคัดเลือกให้เป็นบุคคลที่มีผลงานดีเด่น ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม ด้านวัฒนธรรม ประจำปี ๒๕๕๐ วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๐

นายสุดใจ สะอาดยิ่ง เป็นบุคคลที่มีความเสียสละทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ในการทำงาน จากการที่สำรวจข้อมูลเรียบเรียงเป็นเอกสารเพื่อขอพระราชทานปริญญากิตติมศักดิ์ให้แก่นักปราชญ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น

๑. พระรัตโนภาสวิมล ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ โปรแกรมวิชาภาษาไทย

๒. พระครูมงคลวรากรณ์ ปริญญาครุศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ โปรแกรมวิชาการบริหารการศึกษา

๓. พระครูภาวนาวิทยาคม ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม

๔. พระเทพปัญญาเมธี ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาการบริหารการศึกษา

เมื่อได้รับพระราชทานปริญญาบัตรกิตติมศักดิ์แล้ว ได้เป็นผู้วางแผนในการจัดดำเนินงานนำปริญญาบัตรกิตติมศักดิ์ไปถวาย โดยจัดพิธีถวายปริญญาบัตรกิตติมศักดิ์อย่างยิ่งใหญ่และเปิดโอกาสให้นักศึกษา คณาจารย์และประชาชนมีส่วนร่วม

เห็นได้ว่าความมีคุณธรรม จริยธรรมของท่านเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานต่าง ๆ เชิญให้ท่านเป็นกรรมการในการคัดเลือกตัดสินรางวัลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น เป็นกรรมการในการคัดเลือกบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมของจังหวัดสุรินทร์ การคัดเลือกคนดีศรีเมืองช้าง การตัดสินผ้าไหมพื้นบ้าน การตัดสินขบวนแห่วันข้าวหอมมะลิ การตัดสินขบวนแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดสุรินทร์ การตัดสินประกวดประดับตกแต่งจัดโต๊ะอาหารช้างในการต้อนรับช้างในงานช้างและกาชาดสุรินทร์ การตัดสินการประกวดการแข่งขันทางด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านต่าง ๆ จัดโดยหน่วยงานในจังหวัดสุรินทร์ ●

นายประสิทธิ์ ทองอุ่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ ๘ (ข้าราชการบำนาญ)
ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อดีต รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
รองอธิการบดีฝ่ายบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ได้รับการคัดเลือกเป็น "คนทำความดี" ภายใต้โครงการเมืองไทยเมืองคนดี

"คนทำความดี"
ภายใต้โครงการเมืองไทยเมืองคนดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ทองอุ่น

เกิดวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๘
ที่อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
บิดาชื่อนายสา ทองอุ่น ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มารดาชื่อนางปุ๊ก ทองอุ่น เป็นแม่บ้าน
สมรสกับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรญา ปัถวี
มีบุตร ๓ คน คือ นายปรัชญา นายวรศิษฏ์ และนายพินิจนันท์
ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ ๒/๑ หมู่ที่ ๓ ตำบล ไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ๗๓๒๑๐
โทรศัพท์ ๐-๓๔๓๑-๘๕๑๘

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๑๙ M.Ed.(Educational Administration) M.S.U. (INDIA) (ภาคปกติ)
พ.ศ. ๒๕๑๙ M.Ed (Psychology) M.S.U. (INDIA) (ภาคนอกเวลา)
พ.ศ. ๒๕๑๖ พธ.บ.นธ.เอก, เปรียญธรรม ๖ ประโยค
พ.ศ. ๒๕๑๖ พ.ม. สมัครสอบวุฒิครู
พ.ศ. ๒๕๑๒ ม.๘ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

รับราชการ ณ วิทยาลัยครูสุรินทร์ เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๑ ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น สถาบันราชภัฏสุรินทร์และปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ดำรงตำแหน่งทางบริหาร (นอกจากปฏิบัติหน้าที่ในการสอน) ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๒๑ หัวหน้าแผนกงานแนะแนว

พ.ศ. ๒๕๒๕ หัวหน้าภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

พ.ศ. ๒๕๒๘ รองหัวหน้าคณะวิชาครุศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๓๐ หัวหน้าสำนักงานอธิการบดีและเลขานุการคณะกรรมการประจำวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๓๘ ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดีและเลขานุการสภาประจำสถาบันราชภัฏสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๔๒ ผู้อำนวยการศูนย์นิติการประจำสถาบัน

พ.ศ. ๒๕๔๕ ผู้ช่วยอธิการบดี

พ.ศ. ๒๕๔๗ รองอธิการบดีฝ่ายบริหารและเลขานุการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๕๐ รองอธิการบดีฝ่ายบัณฑิตวิทยาลัย และเลขานุการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๕๑ - ปัจจุบัน ผู้เชี่ยวชาญประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (ข้าราชการบำนาญ)

การศึกษาดูงานต่างประเทศ

พ.ศ.๒๕๓๑ มหาวิทยาลัยสร้างครู สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

พ.ศ. ๒๕๓๙ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง สาธารณประชาชนจีน

พ.ศ. ๒๕๔๐ มหาวิทยาลัย ๔ แห่ง ประเทศออสเตรเลีย

พ.ศ. ๒๕๔๑ สถานศึกษาหลายแห่ง ประเทศอินโดนีเซีย

พ.ศ. ๒๕๔๓ สถานศึกษาหลายแห่ง ประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์

พ.ศ. ๒๕๔๕ สถานศึกษาหลายแห่ง ประเทศเวียดนาม

พ.ศ. ๒๕๔๖ สถานศึกษาหลายแห่ง ประเทศกัมพูชา

พ.ศ. ๒๕๔๖ สถานศึกษาและพุทธสถาน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

พ.ศ. ๒๕๔๗ สถานศึกษาและพุทธสถาน ประเทศจีน

พ.ศ. ๒๕๔๙ สถานศึกษาและพุทธสถาน ประเทศอังกฤษ

พ.ศ. ๒๕๕๐ สถานศึกษาและพุทธสถาน ประเทศอิตาลี ออสเตรีย ลิคเก้นสไตท์ และสวิตเซอร์แลนด์

พ.ศ. ๒๕๕๐ สถานศึกษาและพุทธสถาน ประเทศญี่ปุ่น

พ.ศ. ๒๕๕๑ สถานศึกษาและพุทธสถาน ประเทศอินเดีย-เนปาล

พ.ศ. ๒๕๕๒ สถานศึกษาและพุทธสถาน ประเทศอเมริกา

กิจกรรมทางพระศาสนา

พ.ศ. ๒๕๔๘ ร่วมประชุมสัมมนาวิสาขโลก ที่ U.N.

พ.ศ. ๒๕๔๙ ร่วมประชุมสัมมนาวิสาขโลก ที่ U.N.

พ.ศ. ๒๕๕๐ ร่วมประชุมสัมมนาวิสาขโลก ที่ U.N.

พ.ศ. ๒๕๕๑ ร่วมประชุมสัมมนาวิสาขโลก ที่ เวียดนามใต้

พ.ศ. ๒๕๕๒ ร่วมประชุมสัมมนาวิสาขโลก ที่ พุทธมณฑลและ U.N.

- สร้างหลักสูตรพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- สอนวิชาพุทธศาสนานักศึกษา วิทยาลัยพยาบาลสุรินทร์
- สอนวิชาพุทธศาสนานักศึกษา วิทยาลัยอาชีวสุรินทร์
- ถวายความรู้วิชาจิตวิทยาในพระไตรปิฎก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
- ถวายความรู้วิชาวัฒนธรรมไทย พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ (มหาวิทยาลัยสงฆ์)
- เป็นคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ (มหาวิทยาลัยสงฆ์)

ผลงานดีเด่น

ด้านส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรม

พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๓๕ อาจารย์พิเศษอบรมและสอนวิชาจริยธรรมศึกษา พุทธศาสตร์

วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๒๔-๒๕๔๕ - อาจารย์พิเศษ อบรมและสอนวิชาจิตวิทยา และคุณธรรมจริยธรรม วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุรินทร์

- ที่ปรึกษาชมรมผู้ปฏิบัติธรรม และชมรมพุทธศาสตร์ของนักศึกษา สถาบันราชภัฏสุรินทร์
- ผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ กิจกรรมแสงเทียนแห่งปัญญาแก่นักศึกษาในโครงการชีวิตใหม่ในสถานศึกษาทุกปีการศึกษา
- วิทยากรพิเศษและสอนวิชาจริยธรรมสำหรับนักธุรกิจ, คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับครู
- วิทยากรพิเศษถวายความรู้แก่พระสงฆ์ในจังหวัดสุรินทร์ ตามโครงการต่าง ๆ ของคณะสงฆ์
- สมาชิกและกรรมการโครงการสิทธิมนุษยชน มหาวิทยาลัยมหิดล
- วิทยากรถวายความรู้(สอน) วิชา วัฒนธรรมไทยแก่พระสงฆ์ในมหาวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์ (ม.มจร.)
- วิทยากรถวายความรู้ (สอน) วิชาจิตวิทยาในพระไตรปิฎก แก่พระสงฆ์ในมหาวิทยาลัยสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ (ม.มจร.)
- ประพันธ์เพลงประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ (ใต้ร่มอินทนิล) เพลงตำเร็ยซอ เพลงประจำโรงเรียนบ้านดินแดง อำเภอรัตนบุรี
- ประพันธ์บทกลอน นิราศ กาพย์ โคลง ฉันท์ในเทศกาลต่างๆ ในกิจกรรมทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะกิจกรรมของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ด้านวิชาการ

- เขียนตำราจิตวิทยาและพุทธศาสตร์ ทำให้ได้รับตำแหน่งทางวิชาการ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
- เป็นกรรมการตรวจผลงานทางวิชาการ (อาจารย์ ๓)
- เป็นกรรมการประเมินมหาวิทยาลัยต่างๆ ในนาม ก.พ.ร.

ผลงานวิชาการอื่น ๆ

- เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาสังคม
- เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
- เอกสารประกอบการสอนวิชามนุษยสัมพันธ์
- เอกสารประกอบการสอนวิชามนุษยสัมพันธ์สำหรับครู
- เอกสารประกอบการสอนวิชามนุษยสัมพันธ์ในองค์การ
- เอกสารประกอบการสอนวิชาพลวัตรกลุ่ม
- เอกสารประกอบการสอนวิชาคุณธรรมและคุณธรรมสำหรับครู
- เอกสารประกอบการสอนวิชาจริยธรรมสำหรับครู
- เอกสารประกอบการสอนวิชาการสื่อสารสำหรับพยาบาล
- ตำราพฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน
- ตำราจิตวิทยาในพระไตรปิฎก
- ชุดแผ่นปลิวอัดสำเนาวิชาวัฒนธรรมไทย

คุณธรรมในการดำรงชีวิต

การประกอบอาชีพราชการ ถือจรรยาบรรณของราชการเป็นหลักยึดเหนี่ยว ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามทฤษฎีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์ วิริยอุตสาหะ ประหยัดและอดออม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ตามหลักเมตตาธรรมและปฏิบัติถือศีลห้าเป็นประจำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประสิทธิ์ ทองอุ่น เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เสียสละอุทิศตนเพื่อผลงานทำงานด้านศีลธรรมจริยธรรมคุณธรรมและและวัฒนธรรมมาอย่างต่อเนื่อง จนได้รับการประเมินจากมหาวิทยาลัยว่าเป็นต้นแบบของข้าราชการที่มีคุณธรรมอย่างแท้จริง และได้รับมอบพระพุทธรูปปางมารวิชัย สลักอักษรไว้รอบฐานพุทธรูปว่า ***"ผศ.ประสิทธิ์ ทองอุ่น ผู้มีคุณธรรมดีเด่น"*** เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒

การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

- เป็นเหรัญญิกมูลนิธิเรืองกาญจนเศรษฐ วค.สุรินทร์
- เป็นเลขามูลนิธิช่วยเหลือนักศึกษา วค.สุรินทร์
- เป็นผู้ช่วยเลขามูลนิธิหลวงตาจันทร์ สถาบันราชภัฏสุรินทร์
- เป็นกรรมการมูลนิธิรัตน์-บุปผา
- เป็นกรรมการมูลนิธิอัจฉรา ภาณุรัตน์
- เป็นผู้ช่วยเลขามูลนิธิส่งเสริมวัฒนธรรมจังหวัดสุรินทร์
- เป็นผู้ร่างหลักสูตรพุทธศาสนา วันอาทิตย์สำหรับนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษา ตอนปลายและระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา ให้ความร่วมมือกับทุกวัดในการจัดการศึกษาของจังหวัดสุรินทร์
- เป็นผู้ประสานด้านศาสนาศิลปวัฒนธรรมกับหน่วยงานอื่น ๆ นอกมหาวิทยาลัย

เกียรติคุณที่ได้รับ

พ.ศ. ๒๕๔๐ เข็มสตุดีครูจรรยาบรรณดีเด่น จากคุรุสภา

พ.ศ. ๒๕๔๑ รางวัลครูดีเด่น จากจังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๔๒ รางวัลบุคคลดีเด่น จากสื่อมวลชนหนังสือพิมพ์พัฒนาเศรษฐกิจ

พ.ศ. ๒๕๔๒ รางวัลพระพุทธรูปสลักนามผู้มีคุณธรรมดีเด่น

พ.ศ ๒๕๔๔ รางวัลผู้ทรงคุณธรรมดีเด่น รางวัล หม่อมงามจิตต์ บุรฉัตร

พ.ศ. ๒๕๔๗ รางวัลช้างเงิน ผู้มีจริยธรรมมีวัฒนธรรม จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ

พ.ศ. ๒๕๔๘ รางวัลสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมด้านอัตลักษณ์

พ.ศ. ๒๕๕๐ รางวัลโล่องค์กรคุณภาพ โครงการพนักงานคุณภาพ ●

นิทานพื้นบ้าน (กูย)

รศ. อารีย์ ทองแก้ว

กูยเกอดตูม (เจ้ารากโต)

มีชายหนุ่มคนหนึ่งหลงรักลูกสาวเศรษฐีในหมู่บ้าน ชายคนนั้นเป็นคนขยัน พ่อแม่ฝ่ายหญิงจึงชอบ ชายหนุ่มพยายามหาทางพบปะลูกสาวเศรษฐีทุกวัน แต่หญิงสาวไม่ชอบจึงไม่ยอมพูดด้วย อยู่มาวันหนึ่ง หญิงสาวได้ไปตักน้ำที่บ่อหลังบ้าน บังเอิญถังน้ำหล่นลงไปในบ่อน้ำเอาขึ้นมาไม่ได้ แม้ว่าจะพยายามอย่างไรก็ตาม จึงร้องขอความช่วยเหลือว่าถ้าใครเอาถังน้ำขึ้นจากบ่อได้จะแต่งงานด้วย บังเอิญชายหนุ่มคนนั้นเดินผ่านมาได้ยินเข้าเกิดความสงสารหญิงสาวมากจึงพยายามตักเอาถังน้ำจากบ่อขึ้นมาได้ ในที่สุดชายคนนั้นก็ได้แต่งงานกับลูกสาวเศรษฐีตามสัญญา หลายปีต่อมานางตั้งท้องและคลอดลูกออกมาเป็นผู้ชาย หน้าตาน่าเกลียดน่ากลัวมีรากงอกเต็มตัว พ่อแม่จึงเรียกว่า ***เจ้าราก***

เมื่อเจ้ารากโตขึ้นพอพูดกันรู้เรื่องก็ได้แต่ร้องให้พ่อแม่หาลูกมะตูมมาให้เล่นตั้งแต่เด็กจนโตเป็นหนุ่มก็ไม่ยอมเลิก เมื่อโตเป็นหนุ่ม เจ้ารากได้อธิษฐานเสี่ยงทายหาคู่ครอง โดยใช้ลูกมะตูมเป็นตัวเสี่ยงทาย อธิษฐานว่าถ้าผู้ใดจะเป็นคู่ครองของเขา ขอให้ลูกมะตูมลอยไปอยู่กับคนนั้น เมื่อพูดจบก็เอาลูกมะตูมลอยน้ำไป น้ำไหลไปทางทิศใต้ แต่ลูกมะตูมกลับลอยน้ำไปทางทิศเหนือ และลอยไปพบธิดาหลาย ๆ องค์ของพระราชาเมืองหนึ่งซึ่งกำลังเล่นน้ำอยู่ในแม่น้ำ เมื่อพระธิดาทุกองค์เห็นลูกมะตูมลอยน้ำมาต่างก็พา

กันแย่งลูกมะตูมลูกนั้น แต่พระธิดาองค์สุดท้องไม่ยอมแย่งลูกมะตูมกับพวกพี่ๆ แม้กระนั้นลูกมะตูมก็ลอยมาหาพระนางทำให้พระนางดีใจมากและเก็บลูกมะตูมซ่อนไว้ เมื่อพี่ๆ ถามก็บอกว่ามันลอยไปแล้ว ครั้นเมื่อพระนางกลับเข้าวังก็ได้เสวยลูกมะตูมลูกนั้น กลิ่นลูกมะตูมหอมอบอวลไปทั่วทั้งวัง พระราชาจึงบัญชาให้ทหารค้นหาสิ่งของที่ส่งกลิ่นหอมนั้นก็ไม่พบ หลังจากพระธิดาองค์เล็กเสวยลูกมะตูมได้ไม่นานนักพระนางก็ทรงครรภ์ประสูติเป็นพระโอรสองค์หนึ่ง พระราชาจึงประกาศหาพระบิดาให้พระกุมาร มีหนุ่มๆ ในเมืองนั้นรีบรับว่าตนเป็นบิดาของพระกุมารมากมาย พระราชาทรงคิดหาทางพิสูจน์ว่าใครเป็นบิดาของพระกุมาร โดยการให้ทุกคนถือกล้วยไว้คนละ ๑ ลูก แล้วพูดกับพระกุมารว่า *"ลูกๆ มาหาพ่อเร็ว พ่อจะให้กินกล้วย"* ปรากฏว่าพระกุมารไม่ยอมไปหาใครสักคน พระราชาตรัสกับทหารว่ายังเหลือใครอีกที่ยังไม่ขอรับเป็นบิดาของพระกุมาร ทหารรายงานว่าก็มีแต่คนที่มีรากเต็มตัวนั้นแหละที่ยังไม่มารับการพิสูจน์ พระราชาจึงให้ทหารไปจับตัวเจ้ารากมาให้พระกุมารดู เมื่อพระกุมารมองเห็นเจ้ารากก็วิ่งไปกอดทันที พระราชาโกรธมากที่มีราชบุตรเชยรูปร่างอัปลักษณ์น่าเกลียดน่ากลัวเช่นนี้ จึงให้ทหารหาเครื่องใช้ใส่เรือสำเภาและขับไล่เจ้าราก พระธิดาองค์เล็กและพระนัดดาออกจากเมืองไป ขณะที่อยู่บนเรือ พระธิดาองค์เล็กไม่ยอมพูดกับเจ้ารากเลยแม้แต่คำเดียว แม้เจ้ารากจะพยายามหาวิธีอย่างไรก็ตาม ครั้นแล้วเจ้ารากก็คิดขึ้นได้จึงแกล้งหุงข้าวโดยเอาไม้คนข้าวเสียบไว้ที่หู เมื่อข้าวสุกก็ถามพระนางว่าไม้คนข้าวอยู่ที่ไหน หิวข้าวแล้ว พระนางก็ไม่ยอมตอบแต่อย่างใด เจ้ารากพายเรือไปจอดอยู่ชายฝั่งทะเลได้สร้างกระท่อมเป็นที่อาศัย และมีความเป็นอยู่ที่แร้นแค้นมาก

อยู่มาวันหนึ่งเจ้ารากเข้าไปในป่าเพื่อถางป่าปลูกพืชผัก ตอนเย็นก็กลับกระท่อมเพื่อพักผ่อน ตอนเช้าจึงเข้าป่าเพื่อปลูกพืชผักอีกเหมือนเดิมแต่ปรากฏว่าต้นไม้ที่ตัดออกกลับฟื้นขึ้นมาอีก เจ้ารากเหลือบไปเห็นต้นไม้ต้นหนึ่งมีโพรงอยู่ข้างในจึงปีนไปซ่อนตัวอยู่ในโพรงไม้นั้น พอตกดึกก็มีลิงตัวหนึ่งตัวใหญ่มากถือกลองปีนขึ้นไปบนต้นไม้ที่เจ้ารากซ่อนตัวอยู่แล้วตีกลอง ๓ ครั้งต้นไม้ที่ถูกตัดก็ฟื้นขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เจ้ารากคิดว่ากลองดังกล่าวเป็นกลองที่วิเศษมาก จึงขอร้องให้ลิงตีกลองวิเศษนี้เพื่อให้รากหลุดออกจากตัวเขา เจ้าลิงจึงตีกลอง ๓ ครั้งรากก็หลุดออกจากตัวเจ้ารากหมด ทำให้เจ้ารากเป็นหนุ่มรูปงามและลิงก็มอบกลองวิเศษให้เจ้าราก เจ้ารากขอบคุณแล้วสัญญาว่าจะไม่ลืมบุญคุณของลิงเลย รุ่งเช้าเจ้ารากในรูปของชายรูปงามก็เดินทางกลับกระท่อม แล้วขอหมวกกับภรรยาของตน แต่นางได้ปฏิเสธว่าเราไม่ให้ท่านหรอก เดี๋ยวพี่เราก็กลับมาต่อว่าเราได้ เจ้ารากในรูปของชายงามดีใจมากที่ภรรยาของตนยอมพูดด้วย จึงพิสูจน์ตนด้วยการตีกลองเพื่อให้ตนมีรากเหมือนเดิม แล้วเล่าความจริงให้ภรรยาฟัง

จากนั้นเจ้ารากจึงได้ตีกลองเพื่อขอแก้วแหวนเงินทองได้เป็นจำนวนมาก และต่อเรือสำเภาเพื่อกลับบ้านเมือง ชาวเมืองต่างพากันมาดูเรือสำเภาที่มีแก้วแหวนเงินทองมากมายพร้อมด้วยพระธิดาองค์เล็กพระนัดดาและชายหนุ่มรูปงามคือเจ้ารากนั่นเอง เมื่อทหารทราบเรื่องจึงนำความไปทูลต่อพระราชา ซึ่งพระราชาก็ยกโทษให้แล้วรับทั้ง ๓ คนเข้าเมืองเพื่อปกครองบ้านเมืองต่อไป ●

กิจกรรมโครงการ
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีการศึกษา ๒๕๕๑

• มิถุนายน ๒๕๕๑ - พฤษภาคม ๒๕๕๒ •

๑. การจัดการแสดงเทวะอัปสราภูษาไหม และการแสดงแบบผ้าไหมสุรินทร์ เพื่อต้อนรับคณะสมาคมสตรีอัจฉริยะสาธารณรัฐประชาชนจีน ในวันพุธที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑ เวลา ๑๙.๐๐ น. ณ ห้องประชุมทัณฑวาล์ธิเธียเตอร์

๒. วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ร่วมต้อนรับสมเด็จพระสังฆราชจากประเทศศรีลังกา เสด็จมาเยี่ยมชมมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

๓. วันที่ ๒๒ – ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑ สำนักศิลปะและวัฒนธรรมจัดโครงการพัฒนาบุคลากรของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม โดยนำคณาจารย์และบุคลากรในสำนักศิลปะและวัฒนธรรม จำนวน ๙ คน ร่วมอบรมโครงการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมลาว ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น และทัศนศึกษา ณ นครเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

๔. การดำเนินโครงการจัดทำทะเบียนวัตถุจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ผ้า โดยดำเนินการจัดทำทะเบียนผ้าไหมแต่ละผืนในหอวัฒนธรรมเพื่อเป็นฐานข้อมูลในการสืบค้นของพิพิธภัณฑ์ผ้าสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

๕. การประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์ผ้า หอวัฒนธรรม สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์โดยส่งหนังสือเชิญไปยังโรงเรียนต่างๆ ในเขตจังหวัดสุรินทร์ กว่า ๑,๐๐๐ โรงเรียน เพื่อให้อาจารย์นำนักเรียนมาทัศนศึกษาแวะชมเพื่อศึกษาหาความรู้ในเรื่องผ้าไหมสุรินทร์

๖. ด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้จัดโครงการประชุมสัมมนาและนิทรรศการเชิงวิชาการนานาชาติ เทิดพระเกียรติ ๗๒ พรรษา มหาราชินี เรื่อง "วัฒนธรรมพนมดงรัก ไทย ลาว กัมพูชา"ในระหว่างวันที่ ๒๓ – ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ณ ห้องประชุมทัณฑวาล์ธิเธียเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และทัศนศึกษา ณ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว/ประเทศกัมพูชา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจในเขตพนมดงรัก และเสริมสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างไทย – ลาว – กัมพูชา

๗. การจัดนิทรรศการ ๗๒ พรรษา มหาราชินี และการจัดงาน โอ้ปปายละเว็ยด (รับประทานอาหารเย็น) การแสดงต่างๆจากงานวิจัย และการเดินแบบผ้าชนเผ่าอารยธรรมลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อต้อนรับคณะผู้เข้าร่วมสัมมนาฯ ในการประชุมสัมมนา และนิทรรศการเชิงวิชาการนานาชาติเทิดพระเกียรติ ๗๒

พรรษามหาราชินี วันพุธที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เวลา ๑๘.๐๐ น. ณ หอวัฒนธรรม (พิพิธภัณฑ์ผ้า) มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

๘. วันพฤหัสบดีที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑ โรงเรียนแสงทรัพย์ประชาวิทยาคารได้จัดโครงการทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับผ้าพื้นเมืองของจังหวัดสุรินทร์ โดยนำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ – ๖ จำนวน ๑๖๐ คน อาจารย์ ๕ คน เดินทางมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ผ้าและพิพิธภัณฑ์เครื่องแต่งกายนานาชาติ

๙. ดำเนินการฝึกซ้อมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและการแสดงพื้นเมืองให้แก่ศิษย์เก่า และคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พร้อมทั้งนักร้อง และวงดนตรีพื้นบ้าน ในทุกวันเสาร์ -อาทิตย์ ระยะเวลาระหว่างเดือนมิถุนายน – เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๑

๑๐.ดำเนินการจัดขบวนแห่นางอัปสราจำนวน ๔๐ คน เข้าร่วมในงาน“ มหกรรมแห่เทียนพรรษา ๘๑ ไอยราเทิดไท้องค์ราชาของแผ่นดิน” ประจำปี ๒๕๕๑

๑๑. ตำรวจภูธรจังหวัดสุรินทร์ขอการแสดงของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อต้อนรับนายกสมาคมแม่บ้านตำรวจและคณะ ในวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ณ โรงแรมทองธารินทร์ สำนักฯได้จัดการแสดงระบำกะลา และสาวกันตรึม แสดงโดยนักศึกษาโปรแกรมวิชานาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

๑๒. องค์การบริหารส่วนตำบลตาต็อง ได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ICT ขึ้นและได้ขอความอนุเคราะห์สำนักศิลปะและวัฒนธรรมจัดการแสดง แกลมอเข้าร่วมในพิธีเปิดงานวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ณ ชุมชนตำบลตาอ็อง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ แสดงโดยนักศึกษาโปรแกรมวิชานาฏศิลป์

๑๓. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ได้จัดงานสืบสานวัฒนธรรมไทย ครั้งที่ ๓/๒๕๕๑ ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๑ โดยสำนักศิลปะและวัฒนธรรม จัดนิทรรศการเกี่ยวกับชุดไทยพระราชนิยมในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เข้าร่วมในงาน

๑๔. การจัดนิทรรศการ ๗๖ พรรษา มหาราชินี และการจัดงาน โอ้ปปายละเงี้ยด (รับประทานอาหารเย็น) การแสดงพิธีกรรมแซนโฎนตา การแสดงต่างๆจากงานวิจัย และการเดินแบบผ้าชนเผ่าอารยธรรมลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อต้อนรับคณะผู้เข้าร่วมสัมมนาฯ ในการประชุมสัมมนา และนิทรรศการเชิงวิชาการนานาชาติเทิดพระเกียรติ ๗๖ พรรษามหาราชินี

๑๕. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม ได้ดำเนินโครงการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรม ณ ทวีปยุโรป จำนวน ๔ ประเทศ ประเทศอิตาลี ประเทศโปแลนด์ เยอรมนี และเนเธอร์แลนด์ ระหว่างวันที่ ๑๒ สิงหาคม ถึง ๑๔ กันยายน ๒๕๕๑ และดำเนินการฝึกซ้อมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและการแสดงพื้น

เมืองให้แก่ศิษย์เก่า และคณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พร้อมทั้งนักร้อง และวงดนตรีพื้นบ้านในทุกวันเสาร์ -อาทิตย์ ระยะเวลาระหว่างเดือนมิถุนายน – เดือนกรกฎาคม ๒๕๕๑

๑๖. ด้วยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น จัดโครงการสัมมนาสื่อมวลชนจังหวัดขอนแก่นสัญจร ประจำปี ๒๕๕๑ ขึ้น ณ ห้องรับรองโครงการชลประทานห้วยเสนง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ซึ่งได้ขอความอนุเคราะห์การแสดงชุดรำพื้นเมืองวัฒนธรรมอีสานใต้ จากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

๑๗. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้รับเชิญจากสาธารณรัฐอิตาลี สาธารณรัฐโปแลนด์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ และสาธารณรัฐออสเตรีย โดยสำนักศิลปะและวัฒนธรรมรับผิดชอบด้านการจัดคณะนักแสดงไปแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ระหว่างวันที่ ๑๒ สิงหาคม – ๑๔ กันยายน ๒๕๕๑

๑๘. ด้วยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น จัดโครงการสัมมนาสื่อมวลชนจังหวัดขอนแก่นสัญจร ประจำปี ๒๕๕๑ ขึ้น ณ ห้องรับรองโครงการชลประทานห้วยเสนง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ซึ่งได้ขอความอนุเคราะห์การแสดงชุดรำพื้นเมืองวัฒนธรรมอีสานใต้ จากสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

๑๙. สำนักศิลปะและวัฒนธรรมได้จัดอาจารย์และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ - อบรมเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ ระหว่างวันที่ ๒๕ – ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ ณ โรงแรมโฆษะ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ เพื่อเป็นการพัฒนาเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ ในด้านการเผยแพร่ความรู้และการฝึกอบรมให้กับพิพิธภัณฑ์เครือข่าย

๒๐. วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๑ สำนักศิลปะและวัฒนธรรมนำคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในสังกัดเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุรินทร์ เพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ผ้า (หอวัฒนธรรม)

๒๑. การดำเนินการจัดนิทรรศการ เพื่อจัดแสดงในงานช้างและกาชาด จังหวัดสุรินทร์ ประจำปี ๒๕๕๑ วันที่ ๑๘ – ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

๒๒.การจัดเตรียมการแสดงเพื่อสมโภชองค์กฐินมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปี ๒๕๕๑ ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ณ วัดสุเขตตาราม หมู่ที่ ๑๒ ตำบลนาดี อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

๒๓. การจัดเตรียมการแสดงเพื่อสมโภชองค์กฐินของนักศึกษาปริญญาเอก ในวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ณ วัดป่าวังน้ำทิพย์ อ.เลิงนกทา จังหวัดยโสธร

๒๔. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม จัดการแสดงสาวกันตรึมเข้าร่วมในพิธีเปิดการประกวดสาวงามเมืองช้าง ประจำปี ๒๕๕๑ วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ณ เวทีไผทสราญ แสดงโดยนักศึกษาโปรแกรมวิชานาฏศิลป์ ชั้นปีที่ ๒ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

๒๕. การจัดขบวนแห่นางอัปสรา จำนวน ๔๐ คน เพื่อร่วมในงานเลี้ยงอาหารช้าง และต้อนรับช้างประจำปี ๒๕๕๑ วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เส้นทางระหว่างสถานีรถไฟ ถึงบริเวณอนุสาวรีย์ศรีณรงค์จางวาง

๒๖. วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๑ การจัดการแสดงแสง สี เสียง ชุด พลังกีฬา พลังสามัคคี เพื่อศักดิ์ศรีราชภัฏ ในพิธีปิดงานกีฬานักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือครั้งที่ ๓๒ "คชสารเกมส์ ๒๕๕๑" แสดงโดยนักศึกษาคณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสุรินทร์ จำนวน ๗ ท่าน นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จำนวน ๔๐ คน นักเรียนโรงเรียนเทศบาล ๓ จำนวน ๘๐ คน นักเรียนโรงเรียนสุรวิทยาคาร จำนวน ๘๐ คน และโรงเรียนสำโรงทาบวิทยาคม จำนวน ๘๐ คน มีทั้งสิ้น ๓ ฉาก คือ ฉากที่ ๑ จุติโลกา...ตำนานอีสานประ ฉากที่ ๒ จุติคชสาร ... นมัสการอัมรินทร์เทวา ฉากที่ ๓ พลังกีฬา พลังสามัคคี ราชภัฏสดุดี นวมินทร์มหาราชา

๒๗. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม ได้จัดโครงการพัฒนาบุคลากรขึ้นระหว่างวันที่ ๒๒-๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๑ โดยการศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการปฏิบัติงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือการเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และเทคนิคต่างๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในงานของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ณ ทะเลน้อย จ.พัทลุง, พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจ.นครศรีธรรมราช และพิพิธภัณฑ์พระนครคีรี (เขาวัง) จ.เพชรบุรี

๒๘. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้จัดงานเทศกาลศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านนานาชาติ ครั้งที่ ๔ Surin International Folklore Festival : 4th SIFF ระหว่างวันที่ ๑๔- ๒๔ มกราคม ๒๕๕๒ ณ โรงยิมเผ่าแผน จังหวัดสุรินทร์ มีประเทศที่เข้าร่วมทั้งสิ้น ๑๔ ประเทศ ประเทศจีน ประเทศลาว ประเทศพม่า ประเทศกัมพูชา ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศศรีลังกา ประเทศอินเดีย ประเทศอิสราเอล ประเทศเวียดนาม ประเทศเกาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศอิตาลี ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศไทย บัดนี้โครงการดังกล่าวได้ดำเนินการเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว มีผู้เข้าชมตลอดทั้งงานมากกว่า ๕,๐๐๐ คน

๒๙. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม จัดมหกรรมการแสดงแบบผ้านานาชาติ ครั้งที่ ๓ International Textiles and Costumes Presentation ในวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๒ ณ เวทีไผทสราญ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ประธานในพิธีโดยนายปราโมทย์

สัจจรักษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์ มีการแสดงแบบจากห้องเสื้อที่มีชื่อเสียงในจังหวัดสุรินทร์ และมีผู้เข้าชมมากกว่า ๒,๐๐๐ คน บัดนี้โครงการดังกล่าวได้ดำเนินการเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว

๓๐. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม ได้เสนอนายสุดใจ สะอาดยิ่ง รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีผลงานดีเด่นให้เป็นศิลปินพื้นบ้านอีสาน ประจำปี ๒๕๕๒ ของสถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และบัดนี้ได้แจ้งผลการคัดเลือกให้นายสุดใจ สะอาดยิ่ง ได้รับรางวัลสาขาวรรณกรรม (วรรณกรรมบทละครประกอบ แสง สี เสียงประกอบการแสดง)

๓๑. วันที่ ๒๑-๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ฝึกซ้อมการแสดงชุดคนไทยรักษ์แผ่นดิน แสดงโดยนักศึกษาโปรแกรมวิชานาฏศิลป์เพื่อร่วมในงานนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ โดยแสดงในวันพุธที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ณ สนามกีฬาค่ายวีรวัฒน์โยธิน อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

๓๒. วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๒ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม จัดกิจกรรมเลี้ยงขอบคุณคณะกรรมการดำเนินงาน SIFF ครั้งที่ ๔ ณ หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

๓๓. วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๒ สำนักศิลปะและวัฒนธรรมจัดการแสดงอัปสราภูษาไหม ในพิธีเปิดโครงการมหกรรมสินค้าอุตสาหกรรมราคาประหยัดเพื่อประชาชน ณ สนามกีฬาศรีณรงค์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ แสดงโดยนักศึกษาโปรแกรมวิชานาฏศิลป์ จำนวน ๓๐ คน

๓๔. โครงการเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมไทยโดยสมาคมคนไทยและวัดพระศรีรัตนาราม เพื่อสอนภาษาไทย นาฏศิลป์และดนตรีให้แก่บุตรหลานคนไทย ณ เมืองเซ็นต์หลุยส์ รัฐมิสซูรี่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ ๒๐ มีนาคม – ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒ โดยผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม นางอัชราพร สุขทอง เป็นครูผู้ฝึกสอนในโครงการ

๓๕. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม ได้กำหนดจัดงานประเพณีวันสงกรานต์ วันผู้สูงอายุ และวันครอบครัวอบอุ่น ประจำปี ๒๕๕๒ เพื่อสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมไทย และสร้างความสามัคคีให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ในวันศุกร์ที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๒ ตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐ น. เป็นต้นไป ณ หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ●

ใบสมัครสมาชิก

วารสารศิลปะและวัฒนธรรม

ลุ่มแม่น้ำมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

เพื่อการจัดส่งเอกสาร

โปรดกรอกรายละเอียดในใบสมัครดังต่อไปนี้

(ถ่ายเอกสาร/สำเนาได้)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

ชื่อ – สกุล .....

อาชีพ .....

ตำแหน่ง .....

บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ .....

ถนน/หมู่บ้าน .....

แขวง/ตำบล .....

เขต/อำเภอ .....

จังหวัด .....

รหัสไปรษณีย์ .....

โทรศัพท์ ..... โทรสาร .....

อีเมล .....

สถานที่ทำงาน .....

ถนน ..... แขวง/ตำบล .....

เขต/อำเภอ .....

จังหวัด .....

รหัสไปรษณีย์ .....

โทรศัพท์ ..... โทรสาร .....

อีเมล .....

ส่งมาที่ :

งานเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรม สำนักศิลปะและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ตำบลนอกเมือง

อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๐๐๐

ขอเชิญส่งบทความด้านศิลปะและวัฒนธรรมเผยแพร่ใน

วารสารศิลปะและวัฒนธรรม

ลุ่มแม่น้ำมูล
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วารสารศิลปะและวัฒนธรรม ลุ่มแม่น้ำมูล มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมเผยแพร่งานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทัศนคติและประสบการณ์เชิงวิชาการ โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมวิชาการด้านศิลปะและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ลุ่มแม่น้ำมูล จัดพิมพ์อย่างน้อยปีละ ๑ ฉบับ

ผลงานที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารจะต้องมีสาระ เป็นผลงานที่ทบทวนความรู้เดิมหรือผลงานที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ มีข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในรูปแบบงานเขียนบทความทั่วไป บทความวิจัย บทวิจารณ์หนังสือ หรือบทความจากความคิดอิสระ ซึ่งจะต้องเป็นผลงานที่ไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน ผลงานอาจได้รับการแก้ไขปรับปรุงตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากลและสามารถนำไปอ้างอิงได้

ผู้ที่มีความประสงค์จะส่งผลงานทางวิชาการเพื่อรับการพิจารณาตีพิมพ์ให้ปฏิบัติตามข้อแนะนำดังนี้

๑. ภาษา

๑.๑ เขียนต้นฉบับเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษพร้อมทั้งบทคัดย่อทั้ง ๒ ภาษา การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถานคำศัพท์ภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ ถ้าต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาและการใช้สำนวนจากผู้เชี่ยวชาญภาษาอังกฤษมาก่อน

๑.๒ ขนาดของต้นฉบับ ให้พิมพ์ลงบนกระดาษ A4 ตัวอักษร Angsana UPC ขนาด ๑๖ pt.

๒. การส่งต้นฉบับ

๒.๑ ส่งเอกสารต้นฉบับพร้อม file ข้อมูลมาที่ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ จ่าหน้าซองถึงบรรณาธิการวารสารศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำมูล มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ๑๘๖ ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ๓๒๐๐๐ โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๔๔-๐๔๑๕๘๗ หรือ E – mail : artculture @ srru.ac.th

๒.๒ ต้นฉบับให้ระบุชื่อผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตำแหน่งทางวิชาการ สถานที่ทำงานของผู้เขียน พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ /โทรสาร และ E – mail address ที่กองบรรณาธิการสามารถติดต่อได้สะดวก

๓. การพิจารณาต้นฉบับ

กองบรรณาธิการจะตอบรับต้นฉบับภายใน ๑ สัปดาห์ และแจ้งผลพิจารณาให้ทราบภายใน ๑ เดือน

ปก / รูปเล่ม : อลงกต เพชรศรีสุก
พิมพ์ที่ : วินัยพริ้นติ้ง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
ปีที่พิมพ์ : สิงหาคม ๒๕๕๒

กิจกรรมของสำนักศิลปะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ประจำปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒

อนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรม นำเสนอภูมิปัญญา
มุ่งพัฒนาสืบสาน จากพื้นบ้านสู่สากล

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม ชั้น ๓ อาคาร ๓๑
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โทรศัพท์ / โทรสาร ๐ ๔๔๐๔ ๑๕๘๗
E-mail : artculture @ srru.ac.th